চট্টগ্রাম মহাবিদ্যালয়

আলোচনী

দশম প্রকাশ

ইং ১৯৭৩-৭৪ সন

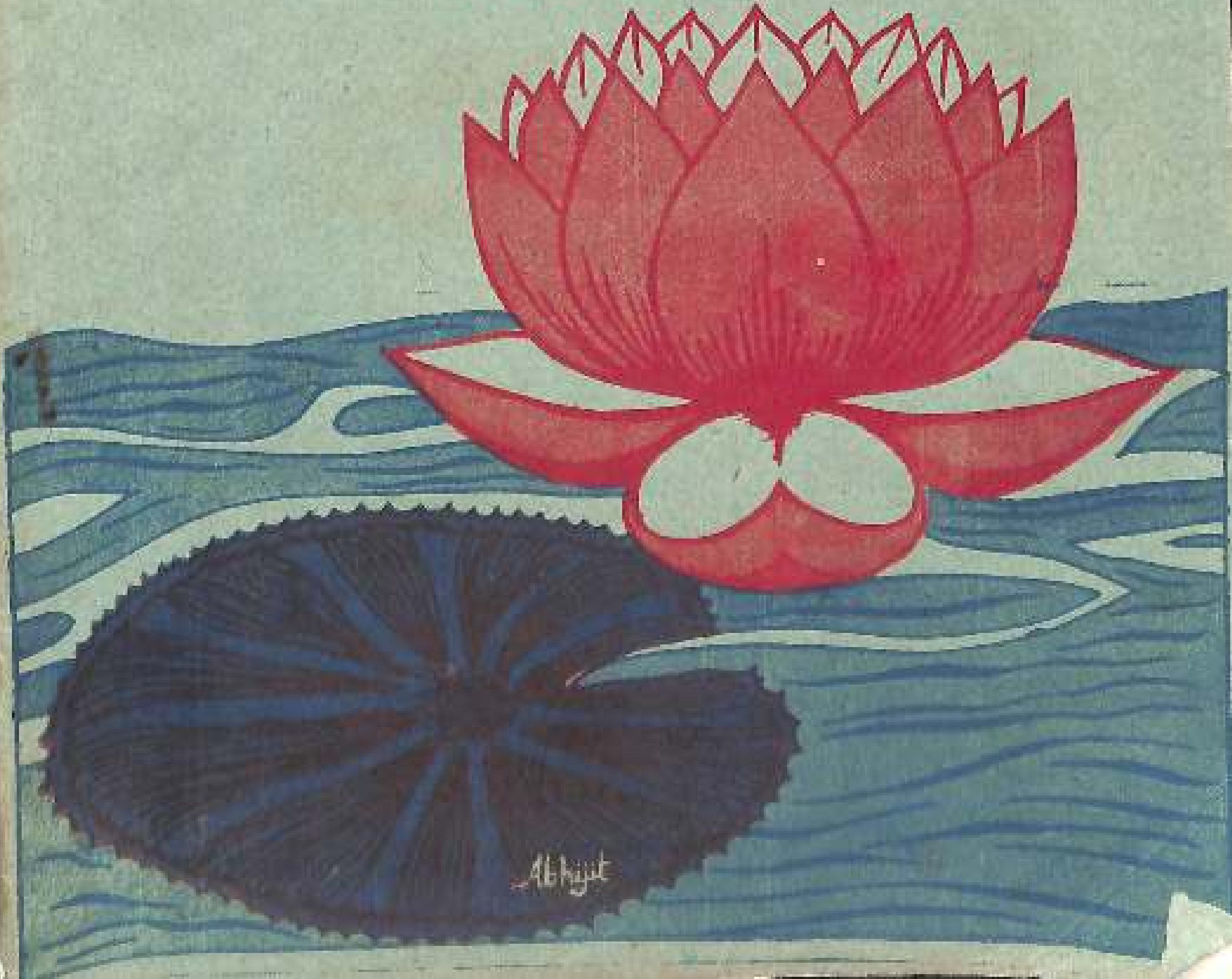

চাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয়

আলোচনী

ইং ১৯৯৩-৯৪ চন

দশম প্ৰকাশ

ভাৰপ্ৰাপ্ত আলোচনী সম্পাদক :—
শ্ৰীমৃণাল কান্তি বৰ্মণ

উপদেষ্টা :—
শ্ৰীসুমন কুমাৰ পানিগ্ৰাহী
অধ্যাপক

: শ্বহীদ তৰ্পন :

"প্ৰাণে দিয়া মোৰ
বিহু পাখোচাৰে
গুলী খোৱা তেজ মতি
বণ-দেৱতাৰ বক্তা পাপনাত
জ্বলাই দলিলা শক্তি ?"

– জ্যোতি প্ৰসাদ

অসমীয়া ভাষা সংস্কৃতি আৰু জাতীয় অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ সংগ্ৰামত
আজিলৈকে যিসকল জনজীৱ পুজাৰী শ্বহীদ হ'ল, যিসকল
বীৰ শ্বহীদৰ কলিজাৰ তেজে অসমৰ
প্ৰাণ স্বৰূপ বুঢ়া লুইতৰ পানী ৰাঙলী হ'ল,
সেই পবিত্ৰ আত্মাৰ অমৰ স্মৃতিত নিবেদিলো
আমি আমাৰ বেদনা-বিধুৰ
হিয়াৰ বাৰা হৈ
অশ্ৰু - অঞ্জলি ।

ড' নিৰ্মল কুমাৰ চৌধুৰী
উপাচাৰ্য্য
গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
Vice-Chancellor
GAUHATI UNIVERSITY

গোপীনাথ বৰদলৈ নগৰ
Gopinath Bordoloi Nagar
Gauhati University
Guwahati 781014

Date- 4.10.94

প্ৰিয় সম্পাদক,

জিলিকি উঠক লুইতৰে পাৰ
-এয়ে মোৰ শুভেচ্ছা বাণী ।

(নিৰ্মল কুমাৰ চৌধুৰী)

জয় আই অসম

প্ৰিয় সম্পাদক,

[illegible] মহাবিদ্যালয়ৰ বছৰেকীয়া আলোচনী খন প্ৰকাশৰ যো-জা কৰা বুলি জানিবলৈ পাই আনন্দিত হৈছো। আলোচনী খনত অসমৰ জাতীয় জীৱনৰ জ্বলন্ত সমস্যা বাজীৰ লগতে শৈক্ষিক সমস্যা আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বৌদ্ধিক চিন্তা চৰ্চাৰ প্ৰতিফলন কৰিব বুলি আশা কৰিলো।

মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ শিক্ষাগুৰুকৈ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীলৈ শুভেচ্ছা জনালো।

সৰ্বানন্দ সোনোৱাল
সভাপতি
সদৌ অসম ছাত্ৰ সন্থা

সমুজ্জ্বল কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য্য
সাধাৰণ সম্পাদক
সদৌ অসম ছাত্ৰ সন্থা ।

ঃ সম্পাদনা সমিতি ঃ

সভাপতি :— শ্ৰীযুত দয়াময় সৰকাৰ (অধ্যক্ষ)
অধ্যাপক-উপদেষ্টা :— শ্ৰীযুত সুমন কুমাৰ গোস্বামী (প্ৰবক্তা)
বিভাগীয় উপদেষ্টা :—
অসমীয়া বিভাগ :— শ্ৰীযুত দীনেশ কলিতা (প্ৰবক্তা)
ইংৰাজী বিভাগ :— শ্ৰীযুত সুমন কুমাৰ গোস্বামী (প্ৰবক্তা)
বঙলা বিভাগ :— ডঃ সুভাষ শাসমল (প্ৰবক্তা)
সম্পাদক :— শ্ৰীমৃণাল কান্তি বৰ্মন
সদস্য :— অৰ্চনা চৌধুৰী, ভুবনেশ্বৰী দাস, সাধনা বৰ্মন, মনীষ দত্ত

—ঃ সম্পাদকৰ কলমেৰে ঃ—

"লুইতৰ অস্ত ৰবিৰ সৌন্দৰ্য্যতেও সকিয়াই দিয়ে
মানৱ ইতিহাসৰ অপাৰ দিগন্তৰ কথা, এইখনেই লুইত……
ডঃ ভূপেন হাজৰিকা।

সুজলা-সুফলা শস্য শ্যামলা জননী শ্ৰী আই মাতৃভূমিৰ মাজ বুকুৰেদি আজিও বৈ আছে বৰলুইতৰ নিৰৱচ্ছিন্ন সোঁত। এই বৰ লুইতৰ বিস্তীৰ্ণ পাৰত আমাৰ পূৰ্বপুৰুষে হাবি বন কাটি নিৰ্মাণ কৰিছিল সভ্যতা আৰু অসমীয়া সংস্কৃতিৰ হুলুং খেটি। বিভিন্ন জাতি উপজাতিৰ, কলা কৃষ্টিৰ সমন্বয়ত গঢ়ি উঠিছিল মহান সংস্কৃতিৰ ঘৰখন। এই বৰলুইতৰ বিশাল পাৰত অন্তৰ্নিহিত হৈ আছে অতীত আৰু বৰ্তমান, ইয়াৰ নিৰৱচ্ছিন্ন সোঁতত বৈ আছে অসমীয়া জাতিৰ চিৰ সমুজ্জ্বল সভ্যতা সংস্কৃতিৰ অনন্ত অভিমুখী গতি……।

এই লুইতৰ পাৰতে অসমীয়া সাহিত্য সংস্কৃতিৰ খৰখৰ কাঠামো নিৰ্মাণ কৰিছিল মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱে, আৰু নতুন কৈ সজাই পৰাই স্বৰূপ দিছিল কলগুৰুৰ জ্যোতি-প্ৰসাদে। আকৌ সেই খৰখৰৰ ওৰ নাই বুলি ভাল সকলো দিশতে সুদৃঢ় কৰি দিছিল জাতীয় সংস্কৃতি আৰু সমন্বয়ৰ প্ৰতীক কলাগুৰু বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভাই।

সমগ্ৰ লুইতপৰীয়াৰ ঐক্য শক্তিৰ গভীৰ উৎস হল বৰ লুইত। ৰাভা দেৱে কৈছিল— "নানা জাতি উপজাতি, সক সক নৈ-জান-জুৰি অবিহনে লুইতৰ পানী বব নোৱাৰে। সাহাৰ তৈয়াৰৰ একগোটৰ কৃষ্টিৰে বিশাল অসমৰ ওঠি সংস্কৃতি।"

কুঞ্জৰৰ পূজাৰী কলগুৰুৰ জ্যোতি প্ৰসাদে এই লুইতৰ পাৰতে উদাত্ত কণ্ঠেৰে প্ৰত্যেক জন লুইতপৰীয়াৰ শক্তিৰ কথা ঘোষণা কৰিছিল। অতীত অসমৰ জাতীয় অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ বাবে এই লুইতৰ পাৰতে মহৰ্ষি কমলাকান্ত, বেজবৰুৱা, অম্বিকাগিৰী, প্ৰসন্নলাল, নলিনীবালা, কৰ্মবীৰ নবীন, পাৰ্বতী প্ৰসাদ, আনন্দ, ডিম্বেশ্বৰ, জ্যোতিপ্ৰসাদ, দেৱকান্ত বৰুৱা, ডঃ ভূপেন হাজৰিকা প্ৰমুখ্যে বৰলুইতৰ নতুন যুগৰ কৈ কবি সাহিত্যিকে স্বদেশ প্ৰেমৰ তেজস্বী সুতীব্ৰ শিখাৰে সমস্ত লুইতপৰীয়াৰ অন্তৰত আলোড়নৰ সৃষ্টি কৰিছে। সেই বাবে কেউ-লোকৰ অমিয় চেতনাৰ বাণীবোৰ সমগ্ৰ অসমবাসীৰ ……বাবে অনুকৰণীয় পন্থা। বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ নিবিড় মিলনৰ প্ৰতিধ্বনি শুনিবলৈ পোৱা এইখন অসমতে আমাৰ নিজ যুগৰ কবি সাহিত্যিক মনিষী সকলৰ বিপুল অৱদান সমুখে সাহিত্যৰ প্ৰাণ প্ৰবাহক প্ৰখৰ আৰু প্ৰশস্ত কৰি তোলাৰ গিৰিজো…… সমস্ত

বাগৰিল ১৯৭৯ চনত এক অঘোষিত আগ্নেয়গিৰিৰ উদ্গীৰণ হ'ল। এচাম পুৰুষৰ পিছত আন এচাম নতুন পুৰুষৰ আৰ্বিভাৱ হ'ল। ৰবলুইত ফেনে ফোঁটোকাৰে তীব্ৰ বেগেৰে ধাৱমান হৈছে অবিৰাম গতিত। অসম ভূমিৰ বিশাল বক্ষত গজি উঠিছে অবাঞ্চিত বিষবৃক্ষ। চৌপাশৰ পৰা ৰঘুমলাবোৰ বগাই আহি দেশৰ সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ ঘৰঘৰ আৱৰি ধৰি জাতীয় অস্তিত্বৰ বধ ভাওঁনা দেখুৱাৰ উপক্ৰম হৈছে। আনকি নিজৰ দেশতে নিজকে জীয়াই ৰখাটো সন্দিহান কৰি তুলিছে সেই ৰঘুমলাবোৰে আৰু ঘৰবৈৰী বিভীষণ হঁতে। তেনেস্থলত আমাৰ কিছুমান ৰাজনৈতিক দ'লৰ অনুগামী লুইত পৰীয়া শিল্পী সাহিত্যিকে নীৰৱ দৰ্শকৰ ভূমিকা লৈ নীৰৱে চাই আছে। আগ্নেয়গিৰি উগাৰি জাগি উঠা সংবিধান সন্মত জাতীয় অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ পবিত্ৰ অহিংস আন্দোলনত তেওঁলোকে কি ভূমিকা লৈছে······ ?

কাছাৰৰ থলুৱা বাসিন্দাৰ করুণ বিননী, নগালেণ্ডৰ সমস্যা, মিজোৰামৰ সমস্যা, অৰুণাচলৰ সমস্যা, মেঘালয়ৰ সমস্যা, ত্ৰিপুৰাৰ সমস্যা অসমৰ অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ সমস্যাই সমগ্ৰ উত্তৰ পুৰ্বাঞ্চলৰ বাবে এক প্ৰচণ্ড দুৰ্য্যোগ নহয় জানো ?

"প্ৰকাণ্ড অজগৰে সুন্দৰী মিজো ভনিটিৰ মুখৰ অম্লান হাঁহি চিৰদিনৰ বাবে কাঢ়ি নিয়া জানিও ভৈয়ামৰ শিল্পী ককায়েকৰ অন্তৰাত্মা হাঁহাকাৰ কৈ নুঠিল।"

আৰু হায়। অসমৰ জাতীয় অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ বাবে কতজন গুলিবৃদ্ধ ভোকাতুৰা যুৱক শ্বহীদে কলিজাৰ কেঁচা তেজেৰে "অসমৰ প্ৰাণ স্বৰূপ বুঢ়া লুইতৰ" পানী ৰাঙলি কৰিলে। কিন্তু এইবোৰক লৈ আজি লুইতৰ পাৰত শিল্প সাহিত্যৰ সৃষ্টি নহয়······!! তেজৰ নগৰী অসমৰ বুৰঞ্জী সেই সকল বুদ্ধিজীৱিয়ে ৰচনা কৰিব নাজানে ?? ······তেওঁলোকৰ কলমত সৃষ্টি হয় পদ্মা, মেঘনা, ভল্গা, হোৱাংহো, মেকঙৰ পাৰৰ লোকক লৈ!

"হে লুইত পাৰৰ কবিসকল, সাৱধান, তোমালোকে কেবল উত্ৰাৱল হৈ শুনিলে নহব, ৰাতিৰ গভীৰ বনৰ পখীৰ বিননী অথবা বনকুকুৰাৰ ডাক, তোমালেকে যাব লাগিব— যাব লাগিব সেই ক্ষুৰধাৰ সোঁতৰ মাজলৈ য'ত আমাৰ নৈবোৰ গভীৰ হৈছে নীলা হৈছে, যাব লাগিব সেই মাটিৰ উত্তপ্ত গভীৰত্তা লৈ, যি গৰ্ভ উজাৰি বাকী দিছে শস্যৰ পাহাৰ।

(কবি যতীন্দ্ৰ নাথ দুৱৰাৰ গোহাঁৱিঞ)

"প্ৰকৃত বাস্তৱ বোধে প্ৰকৃত সাহিত্যৰ সৃষ্টি কৰে।" বৰ্ত্তমান যুগৰ লেখক লেখিকা সকলে সমাজ সচেতনতা, সামাজিক মূল্যবোধ আৰু বাস্তৱ বাদৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়াটো বাঞ্চনীয়। এই ক্ষেত্ৰত অসমৰ উঠি অহা ন শিল্পী লেখক-লেখিকাৰ ভূমিকা হব লাগিব উদাৰ আৰু বিস্তাৰ। অ'ত ত'ত আস্তৰণ হৈ থকা, বিভিন্ন জন গোষ্ঠীৰ বাবে ৰহণীয়া কৃষ্টি সংস্কৃতি বুটলি আনি অসমৰ ভাষা সংস্কৃতি তথা সাহিত্য কলাৰ বৰঘৰবোৰ টনকিয়াল কৰিব লাগিব। বিশেষকৈ অসম সাহিত্য সভাৰ দৰে মহৎ অনুষ্ঠান সমূহে এই বিষয়ত আগ ভাগ লব লাগিব।

অসমৰ কলা কৃষ্টি শিল্প সাহিত্যই হৈছে অসমীয়াৰ সত্বা। "সাহিত্য সমাজৰ দাপোণ স্বৰূপ।" ইতিহাসৰ বিচাৰালয়ত কাঠগড়াত এখন সমাজৰ মানদণ্ড নিৰূপণ কৰা হয় সেইখন সমাজৰ কলা সাহিত্যৰ দ্বাৰাহে। কাৰণ কলা সাহিত্য হৈছে এটা জাতিৰ জীৱনী শক্তিৰ প্ৰাণকেন্দ্ৰ। কবি সাহিত্যিক সকল হৈছে জন-সাধাৰণৰ মস্তিষ্ক স্বৰূপ। সাহিত্যিকৰ দৃষ্টিভংগী আৰু অভিমতক জনতাৰ স্বাৰ্থৰ অনুকূল বিবেচনা কৰিলে, তাৰ প্ৰতি সমৰ্থন আগবঢ়ায়।

শিল্পী সাহিত্যিকৰ দায়িত্ব সত্যক উদ্ঘাটন কৰা, জাতীয় চেতনা জাগ্ৰত কৰা, অশুভ চক্ৰৰ বিৰুদ্ধে ক্ৰোধ আৰু প্ৰতিবাদৰ সূচনা কৰা। দুৰ্নীতি, অশ্লীলতা, আশালীনতাৰ বিৰুদ্ধে নৈতিক অৱক্ষয় আৰু ভণ্ডামিৰ বিৰুদ্ধে পাঠকৰ মনত প্ৰতিক্ৰিয়াৰ সৃষ্টি কৰা শিল্পী সাহিত্যিকৰ অন্যতম দায়িত্ব। শিল্পী সাহিত্যিকসকল হ'ল একো একোটা সামাজিক জীৱ। সমাজ জীৱনৰ বৃত্তৰ কেন্দ্ৰৰ পৰা তেওঁলোক কেন্দ্ৰচ্যুত হব নোৱাৰে। দেশ কিম্বা জাতিৰ দুৰ্দিনৰ জাগ্ৰত প্ৰহৰী কবি-শিল্পী-সাহিত্যিকৰ প্ৰতি থকা সামাজিক দায়বদ্ধতা তথা কৰ্ত্তব্য প্ৰকৃতাৰ্থত পালন কৰা উচিত।

উদাহৰণ স্বৰূপে ফ্ৰন্স, আমেৰিকা আৰু ৰুছ বিপ্লৱৰ ফলত দেশৰ ৰাজনৈতিক পৰিস্থিতিৰ যি পৰিবৰ্ত্তন হৈছিল, তাত সাহিত্যৰ যথেষ্ট অৱদান দেখিবলৈ পোৱা যায়। ফ্ৰান্সৰ বিপ্লৱৰ প্ৰাক্ মুহূৰ্ত্তত ৰুছো, ভল্টায়াৰৰ অৱদান আজিও বিশ্ববাসীৰ মুখে-মুখে, তেওঁলোকৰ সাহিত্যই জনসাধাৰণৰ ওপৰত গভীৰ ভাৱে ৰেখাপাত কৰিছে বা টলষ্টয়, মেক্সিম গৰ্কী, মিখাইল, শ্বলকভৰৰ দৰে সাহিত্যিকৰ প্ৰভাৱ ৰুছ বিপ্লৱত পৰিছে।

ঠিক তেনেদৰে শংকৰ মাধৱৰ বৰগীত অঙ্কীয়া নাট বা অন্যান্য সাহিত্যৰাজিৰ প্ৰভাৱ অসমৰ বৈষ্ণৱ আন্দোলনত যথেষ্ট আছে। পেবলো, নেৰুদা, নাজিম হিকমত, কাজী নজৰুল, হো, চি, মিন, আৰ্ণে ষ্টহেমিংৱে, ডষ্টয়ে ভস্কি, মাৰ্কচ মায়াকভস্কি, আদিৰ তেজোদীপ্ত লেখনি সমূহে বিশ্বত এক অভূতপূৰ্ব্ব আলোড়ণৰ সৃষ্টি কৰিছে। গতিকে দেখা যায় যে কবি, সাহিত্যিক শিল্পী, তথা বুদ্ধিজীৱি শ্ৰেণীটোৰ এই ক্ষেত্ৰত গধুৰ দায়িত্ব আছে। দেশ আৰু জাতিৰ জীৱনৰ লগত আজিৰ কবি সাহিত্যিকৰ সম্পৰ্ক নিবীড় হব লাগিব! স্বদেশ আৰু স্বজাতিৰ জীৱনলৈ দুৰ্যোগপূৰ্ণ ধুমুহা আহিলে শিল্পী, কবি-সাহিত্যিকে 'কাণ্ডাৰী'ৰ ভূমিকা লৈ সংগ্ৰামী সাধনাৰে নৱচেতনাৰ অগনি জ্বলাই মানৱ সমাজক প্ৰগতিৰ পথেদি আগবঢ়াই নিব লাগিব।

এই গধুৰ দায়িত্ব বহন কৰি ঐতিহ্য ৰঞ্জিত অসমৰ ধৰ্ম, কলা-সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ বোঁৱতি সূঁতি অব্যাহত ৰাখিব লাগিব। যুগ ধৰ্মৰ লগত সম-সাময়িক সামাজিক প্ৰত্যাহবানৰ সন্মুখীন হৈ আজিৰ কবি সাহিত্যিকে ৰুদ্ধ কোঠাৰ দুৱাৰ খুলি ওলাই আহিব লাগিব। জনতাৰ মাজলৈ। জনতাক লৈ সৃষ্টি হয় আজিৰ সাহিত্য। ইয়াৰ এটা বাস্তৱ সামাজিক মূল্য আছে। "সাংস্কৃতিক বন্নুৱা শংকৰদেৱে সুৱৰ বৈৰীৰ সমুখা-সমুখী হৈ যি ঐতিহ্য গঢ়ি থৈ গ'ল, তাক আজি হাতে কামে পৰিণত কৰিব লাগিব। গজদন্ত মীনাৰৰ পৰা শিল্পী সকল নামি আহিব লাগিব বাস্তৱলৈ।"

(ডঃ ভূপেন হাজৰিকা)

....

আই !

"......দেশ বুলি কলে আদেশ নালাগে
মোৰ ধমনীয়ে তেজত টগবগাই উঠে—
এহেজাৰ এটা বথুৱা ঘোঁৰা.........."

হীৰেণ ভট্টাচাৰ্য্য।

অতীত আৰু বৰ্তমানৰ বিশ্লেষণতে মোৰ আইৰ জন্ম। জন্মৰ দিনৰে পৰা আইৰ পিঠিত মেটমৰা বোজা। সমস্ত শৰীৰত "বজাৱৰৰ" 'তেজপোৱা হাতীৰ নিৰ্মম কণ্টকৰ খোৱা খোচ।' 'সিহঁতৰ পাবে সিংহাসনত বহি নাৰোৱানে কথ শৰীৰ সংগীনৰ সংযোগ সৰ্ব ভাৰতীয় মহান ঐক্যৰ চিহ্ন। "একতাৰ সোণালি শুভ্ৰতা !" আইৰ চকুত এন্ধ চকুপানী। মনত অৱসন্নতাৰ দাগ। শুভ ঐক্যৰ নামত আজি আইৰ স্তন শূন্য। সন্তানৰ অধৰত কফ চালাৰ। তোমাৰ তেজেৰে সিক্ত হোৱা মাটিত বজাহৰীয়াৰ নগ্ন পিচৰৰ বজৰং !! আইৰ চিতা জ্বলাৰে উঠি আহা শঙ্কৰজাকে তেজ-মাংস বিহীন কৰাইছৰ জুকান হাড়ত বহি নৃসংশ শাসন চলাইছে সিহঁতৰ টুলুকা প্ৰশাসনিক ব্যৱস্থাই শৰীৰৰ পবিত্ৰ আমৰ প্ৰেমক কবৰ দিছে। "কটা চাদৰেৰে উন্মুক্ত আইৰ যৌৱন, লঘুবক্ত তপতকা বিদেশী নিলাজ কামুকৰ দল, কেৱল ধৰ্ষণৰ পুনৰাবৃত্তি ...."

আই ! চৰকাৰৰ লাঠি, বন্দুক, বেয়নেট, আৰু নাৰী নিৰ্যাতনৰ মাজেই "শান্তিৰ (?) মেকি ?... ঘোপমৰা এন্ধাৰ নিশাৰ গৰ্ভত নতুন প্ৰভাতৰ জন্ম। সাম্য আইনৰ দৰে বজাথৰৰ তৰল আদেশত কেতিয়াও সন্নিহান নহয়। তোমাৰ পৃষ্ঠ ভূমিত বাজনত হাতত লোৱা সিহঁতৰ সকল দুৰ্লজ্জা বিবেৰোৱক বেথাই দামতে মূল্য দিবা। নহলে ইতিহাসৰ ৰঙ্গমঞ্চত কিংবদন্তী দ্ৰৌপদীৰ ভাৰত নিজেই বিবস্ত্ৰ হব লাগিব।

"......আই মোৰ ক্ৰুদ্ধ বাঘিনী, সন্তান যাৰ উন্মুক্ত ক্ৰুদ্ধ কিম্বা জুই যেন প্ৰবল, স্বদেশ স্বজাতিৰ বাবে কণ্ঠত যাৰ কেৱল মতোৱালী গান, দেশৰ বাবে দিব পাৰ প্ৰাণ।"

আলোচনী এখন সম্পাদনা কৰাটো সঁচাকৈয়ে বৰ দুৰূহ কাম, বিশেষকৈ গল্প, কবিতা, প্ৰবন্ধ আদি সংগ্ৰহ কৰাত যথেষ্ট অসুবিধা পোৱা যায়। তাৰোপৰি অতি সীমিত সংখ্যক লিখনি হাতত পৰা বাবে মনৰ জোখাৰে যেখনি প্ৰকাশ কৰা বৰ টান হৈ পৰে।

এই সংখ্যা আলোচনীৰ সম্পাদনাত হৈ যোৱা বিভিন্ন ধৰণৰ অনিচ্ছাকৃত ভুল-ত্ৰুটিৰ বাবে মই ক্ষমা-ভিক্ষা বিচাৰিছো। শেষত যি সকল শিক্ষাগুৰু, বন্ধু-বান্ধৱীৰ সহযোগ আৰু বহুমূলীয়া উপদেশৰ বাবে এই আলোচনী প্ৰকাশৰ বাট সুগম কৰি তুলিলে তেখেত সকলক মই মোৰ হিয়া ভৰা শ্ৰদ্ধাঞ্জলি আৰু ভক্তিৰ নৈবেদ্য যাচিলো। লগতে শেষত, চাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীলৈ মই মোৰ আন্তৰিক বৈপ্লৱিক অভিনন্দন জ্ঞাপন কৰিলোঁ। লগতে "চাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয় আলোচনী" খনৰ লেখনিয়ে যেন ভৱিষ্যতে অসমীয়া সাহিত্য জগতত এক উজ্জ্বল স্থান লৈ অসমীয়া ভাষা তথা জাতিলৈ চিৰ স্মৰণীয় বিপুল অৱদান আগবঢ়াব পাৰে তাৰেই কামনাৰে মই মোৰ সম্পাদকীয়ৰ ইতি ৰেখা টানিলো। "চাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয় আলোচনী অক্ষয় অমৰ হওঁক।"

"জয় আই অসম"

শ্ৰীমৃণাল কান্তি বৰ্মণ
ভাৰপ্ৰাপ্ত আলোচনী সম্পাদক।

১৯৯৩-৯৪ চনৰ চাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয়ৰ
ছাত্ৰ একতা সভাৰ

সাধাৰণ সম্পাদকৰ বছৰেকীয়া প্ৰতিবেদন

প্ৰতিবেদনৰ আৰম্ভণীতে নবক যন্ত্ৰণাৰ সৈতে হাতমিলাই যি সকল সু-সন্তানে আমাৰ সোণালী "অসমী" আইৰ বাবে জীৱন দান কৰিলে সেই সকল মহান বীৰ শ্বহীদলৈ মোৰ শতাধিক প্ৰণাম আৰু শ্ৰদ্ধা জ্ঞাপন কৰিলোঁ। লগতে মোৰ কাৰ্য্যকালত আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ কাৰ্য্যালয়ৰ কৰ্মচাৰী স্বৰ্গীয় প্ৰহলাদ দাসৰ অকাল মৃত্যুত মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ হৈ শ্ৰদ্ধাঞ্জলি জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

জ্যেষ্ঠ সকললৈ শ্ৰদ্ধা, কনিষ্ঠলৈ মৰম, বন্ধু বান্ধৱী সতীৰ্থ বৃন্দলৈ মোৰ প্ৰীতি আৰু সম্ভাষণ থাকিল। যি সকল ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে মোক ১৯৯৩-৯৪ বৰ্ষৰ মহাবিদ্যালয় নিৰ্বাচনত বিনা প্ৰতিদ্বন্দ্বিতাৰে মুক্ত মানসিকতাৰে সাধাৰণ সম্পাদক হিচাপে নিৰ্বাচিত কৰি মহাবিদ্যালয়ৰ সেৱা কৰিবলৈ সুযোগ দিয়ে তেওঁলোকলৈ মোৰ অশেষ ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছোঁ।

কেইদিন মান পলমকৈ হলেও গতানুগতিক ভাবেই মোৰ কাৰ্য্যকাল আৰম্ভ হয় ১৯৯৪ চনৰ ডিচেম্বৰ মাহত। কাৰ্য্যভাৰ গ্ৰহণ কৰাৰ কেইদিন মান পিছতেই "মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ" অনুষ্ঠিত কৰা হয়। ইয়াৰ পিছত গতানুগতিক ভাবে সৰস্বতী পূজা, শ্ৰীমন্ত শংকৰ দেৱৰ তিৰোভাৱ তিথি, ফাতেহা-ই-দোৱাজ-দহম, আৰু নৱাগত আদৰণি সভা অনুষ্ঠিত কৰা হয়।

প্ৰিয় পাঠক বৃন্দ,

নৈৰ গতিধাৰাৰ শেষ হলেও একো একোটা অনুষ্ঠানৰ সমস্যাৰ কেতিয়াও শেষ নহয়। চাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয়ো ইয়াৰ ব্যতিক্ৰম নহয়। এশ এবুৰি সমস্যাৰে জৰ্জৰিত আমাৰ এই চাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয়। প্ৰথমতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী অনুপাতে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত শ্ৰেণী কোঠা, চাইকেল ষ্টেণ্ড, ব্লেক বোৰ্ড, টেবিল, চেয়াৰ, বিশুদ্ধ খোৱা পানী, বেঞ্চ আদিৰ অভাৱ।

দ্বিতীয়তে, আজি মহাবিদ্যালয় খনৰ বয়সৰ কথা চিন্তা কৰিলে বৰ দুখ লাগে কাৰণ মহাবিদ্যালয়ৰ চৌহদটো পকী দেৱাল দিয়াৰ বাবে বাৰে বাৰে কৰ্তৃপক্ষৰ ওচৰত আবেদন দিয়া সত্বেও ফল একো নধৰিল। ছাত্ৰ জিৰণী কোঠাৰ বেলিকাও সেই একেই অৱস্থা। কৰ্তৃপক্ষৰ হেমাহিৰ কাৰণে মহাবিদ্যালয়ৰ উন্নয়ণ মূলক কাম-কাজ বিলাক হৈ উঠা নাই। আটাইতকৈ ভয়ংকৰ কথাটো হৈছে আজি কেবা বছৰো ধৰি মহাবিদ্যালয়ৰ মুখি দুৱাৰটোৰ পৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলে ওলান

পুথিও পঢ়িবলৈ সুযোগ নোপোৱাটো। ভাবিলে আচৰিত লাগে পুথি ভঁৰাল এখন নোহোৱাকৈ প্ৰায় বোৰ বিষয়তে স্নাতক পাঠ্যক্ৰম থকা মহাবিদ্যালয় চলি আছে কেনেকৈ?

প্ৰতি বছৰেই গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধীনত থকা মহাবিদ্যালয় সমূহক লৈ আন্তঃ মহাবিদ্যালয় যুৱ মহোৎসৱ অনুষ্ঠিত হয়। কিন্তু বৰ পৰিতাপৰ বিষয় এয়ে যে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ কাংখিত সেই উৎসৱত অংশ লোৱাৰ বাবে মহাবিদ্যালয়ৰ ফালৰ পৰা কোনো উদ্যোগ লোৱা আজিলৈকে মোৰ দৃষ্টি গোচৰ হোৱা নাই। ইয়াৰ কাৰণ এয়ে নেকি যে, আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত ভাল খেলুৱৈ নাই, ভাল গায়ক-গায়িকা নাই, ভাল অভিনেতা-অভিনেত্ৰী নতুবা কোনো ভাল সাহিত্য প্ৰেমী ছাত্ৰ-ছাত্ৰী?

থকা নাই তাৰ বাবে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত সেই সম্পৰ্কে উপযুক্ত ভাবে প্ৰশিক্ষণ দিবলৈ কোনো ব্যৱস্থা লোৱা নাই কিয়? এই সম্পৰ্কে ভাবিবলৈ সংশ্লিষ্ট কৰ্তৃপক্ষৰ লোকক দৃষ্টি গোচৰ কৰিলো।

অন্যৰো শিক্ষাৰ অংশ স্বৰূপ, শিক্ষা মূলক ভ্ৰমণে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মাজত সহধৰ্মিতা সংহতিবোধ আৰু জ্ঞান বৃদ্ধি কৰে। আজিলৈকে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ উদ্যোগত শিক্ষা মূলক ভ্ৰমণৰ ব্যৱস্থা নোহোৱাটো বৰ পৰিতাপৰ বিষয়। প্ৰতি খন মহাবিদ্যালয়তে সভা-সমিতি, অনুষ্ঠান প্ৰতিষ্ঠান অনুষ্ঠিত কৰাৰ বাবে একোখনকৈ প্ৰেক্ষা-গৃহ আছে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত নাই। যাৰ ফল স্বৰূপে সভা সমিতি অনুষ্ঠান আদি অনুষ্ঠিত কৰাৰ সময়ত এক অভাৱনীয় দুৰ্যোগত পৰিব লগা হয়।

এই দৰে সীমাহীন অভাৱ আৰু সমস্যাৰে ভাৰাক্ৰান্ত আমাৰ এই চাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয় খন। অচিৰেই এই সমস্যা আৰু অভাৱ সমূহ কৰ্তৃপক্ষই সুবিবেচনাৰে দূৰ নকৰিলে অনিবাৰ্য ভাৱেই মহাবিদ্যালয়ৰ শৈক্ষিক পৰিবেশৰ ওপৰত এক প্ৰচণ্ড আঘাত আহি পৰিব। মোৰ এই প্ৰতিবেদনৰ জৰিয়তে কৰ্তৃপক্ষক এই উল্লেখিত দিশ সমূহত আলোকপাত কৰিবলৈ কৰ যোৰে অনুৰোধ কৰিলো।

এই সীমাহীন অভাৱ অনাটনৰ মাজতো আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ পৰীক্ষাৰ ফল আশাতীত ভাৱে উন্নত। এই ক্ষেত্ৰত আমাৰ অধ্যক্ষ মহোদয়ৰ লগতে মোৰ পূজনীয় শিক্ষক শিক্ষয়িত্ৰী সকলৰ অৱদান প্ৰধানে বুলি ভাবিছো।

মোৰ কাৰ্য্যকাল সময় ছোৱাত যোগ দিয়া বৰপে পৰামৰ্শ দি সহায় কৰা বাবে মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত দয়াময় সৰকাৰ, উপাধ্যক্ষ শ্ৰীযুত শক্তিপদ মুখাৰ্জী, অধ্যাপক সৰ্বশ্ৰীযুত দিনেশ কলিতা, অৱনী অধিকাৰী, বলদেৱ ৰায়, মহিবুল হক চৌধুৰীলৈ মোৰ সশ্ৰদ্ধ ভক্তি নিবেদিছো। উপৰিও মোৰ কাৰ্য্যকালত বিশেষ ভাবে সহায় কৰা মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ সৰ্বশ্ৰী ৰাজেশ গোস্বামী, সুব্ৰত ঘোষ, ৰাজেশ্বৰ ৰায়, অভিজিৎ ঘোষ, আজিজুৰ ৰহমান, খাজিৰ বৰ্মণ, শাহজামাল, দিলীপ বৰ্মণ, সুজিত ৰায়, পূৰ্ণেন্দু দাস, মানিক দাস, সমীৰ নাথ, ছাত্ৰী সৰ্বশ্ৰী নামনা বৰ্মণ, অৰ্চনা চৌধুৰী, শান্তি প্ৰিয়া দাস, সুচিত্ৰা ৰায়, সবিতা দাস, কবি অধিকাৰী, সাবানা আক্তাৰ, ফুলেশ্বৰী, প্ৰজ্ঞামিতা সিংহ, দিপীকা দাস, বিভা ৰায়, সঙ্গীতা বৰ্মণ, অঞ্জু শৰ্মা, দেৱী দাস বৈৰাগী, ঝুনঝুন বেজোৰ্জী, অনামিকা আগৰৱালা এই সকলৰ সহায় সহানুভূতিৰ কথা মই কেতিয়াও পাহৰিব নোৱাৰিম।

এই সুযোগতে চাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিষ্ঠাতা সকলৰ পবিত্ৰ আশা আকাংক্ষাক বাস্তৱত ৰূপ দি অসম তথা ভাৰতবৰ্ষৰ শিক্ষা জগতত চাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয়ে বাট কটীয়াৰ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিব বুলি আশা ৰাখি এই প্ৰতিবেদনৰ অনিচ্ছাকৃত ভুল ত্ৰুটিৰ বাবে করযোৰে মাৰ্জনা বিচাৰিছো।

সাম্প্ৰতিক "পৰিৱৰ্তনৰ পৰা মৰিৱৰ্তনলৈ যাব জগতত ঢুকাবা জাত" অসমীয়া জাতিৰ মুক্তি সংগ্ৰামত সকলোকে নিৰ্ভীক সৈনিকৰ বেশত পাম বুলি ৰূপ কোঁৱৰ জ্যোতিপ্ৰসাদৰ ভাষাৰেই আহ্বান জনালো— "আজি কোন ক'ত আছ। নিৰ্ভয় হৈ থুইত পাবৰ ডেকা। আজলিৰে আজি তেজ ৰাখি দি মাচৰ লাগিব ডেকা। তোৰ দুৰ জগীয়া জননীৰ।"

"জয় আই অসম"

চাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভাৰ উত্তৰোত্তৰ উন্নতি কামনাৰে

"জয়তু চাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয়"

শ্ৰীমৃণাল কান্তি বৰ্মণ

সাধাৰণ সম্পাদক—

চাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভা

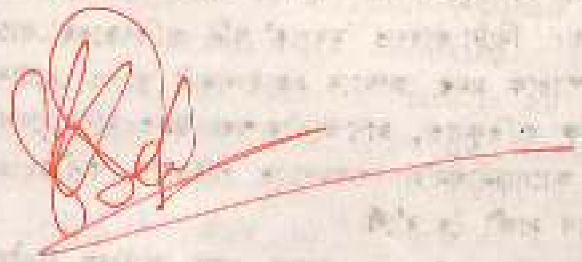

তত্ত্বাৱধায়ক অধ্যাপকৰ একাষাৰ !

চাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয়ৰ মুখপত্ৰ "চাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনী" খনৰ তত্ত্বাৱধায়ক হিচাপে একাষাৰ লিখিছোঁ। সাহিত্য-কৰ্মৰ কোনো ডিমাকি স্বৰূপে নহয়; একপ্ৰকাৰৰ আত্ম-কৈফিয়ৎ আৰু তাত্ত্বিক স্পৰ্শভাৱে কওঁতে মনে নিজৰ দীনতাবেই প্ৰকাশ। যিকোনো অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠানৰ হৈ অথবা চৰকাৰী-বেচৰকাৰী সংস্থাৰ সৌজন্যত নিয়েৰ আলোচনী প্ৰকাশ কৰা হয়— সেই আলোচনী ইবোৰে নৱাচলতে সংশ্লিষ্ট অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠানৰ মুখপত্ৰ স্বৰূপ। গতিকে তেনে এখন মুখপত্ৰৰ সামাজিক আৰু ঐতিহাসিক দায়বদ্ধতা তথা প্ৰমূল্য যে উপেক্ষণীয় নহয়, সেয়া সহজেই অনুমেয়।

আৰু এটা বছৰ মহাকালৰ সৈতে বিলীন হৈ যোৱাৰ লগে লগেই ৰজত-জয়ন্তীৰ কপালী হালোধাৰি পিন্ধিবলৈ আগবাঢ়ি যাব চাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয়। এনে এক ঐতিহাসিক মুহূৰ্তৰ প্ৰাক্ কালত— স্বাভাৱিকতে এই মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনী খনত জিলিকি উঠিব লাগিছিল যৌৱন-পূৰ্ণতাৰ নানাবিধ লক্ষণ। বেটুপাত, অংগসজ্জা, পুষ্ট কলেৱৰ, চাপেই চকু দৈ যোৱা মুদ্ৰণ-অলংকৰণ আৰু বিভিন্ন দিশক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিব পৰাকৈ উন্নত মানৰ কবিতা, গল্প-প্ৰবন্ধাদি। এক কথাত এই মুখপত্ৰখনত পৰিস্ফুট হৈ উঠিব লাগিছিল এক কাংক্ষিত ব্যতিক্ৰম।

আৰু দৰকাৰ সুধীৰ লগেই এইবোৰ আছিল যেনো উপলব্ধিৰ ভিতৰুৱা। কিন্তু উপলব্ধি আৰু বাস্তৱায়নৰ মাজত আছে এক অনতিক্ৰম্য প্ৰাচীৰ। যদিহে মনৰ দৃঢ়তা আৰু সাহস থাকে সেই প্ৰাচীৰ খনকো কেতিয়াবা অতিক্ৰম কৰিব পাৰি। মাজত এই দৃঢ়তাৰে অভাৱ। যিটো কাৰণত 'মুখপত্ৰ' খনি প্ৰত্যাশাপূৰ্ণ কোৱা বাহুল্য মোৰ অধ্যাপক আৰু বিভাগীয় সম্পাদকে মনৰ কোণত সকাহ-পৰাই তুলিব নোৱাৰা বাবে কোনো বিভাগীয় ... আছিল— সেয়া হ'ল আৰ্থিক প্ৰতিকূলতা, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ পৰা উন্নত মানৰ লেখনি প্ৰাপ্তিৰ অভাৱ আৰু শিক্ষক শিক্ষয়িত্ৰীৰ আলোচনীখনলৈ সহযোগিতা আগবঢ়োৱাত অনীহা। মই এনে এক অপ্ৰত্যাশিত তিক্ত অভিজ্ঞতাৰ সাক্ষী হৈ ৰ'লোঁ।

তথাপি বিলম্ব সমাপ্তৰ বুকুত বাস কৰিও নাহুতে নতুন সূৰ্যোদয় চাবলৈ হৈ থকাৰ দৰে আমিও পৰম আশাৰে বাট চাই থাকিলোঁ— এই বৃহৎ অঞ্চলৰ জনমানস, শৈক্ষিক আৰ্থ-সামাজিক আদি দিশক প্ৰতিফলিত কৰিব পৰাকৈ এখন আদৰ্শ গুণীৰ সমন্বিত সুন্দৰ মুখপত্ৰ প্ৰকাশ হোৱাৰ শুভ দিনটোলৈ। কিমধিকম্!

ইতি—

শ্ৰী সুমন কুমাৰ অধিকাৰী, তত্ত্বাৱধায়ক অধ্যাপক,

চাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয় আলোচনী, ১০ম সংখ্যা, ১৯৯৩-৯৪ ইং।

মূল ইংৰাজীৰ পৰা লেখনিটোৰ অসমীয়া অনুবাদ কৰি দিয়াৰ বাবে অধ্যাপক নীল মোহন ৰায়ক ধন্যবাদ যাচিলোঁ।

MAJOR GAME SECRETARY

I wish to convey my heart felt love and congratulation to the students of Sapatgram College who had offered me an opportunity to serve as their Secretary Major Game. As a Secretary Major Game. I felt no stone unturned to discharge my duties as properly and adequately as possible. Of course I had to face a great deal of troubles and inconveniences while I came forward to meet the needs of the students, because Sapatgram College is still in a growing stage. But it is fact that the sports loving and social students stood with me with love and great sympathy at every step. Therefore, I could be able to fulfill the justified needs and demands of the student friends. Indeed, I got great satisfaction and pleasure to discharge my duties as a secretary, Major Game.

Education is a part and parcel of human life. Without it we can not think or imagine of any kind of civilization. A nation is developed when it is well educated. And proper education is not possible with a fickle mind and ensound body. A man of sound mind and sound body can gather absolute and productive knowledge. Through games and sports body building is nicely possible. It gives the students pleasure to have fresh thinking. Life becomes dull, if there is no play. All work and no play makes jack a dull boy.

Every year we observe college week as a social festival in our college. The best players are awarded and others are encouraged to develop their mental and physical strength every year.

The annual college week com-

menced from 22nd January 94 with seven days programme and ended on Saturday 29th with prize distribution ceremony. In the week long festival, a large number of students participated in games and sports competition. In all the events, the students and participants have shown their exemplary discipline. I was co-operated in all sides from every quarter during college week so every problem arised before me was smoothed of the best efforts of the well wishers and the students. I tried to win the heart of every students performing my duty as a secretary, Major games. Of coures, "To err's human." I might have some faults but these could not stand on the way of my best will. In conclusion, I would like to extend my heartiest thanks and gratitude once again to the Principle, teaching staff and my colleagues and general students for their valuable assistance and guidance. My heartiest thanks to all of you.

Your ever faithfully,

Abhijit Ghosh. (T.D.C. 2nd)
Secretary, Major Game.

লঘু খেল-সম্পাদকৰ বছৰেকীয়া প্ৰতিবেদন

সময় পৰিবৰ্তনশীল। সময়ৰ পৰিবৰ্তনৰ লগত পৰিবৰ্ত্তিত হৈ আছে মানুহৰ সমস্ত সত্তা। এই পৰিবৰ্তনকামী সময়ৰ গতানুগতিক যাত্ৰাৰ মাজতেও এনে কিছুমান গতিপথ সৃষ্টি হৈ আছে যাৰ দ্বাৰা গোটেই বিশ্বত মানুহে কিছু অগতানুগতিক জীৱন যাপনৰ লগত চিনাকি হয়। চলমান মানৱ জীৱনত মানসিক তথা শাৰিৰীক উৎকৰ্ষ সাধনৰ কিছু মান প্ৰতিজন মানুহেই বিচাৰে। মানসিক উৎকৰ্ষ সাধনৰ বাবে যিদৰে সৃষ্টি হল সাহিত্য সংস্কৃতি আদি পথাৰ তেনেদৰে শাৰিৰীক উৎকৰ্ষ সাধনৰ নিমিত্ত উন্মোচিত হ'ল — খেল ধেমালিৰ বাটেদি।

"খেল" আৰু "খেলুৱৈ"। এই শব্দ দুটাৰ মাজত যেন এক শক্তিশালী যাদু লুকাই আছে। বিশ্বৰ প্ৰান্তে প্ৰান্তে খেল আৰু খেলুৱৈৰ মহামিলন সদায় ঘটিয়ে আছে। মানুহৰ খেলৰ সুস্থ মানসিকতাৰ বাবেই জাগি উঠিছে ভাতৃত্ববোধ। ইয়াৰ মূলতে আছে বিভিন্ন খেল ধেমালিৰ অনুষ্ঠান আৰু উদযাপন। আৰু তাৰ ফলশ্ৰুতিত জয় লাভ কৰিছে অলিম্পিক, এছিয়াড, বিশ্বকাপ ফুটবল, বিশ্বকাপ ক্ৰিকেট আদিৰ দৰে আন্তৰ্জাতিক ক্ৰীড়া মহোৎসৱ সমূহ। পৰিতাপৰ কথা এইযে একমাত্ৰ ক্ৰিকেটৰ বাহিৰে ভাৰতৰ সাফল্যৰ দিশ এই ক্ষেত্ৰত শূন্য বুলিব পাৰি। এছিয়াডত দুই চাৰিটা পদক লাভ কৰিয়ে আমি সান্ত্বনা লাভ কৰো। অলিম্পিকত শূন্য হাতে উভতি আহে আমাৰ খেলুৱৈ সকল। বিশ্বকাপ ফুটবলত অংশ লোৱাৰ যোগ্যতাই আমাৰ নাই। হায়! বিশ্বৰ দ্বিতীয় জন-বহুল দেশ ভাৰতবৰ্ষ।

কেৱল ব্যৰ্থতা। এই ব্যৰ্থতাৰ আঁৰৰ কথা কি? সমালোচনা কৰিলে হয়তো বহু কথা ওলাই পৰিব। ৰাজনৈতিক নৈৰ পাকৰ কথাও ওলাব পাৰে। কিন্তু এখন মহাবিদ্যালয়ৰ লঘু খেল বিভাগৰ সম্পাদকৰ দায়িত্ব বহন কৰি এই কথাই উপলব্ধি কৰিব পাৰিছো যে— আমাৰ বেছি ভাগ খেলুৱৈৰে খেলুৱৈ সুলভ মানসিকতাৰ অভাৱ।

প্ৰতিযোগিতা চলিছে, অংশ গ্ৰহণ কৰি চাওঁ — এইখিনি মনোভাব বেছি ভাগ খেলুৱৈৰ মাজতে দেখা যায়। এটা খেলৰ বাবে— যোগ্যতা অনুশীলন, সংগ্ৰামী মন আদি নথকাৰ বাবেই মহাবিদ্যালয় সপ্তাহত দুই চাৰিটা পুৰস্কাৰ পোৱাৰ পিছত খেলাতে নমস্কাৰ জনায়। অৱশ্যে ইয়াৰ মাজত দুই চাৰিজন ব্যতিক্ৰম খেলুৱৈও থাকে। আনহাতে এটা খেলৰ বাবে যিখিনি আনুষাংগিক বস্তুৰ দৰকাৰ সেইখিনি নথকাৰ বাবেই বহু প্ৰতিভা অকালতে মৰহি যায়। অভাৱতেই সকলো। অনুষ্ঠানৰ দুখ হলেও মনৰ একাগ্ৰতা থাকিলে বিফল হোৱাৰ কোনো কাৰণ নাই। বিশ্বৰ ক্ৰীড়া জগতত চকু ফুৰালেই এই কথা স্পষ্টকৈ ওলাই পৰে। অন্য হাতেদি

আমাৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাও যেন যেনেকৈ বাটত আগুৱাই কিহৰ সহায়ত থিয় হৈছে বুলিব পাৰি। এজন ভাল খেলুৱৈ হলেও তেওঁৰ শিক্ষাগত অৰ্হতা নাথাকিলে ভৱিষ্যত অন্ধকাৰ বুলিয়ে কব পাৰি। ব্যক্তিসকলৰ সংখ্যা নিচেই কম। আমি ভাবো — বোৰ্ড বা বিশ্ববিদ্যালয়ে প্ৰদান কৰা ডিগ্ৰিতকৈ এজন ছাত্ৰৰ ভৱিষ্যত যেতিয়া উজ্জল হব যদিহে সেইজন ছাত্ৰৰ এটা বিশেষ খেলৰ পাৰদৰ্শিতাই সকলোকে মোহিত কৰি সঠিক পদক্ষেপেৰে নিৰ্দিষ্ট লক্ষ্যৰ পিনে আগবাঢ়ি যায়। কাৰণ আজিৰ এই যুগত খেল যেনেকৈ পৰিছে বহু পৰিমাণে অৰ্থ কেন্দ্ৰীক।

শেষত, মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ বা আন্ত মহাবিদ্যালয় ক্ৰীড়া প্ৰতিযোগিতা উদযাপন প্ৰতিবছৰে সাৰ্থক হব— এইবোৰৰ মাজেৰে উপযুক্ত প্ৰতিভাক একক সংস্কাৰে বিশ্ব দৰবাৰত চিনাকি কৰি দিব পৰা হব যেতিয়া। আমাৰ মহাবিদ্যালয়েও প্ৰতিবছৰে আন্ত মহাবিদ্যালয় প্ৰতিযোগিতাত যোগদান কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰিলে বেয়া নহব নিশ্চয়। অন্য হাতেদি মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে প্ৰতিভা অনুসাৰে বিশেষ বিশেষ খেলত পাৰদৰ্শিতা লাভ কৰিবলৈ একাগ্ৰ চিত্তে অনুশীলন কৰা দৰকাৰ বুলি মই ভাবো। নহলে মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ উদযাপন কৰাটো অৰ্থহীন হৈয়ে থাকিব।

সদৌ শেষত, মহাবিদ্যালয়ত লঘু খেল সম্পাদক হিচাপে আকুণ্ঠ চিত্তে সহায়-সহযোগিতা কৰা সকলোলৈ মোৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জনালোঁ।

জয়তু

চাপগুৰি মহাবিদ্যালয়

শ্ৰীৰাজেশ্বৰ ৰায়

লঘু খেল বিভাগৰ সম্পাদক।

ছাত্ৰ একতা সভা, চাপগুৰি মহাবিদ্যালয় ১৯৯৩-৯৪

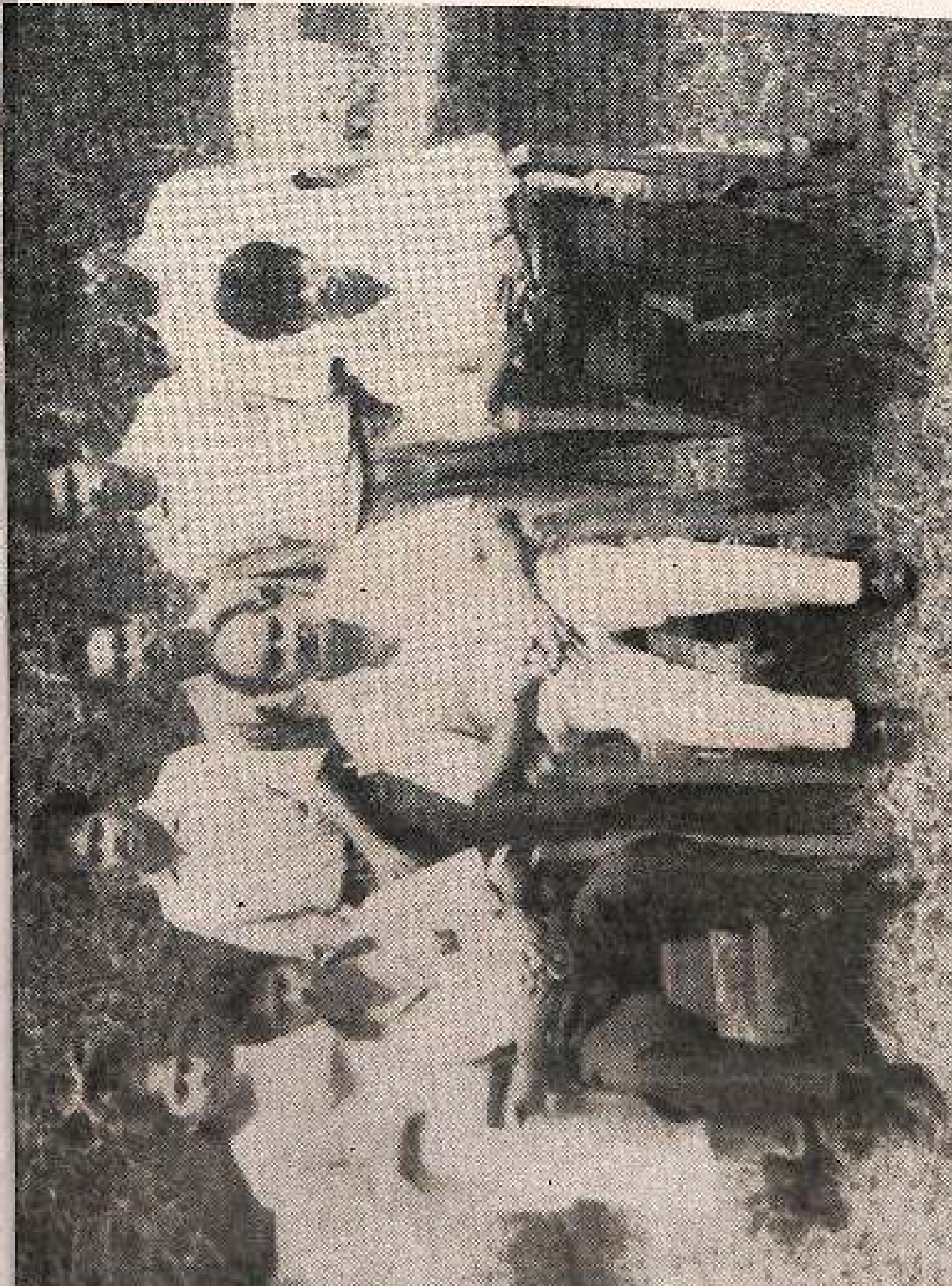

থিয় হৈ থকা বাওঁ ফালৰ পৰা : সাধনা বৰ্মণ (সম্পাদিকা ছাত্ৰী জিৰণী কোঠা) বাবেন গোস্বামী (সম্পাদক ছাত্ৰ জিৰণী কোঠা) অভিজিৎ ঘোষ (সম্পাদক, গুৰু খেল বিভাগ) সুৱক ঘোষ (সম্পাদক, তৰ্ক আৰু সাংস্কৃতিক বিভাগ) ৰাজীৱ লোচন বৰ্মণ (সম্পাদক সমাজ সেৱক বিভাগ)
বহি থকা বাওঁ ফালৰ পৰা : সুশীল কান্তি বৰ্মণ [সাধাৰণ সম্পাদক] শ্ৰীযুক্ত নৱাৰ সৰকাৰ (অধ্যক্ষ) আজিজুল ৰহমান (সহ সাধাৰণ সম্পাদক)

...ত্র একতা সভা, চাপটগ্রাম মহাবিদ্যালয় ১৯৯৩-৯৪

[illegible] একতা সভার পক্ষে : মাধবী বর্মন (সম্পাদিকা ছাত্রী জিবনী কোঠা) রাজেশ গোস্বামী (সম্পাদক ছাত্র জিবনী কোঠা) অভিজিৎ ঘোষ (সম্পাদক, খেলা ধুলা বিভাগ) প্রভাত ঘোষ (সম্পাদক, তর্ক আর সাংস্কৃতিক বিভাগ) রাজীব লোচন বর্মণ (সম্পাদক সমাজ সেবা বিভাগ)
[illegible] একতা সভার পক্ষে : সুশীল কান্তি বর্মণ [সাধারণ সম্পাদক] শ্রীযুক্ত [illegible] সরকার (অধ্যক্ষ) আজিজুর রহমান (সহ সাধারণ সম্পাদক)

—ঃ সূচীপত্ৰ ঃ—

—ঃ অসমীয়া বিভাগ ঃ—

—ঃ প্ৰবন্ধ আৰু গল্প ঃ—	লিখক ঃ—	পৃষ্ঠা
১। অসমীয়া লোক সংস্কৃতিৰ আভাস	শ্ৰীলক্ষণ কলিতা	১
২। গোৱালপৰীয়া লোক সাহিত্যৰ এলেকাঁহিৰ	মিচ যশোদা বৰ্মণ	৪
৩। পোহৰৰ অপেক্ষাত	সবিতা বৰ্মণ	৫
৪। মুহূৰ্তৰ বাহে নাখাবা শপত	শ্ৰীমনোৰঞ্জন নাথ	৮
৫। সন্দেহ	জ্যোতিষ বৰ্মণ	১১
৬। বিক্ত হৃদয়ৰ হাহাকাৰ	হিৰেণ দাস	১৫
৭। ছাত্ৰ সন্থা আৰু দূৰ সমাজ	শ্ৰীমৃণাল কান্তি বৰ্মণ	১৮
—ঃ কবিতা ঃ—		
৮। এটি গভীৰ আশা	মিচ অম্বিকা বৰ্মণ	২৩
৯। জীৱন মৰণ পণ	হিৰেণ দাস	২৩
১০। কবিতা	শ্ৰীৰতন ময় দাস	২৪
১১। মোৰ মন যায়	শ্ৰীৰতন ময় দাস	২৫
১২। তোমাকলৈ	শ্ৰীপ্ৰদীপ কুমাৰ দাস	২৬
১৩। আজুৰি আজুৰি চিঙি আন গোলাপ পাহী	শ্ৰীগৌতম কুমাৰ বৰ্মন	২৬
১৪। যৌৱন প্ৰেম আৰু ভ্ৰম	শ্ৰীঅসিত ৰঞ্জন পাল	২৭
১৫। সূৰ্য, মই উত্তপ্তিছো	শ্ৰীঅৰ্চনা চৌধুৰী	২৭
১৬। এখন প্ৰেমৰ চিঠি তোমালৈ	শ্ৰীমৃণাল কান্তি বৰ্মণ	২৮
১৭। প্ৰতিশ্ৰুতি আৰু ভুখন হৃদয়	শ্ৰীজগদীশ চন্দ্ৰ ৰায়	২৯
১৮। তোমাৰ আশাত	নূৰ হোসেন	৩০
১৯। মোৰ বুকুৰ কলিজাত ওপজা গোলাপৰ কলি	শ্ৰীকমল কুমাৰ দাস	৩০
২০। বিমূৰ্ত্ত আলাপ	মিচ শান্তি প্ৰিয়া দাস	৩১
২১। আহিবানে	শ্ৰীমুক্তি মুনমুন ব্যানাৰ্জী	৩২
২২। শৰৎ	মিচ অঞ্জু শৰ্মা	৩২
২৩। কৌতুক	সুৰজিত কুমাৰ পাল	৩৩
২৪। কৌতুক	শ্ৰীলক্ষণ কলিতা	৩৪

—ঃ বাংলা বিভাগ ঃ—

—ঃ গল্প ঃ—

লেখক ঃ—

১। স্নেহ ও ভালবাসা —
২। বুদ্ধির জয় — শ্রীহেলাল সরকার
৩। সত্যিকারের প্রেমের অত্যুজ্জ্বল দৃষ্টান্ত — মিচ পূর্ণিমা সেন
৪। প্রেমচিরন্তন — গায়ত্রী দাস

—ঃ কবিতা ঃ—

মিচ রিতা ব্যানার্জী

৫। রুদ্ধ হৃদয়ের প্রেম
৬। স্বাধীনতা অভিযান — সুমিতা সাহা
৭। হৃদয় — শ্রীশুকদেব কর্মকার
৮। যার যেমন — ভুবনেশ্বরী পাল
৯। ভাষা চাই আবেগ ভরা — সুরজিত কুমার পাল
১০। কপিল — শ্রীঅর্চনা চৌধুরী
১১। স্বপ্ন — শ্রীবিকাশ সাহা
পার্থ চক্রবর্ত্তী

:: English Section ::

1. Romantic Comedy of Shakespeare. — Saumik Dutta
2. Marlowe, as a dramatist. — Ratan moy Das
3. Overcoming the Bar. — Monoranjan Das
4. Counsel to Beloved at the moment of death. — Bakul Chakraborty

প্ৰবন্ধ

"অসমীয়া লোক সংস্কৃতিৰ আভাস"

শ্ৰীলক্ষণ কলিতা
স্নাতক প্ৰথম বৰ্ষ

অসমীয়া লোক সংস্কৃতি বৈচিত্ৰ্যময়। নানা ধৰণৰ আচাৰ-ব্যৱহাৰ, ৰীতি-নীতি, বিশ্বাস কিম্বদন্তি আদিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি বৈচিত্ৰ্যময় অসমীয়া লোক সংস্কৃতিৰ বিকাশ হৈছে। লোক সংস্কৃতিৰ জৰিয়তে লোক মানস আৰু জীৱন-যাপন আদৰ্শৰ আভাস পোৱা যায়। অসমীয়া জাতিৰ লোক বিশ্বাস, লোক অভ্যাস, লোক-নৃত্য, লোক উৎসৱ, ধৰ্মানুষ্ঠান, পূজা-পাতল, ক্ৰিয়া-কাণ্ড, নিয়ম-কানুন, ৰীতি-নীতি, সাধু উপাখ্যান, পুৰাবৃত্ত প্ৰভৃতিৰ ব্যাখ্যা, নাট-নৃত্য-অভিনয়, খেলা-ধূলা, পোচাক-পৰিচ্ছদ, খোৱা-লোৱা, যেজ-পেজালি আদিৰ সংমিশ্ৰণৰ ফল স্বৰূপে জন্ম হৈছে, অসমীয়া লোক সংস্কৃতি।

অসমীয়া লোক সংস্কৃতিৰ পৰিসৰ অত্যন্ত বিশাল। অসমৰ বিভিন্ন অঞ্চলত বিভিন্ন ধৰণৰ ৰীতি-নীতি, আচাৰ-ব্যৱহাৰ, বিশ্বাস-কিম্বদন্তি, উৎসৱ অনুষ্ঠান প্ৰচলিত হৈ আছে। অঞ্চল বিশেষে এইবোৰ সামান্য ভাবে ইকাল সিকাল কৰাত দেখা যায়। উদাহৰণ স্বৰূপে মাইকী মানুহে হৰ খোৱাৰ পিছত তেল ঘঁহা বিষয়টোকে আমি লব পাৰোঁ। মঙলদৈ অঞ্চলত হৰ খুই উঠি ককাই-ভাই থকা তিৰোতা-সকলে মূৰত তেল ঘঁহে। তেল ঘঁহিলে চুলিটোৰ পিছল হয়। পিছল চুলি যেনে ককাই-ভাইৰ আয়ুস ক্ষয় হোৱাৰ পথটো পিছল কৰি দিয়ে অৰ্থাৎ ককাই-ভাইৰ আয়ুস ক্ষয় হয়। কামৰূপৰ অঞ্চল বিশেষে তিৰোতাসকলে মূৰ ধুই তেল ঘঁহিব লাগে বুলিহে কয়। বৰপেটা অঞ্চলত বিজয়া দশমীৰ পিছদিনা সক সক ছোৱালীবিলাকৰ কান-বিন্ধোৱাৰ বাবে প্ৰশস্ত। এই অঞ্চলত কান-বিন্ধোৱা এক ডাঙৰ উৎসৱেই। বৰপেটা অঞ্চলৰ বাহিৰে অসমৰ অন্য ঠাইত ইমান জাক-জমকতৈ কান বিন্ধনী উৎসৱ পালন নকৰে।

অসমীয়া লোক সংস্কৃতিৰ বুজালোপা নানা শাখা-প্ৰশাখাত বিভক্ত। সেইবোৰ হৈছে ধৰ্ম সম্বন্ধীয় লোক বিশ্বাস, জীৱ-জন্তু আৰু

চৰাই চিৰিকতি সম্বন্ধীয় লোক বিশ্বাস, কৃষি সম্বন্ধীয় লোক বিশ্বাস, লোক উৎসৱ, লোক নৃত্য, খেল ধেমালি, সঙ্গীত-গান, খোৰা-লোৰা, লেক-বেজালি ইত্যাদি। ধৰ্ম সম্বন্ধীয় লোক বিশ্বাসৰ ভিতৰত বৃক্ষপূজা, জল পূজা, দৰ-পূজা, বুঢ়া-গোঁসাই আৰু বুঢ়ী গোঁসানীৰ পূজা, আইৰ নাম, কাহুৰী আইৰ পূজা, গৰখীয়া পূজা, সৰ্প-পূজা, মনসা পূজা আদি পৰে। জীৱ-জন্তু, চৰাই চিৰিকতি সম্বন্ধীয় লোক বিশ্বাসত কুকুৰা, মাছ, বান্দৰ, শেকুৰী, বাঘ, হাতী, শিয়াল, গাহৰী, কুকুৰ, সাপ, নেউল, গুঁই, পাৰ, কাউৰী, ফেঁচা, মখা, পখিলা, মৌ-মাখি শকুন, কপৌ, শালিকা আদিয়ে বিশিষ্ট স্থান লাভ কৰিছে। অসমত নানা ধৰণৰ উৎসৱ অনুষ্ঠান পালন কৰা দেখা যায়। এই বোৰৰ ভিতৰত বিহু, ভথেলি, দৌলোৎসৱ, ৰাস, সাবতী, জন্মাষ্টমী, পচেতি, মহনি, মহো-হো, কাতি হনী ব্ৰত, মাঘ-পূৰ্ণিমা, বুলন যাত্ৰা, লখিমী চপোৱা, শুচি লোৱা, পুষ্পোৎসৱ আদিয়েই প্ৰধান। বিয়াহৰ ওজাপালি, সুকনানী ওজাপালি, দেওধনী, নটী-নাচ, পুতলা-নাচ, ভাওনা, দেৱদাসী নৃত্য, ৰাসনৃত্য আদি লোক-নৃত্যৰ ভিতৰত পৰে।

বৃক্ষ পূজা অতি প্ৰাচীন ৰীতি। বাগ্‌বেদত বৃক্ষক অৰ্থাৎ বনস্পতিক দেৱতা স্বৰূপে বৰ্ণনা কৰা হৈছে। বৃক্ষ-পূজা গোটেই পৃথিৱীতে কৰা হয়। স্বৰ্গত থকা 'কল্পতৰু বৃক্ষ'ৰ কথা আমাৰ সকলোৱে জানে। 'কল্পতৰু বৃক্ষ'ক পূজা কৰি সন্তুষ্ট কৰিব পাৰিলে যি খোজা যায় পোৱা যায় বুলি এটা বিশ্বাস প্ৰচলিত আছে। অসমীয়া সমাজতো অতি প্ৰাচীন কালৰে পৰা বৃক্ষ-পূজা কৰাৰ ৰীতি প্ৰচলিত হৈ আহিছে। অসম তথা ভাৰতবৰ্ষৰ হিন্দুসকলে বিভিন্ন পূজা, উৎসৱ অনুষ্ঠান আদিত বিভিন্ন গছক পূজা কৰে। আঁহত গছক দেৱতা জ্ঞান কৰা হয়। শ্ৰীমদ্ভাগৱত গীতাত শ্ৰীকৃষ্ণই অৰ্জুনক কৈছিল,— "মইেই গছ সমূহৰ ভিতৰত আঁহত গছ"— "অশ্বত্থঃ সৰ্ববৃক্ষানাং।" আঁহত গছৰ বিষয়ে অসমীয়া সমাজত নানা জনশ্ৰুতি প্ৰচলিত আছে। 'পুহ বিয়া'ত বটগছৰ প্ৰাধান্য দেখা যায়। শ্ৰীমন্ত শংকৰ দেৱৰ 'কীৰ্তন পুথি'ৰ অন্তৰ্গত 'উৰেষা বৰ্ণনা'ত এজোপা সিদ্ধ বটৰ কথা উল্লেখ কৰা হৈছে। এই বট বৃক্ষক সেৱা কৰিলে 'ব্ৰহ্ম হত্যা'ৰ নিচিনা পাপো ক্ষয় হয়।

"নিতো মহাক্ষেত্ৰ দশ যোজন প্ৰকট।
দক্ষিণ সাগৰ তীৰে আছে সিদ্ধ বট।"

বেলগছ মহাদেৱ, শিৱদেৱৰ অতি প্ৰিয়। বেল গছৰ স্থবিত বেদি বান্ধি ধূপধূনা আৰু সৰিয়া ধূপ-দীপ আদি দি সেৱা কৰিলে ভোলা মহাদেৱ সন্তুষ্ট হয়। অঞ্চল বিশেষে বেলৰ তলত শিৱ মন্দিৰ নিৰ্মাণ কৰি শিৱক পূজা কৰা দেখা যায়।

অসমৰ সংস্কৃতিক জীৱন নানা উৎসৱ অনুষ্ঠান, গীত-মাত আদিৰে চিৰ মুখৰিত। অসমৰ উল্লেখ যোগ্য উৎসৱ অনুষ্ঠান সমূহৰ ভিতৰত 'দৰ-পূজা'ও এটি বিশিষ্ট উৎসৱ। দৰ পূজা কোচ বংশীয় ৰজাসকলে শ্ৰদ্ধা আৰু ভক্তি সহকাৰে উদযাপন কৰে। দৰ পূজাৰ জৰিয়তে শক্তিৰ উপাসনা কৰে। পূৰ্বৰ দৰে এতিয়াও দৰ পূজাত বৰ্গ চণ্ডীদেৱীক পূজা কৰে।

গাওঁত মাৰি মৰক লাগিলে, অপায় অমঙ্গল, বিপদ বিঘিনি আহিয়ে দেখা দিলে, ধনধুন নহলে, খেতি বাতি নহ'লে, এইবোৰৰ নিবাৰণৰ বাবে গাঁৱলীয়া আই-বাই সকলে, বাস্তু গোঁসাই ঘৰত নাইবা বুঢ়া-গোঁসাইৰ ঘৰত নাইবা বুঢ়াগোঁসাইৰ থানত বুঢ়াগোঁসাই আৰু বুঢ়ী গোঁসানীৰ নাম ধৰে। কোনো তিৰোতাৰ সন্তান নহলে, নাইবা জীয়া সন্তান নহলে সন্তাৰ মাতৃ হবৰ বাবে নাইবা লৰাৰ মাক হবৰ বাবেও বুঢ়া গোঁসাই আৰু বুঢ়ী-গোঁসানীৰ নাম ধৰে। মনৰ অভিলাষ পূৰ্ণ হবৰ বাবে নাইবা মনোবাঞ্ছা সিদ্ধি হবৰ বাবেও বুঢ়াগোঁসাই আৰু বুঢ়ী-গোঁসানীৰ নাম ধৰে।

'আইৰ নাম' অসমীয়া গাঁৱলীয়া সমাজৰ বিশেষকৈ তিৰোতা, সমাজৰ অতি আকৰ্ষণীয় আৰু গাম্ভীৰ্যপূৰ্ণ অনুষ্ঠান। বসন্ত ৰোগৰ নিবাৰণৰ বাবে সাধাৰণতে আই নাম ধৰা হয়।

পশ্চিম অসমৰ অনেক লোকানুষ্ঠানৰ অন্তৰ্গত কাহুৰী আইৰ পূজা উল্লেখ যোগ্য এটি লোকানুষ্ঠান। 'কাহুৰী' শব্দটো 'কাহ' শব্দৰ পৰা উৎপত্তি হৈছে। 'কাহ' শব্দৰ পিছত 'উৰী' প্ৰত্যয় যোগ কৰি 'কাহুৰী' শব্দটো নিষ্পন্ন কৰা হৈছে। গাঁৱলীয়া সাধাৰণ তিৰোতা একশ্ৰীৰ দৃষ্টিত কোনোবা দেৱতা বা দেৱীৰ কোপ বা কুদৃষ্টিৰ ফলতেই যে লৰা ছোৱালীয়ে কাহত আক্ৰান্ত হৈছে, এনে এটি ভাব উদয় হোৱা একো আচৰিত কথা নহয়। বোধ কৰো এই ধাৰণাৰ বশবৰ্তী হৈহেই কাহৰ অধিকাৰী এগৰাকী দেৱী কল্পনা কৰা হৈছে। সেই দেৱী গৰাকী হৈছে— 'কাহুৰী'। কাহুৰী আইৰ পূজাত সাধাৰণতে গাঁৱলীয়া তিৰোতা সমাজৰহে প্ৰাধান্য পৰিলক্ষিত হয়। সন্তানৰ বৰাকৈ কাহ হলে মাকে কাহুৰী পূজা বা নাম ধৰিবলৈ সথাথ তোলে।

অসমীয়া গাঁৱলীয়া জীৱনত গৰখীয়া পূজা উল্লেখযোগ্য। অসমৰ গাঁৱলীয়া জীৱনৰ প্ৰধান সম্বল হৈছে কৃষি। আনকি তেওঁলোকৰ দৃষ্টিত স্বয়ং মহাদেৱো কৃষক। গাঁৱলীয়া মানুহে গৰখীয়াইতক পূজা, শ্ৰদ্ধা বা সন্মান কৰাৰ জৰিয়তে আউলকীয়াকৈ খেতি আৰু খেতিৰ প্ৰধান সম্পদ গৰু-মহক পূজা, শ্ৰদ্ধা আৰু সন্মান কৰি আহিছে।

দীৰ্ঘদিন ব্যাপি কৰা মনসা পূজাকে সাধাৰণ ভাৱে মাৰৈ পূজা বোলে। মাৰিমৰক অপায় অমঙ্গল আদি বিনাশৰ বাবে মাৰৈ পূজা কৰা হয়। মনসা পূজা, মাৰৈ পূজা আদি অনুষ্ঠান পশ্চিম অসমৰ লোকসংস্কৃতিৰ এটি উজ্জ্বল নিদৰ্শন।

ওজাপালি অনুষ্ঠান অসমৰ এটি জনপ্ৰিয় অনুষ্ঠান। অসমত দুবিধ ওজাপালি প্ৰচলিত আছে। যেনে ১) বিয়াহৰ ওজাপালি ২) সুকনানী ওজাপালি। ওজাপালি অনুষ্ঠানৰ ভিতৰতে বিয়াহৰ ওজাপালি আকৰ্ষণীয় আৰু জনপ্ৰিয় অনুষ্ঠান।

আমাৰ অসমীয়া গাঁৱলীয়া জীৱনৰ ওপৰোক্ত অনুষ্ঠান বোৰেই হ'ল-লোকসংস্কৃতি।

গোৱালপৰীয়া লোকসাহিত্যৰ এপদ-সাঁথৰ।

মিন্থু যশোদা বৰ্মন
উচ্চতৰ মাধ্যমিক ২য় বৰ্ষ

"সাঁথৰ হৈছে গূঢ়াৰ্থযুক্ত একেকি বা হেঁকালি কথা। সাঁথৰৰ মাধ্যমেৰে বুদ্ধি পৰীক্ষা কৰা হয়, তাৰ বাবে ইয়াক বুদ্ধিৰ খেল বুলিও কব পৰা যায়। তাৰ আৰু আৰাই সকলো সময়তে আদিম ৰূপ পৰিগ্ৰহণ নকৰিলেও ইয়াৰ সত্তাৰ সত্য এইটোৱে যেনেমৰ প্ৰচলিত অমায় ব্যৱহাৰ কৰি শিশু আৰু এক চাতুৰ্য জাতিৰ প্ৰতিভাৰ প্ৰতিফলন কৰে। সাঁথৰৰ গোটেই কথা কাকিত যেনেকৈ এটাটো উত্তৰ লুকাই থাকে ঠিক তেনেকৈ এইবোৰৰ মাজত আলংকাৰে চয়ন কৰা থাকে এটা জাতিৰ দৈনন্দিন ব্যৱহাৰ্য সামগ্ৰী সমূহ।"— তলত গোৱালপৰীয়া লোক সাহিত্যৰ প্ৰচলিত সাঁথৰৰ দুই এপদ প্ৰকাশ কৰি দিয়া হ'ল।

১। শুইত থাকি পৰিল ভেট, ভেটে কয় মোৰ পেট কাট।
২। জিকিক জিকে মোৰে মাটি, তাৰ হৈছে তিনখান খুটি।
৩। এক ভাই আগৰত, এক ভাই নগৰত, এক ভাই গাছৰ আগালত তিনো ভাই এক পাগাৰত।
৪। ঘৰেৰ ওপৰে ঘৰ, তাৰ তলত ঘৰ।
৫। জাৰ যেমন, তাৰ তেমন, কথা কোৱা নাই তাক মনেৰ মতন।
৬। পেট দিয়ে খায়, মুখ দিয়ে হাগে, সেই জন্তু অজন্তু জলকাৰীত লাগে।
৭। এক বেটা ভুবনৰ জীৱ পাইত ধৰ, আই মাও কলে সেইলে কলে, মোক আগত কৰ।
৮। উদলৰ ভাই হুলে তাৰো খুটিকি মাৰকে।
৯। হয় কুশল নহয় মাছ, পুৰে আছে জলেৰ মাজ, অবায় মৰক খাবে, জালে দিয়া আমি খাবত চৰে।
১০। ঝিনাকিটি বিৰকিটি নাই চোচা নাই কিটি।
১১। কলৰ বগা দিবে জটা জলেৰ মধ্যে থাকি আমি কাজি গোসাই তোমাৰ ডাকাইলো মতোন আন, তথাপি কৰকে উপকাৰ কৰকেন, ভক্তি দেখা দিয়ে পুটিকত খুবেন।

১২। কেকোৱা বেকোৱা মাও মোৰ প্ৰমেশ্বৰী বিৰেজতো মাও, তোক নমস্কাৰ কৰি, নানায় বাবা নমস্কাৰ কৰবেৰ মোৰ গায় আসছে জ্বৰ, তুই ওটায় থাকি নমস্কাৰ কৰ।
১৩। জোলাৰ আগত নাগাই বাতি, জোলাৰ কয় দিন জাৰ বাতি ....
১৪। আনি দিল বতনে, খুলে বতনে, হায় বিধি হৈল কি স্বামী চাইলে দিম কি?

উত্তৰ :— ১। তামোল। ২। হালোৱা, গৰু দুটা। ৩। তামোল, পান, চুন ৪। আঠুৰা। ৫। পূজা কৰা। ৬। জাবকিৰ মাছ ৭। মাৰবীয়া। ৮। গাখ। ৯। কুশিয়া ১০। নিমখ ১১। বগা তে মাছ। ১২। কেকোৱা, বগা। ১৩। কণা মানুহ ১৪। কবৰ।

পোহৰৰ অপেক্ষাত

সবিতা বৰ্মন
উচ্চতৰ মাধ্যমিক ২য় বৰ্ষ।
(কলা)

বাণা শিল্পী। সি তাৰ সমস্ত অভিজ্ঞতাৰে নতুন দিনৰ ছবি আঁকে। সমাজত ঘটি থকা ঘটনা সমূহকেই সি চিত্ৰত ৰূপ দিব খোজে। আহিন মাহৰ শেষ ভাগ—। শীতৰ আগমন। বাণাই বাতি গাই দৈ উঠি নিজ বজনিৰ কৰ্তব্য কৰিবলৈ লৈছে। সি বৰ মনযোগেৰে তুলিকা বুলাই আছিল। তাৰ কৰ্মব্যস্ত দিনটোৰ অন্তত কেতিয়াবা গোটেই ৰাতি উজাগৰে থাকি সি তুলিকাৰে ছবি আঁকে—আৰু নিজে নিজে কিবা আনন্দত আত্মহাৰা হৈ পৰে।

খোলা খিৰিকিয়েদি অহা বতাহজাকে তেওঁক বিপদাৰি দি আছে। বাণাই খিৰিকিখন বন্ধ কৰি দি ঘড়ীটোৰ ফালে চালে— ৰাতি প্ৰায় দহ বাজিছে। সি পুনৰ তুলিকা হাতত ললে। কিন্তু সেই সময়তে বিজুলীৰ চাকি নুমাই গ'ল। আজিকালি এনেকৈ চাকি নুমাই যোৱাটো যেন

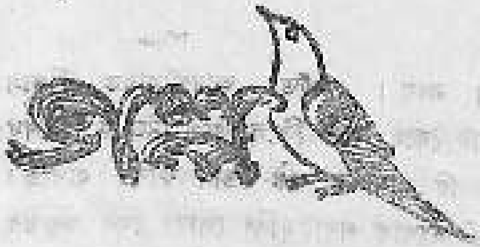

"মুহূৰ্তৰ বাবে ৰাখিবা শপত।"

শ্ৰীমনোৰঞ্জন নাথ
উচ্চতৰ মাধ্যমিক
চূড়ান্ত বাৰ্ষিক।

হঠাত কলিং বেলৰ শব্দত পিংকি উচপ খাই উঠিলে। ভিৰেৰো খন শেষ হবলৈ আৰু মাত্ৰ অলপ সময় আছে। তেনেতে কলিং বেলৰ শব্দত পিংকিয়ে বিৰক্তি ভাৱেৰে দুৱাৰ খন খুলি দিলে আৰু যুতিকাক ভিতৰলৈ আহিবলৈ ক'লে। কি খবৰ অ', পিংকি? যুতিকাই পিংকিক এটি সুধিলে। পিংকিয়ে ভাল বুলি জনালে। তাই আহি বুলি যুতিকাই দুৱাৰৰ কাষে চাই কাৰোবাক মাতিলে। কোন কৈছা যুতিকা? পিংকিয়ে আতংকিত হৈ সুধিলে। মই যে তোক কৈছিলোঁ এজন বন্ধু আহিব বুলি। আই পিংকি এয়া মোৰ বন্ধু জয়ন্ত বৰুৱা। যুতিকাই বন্ধু জনৰ লগত পিংকিক চিনাকী কৰি দিলে। পিংকিয়ে নমস্কাৰ জনালে আৰু জয়ন্তই প্ৰতি নমস্কাৰ জনালে। পিংকিয়ে নমস্কাৰ জনোৱাৰ ভংগীৰে জয়ন্তৰ মুখলৈ চালে। পিচলৈ ইমান ধুনীয়া ল'ৰা, ইমান সুন্দৰ চকুযুৰি। ল'ৰাৰো যে ইমান ধুনীয়া চকু থাকিব পাৰে পিংকিয়ে জনা নাছিল। প্ৰথম দৰ্শনতে পিংকিয়ে জয়ন্তক ভাল পাই পেলালে। টি, চি, পিৰ এটা শব্দই পিংকিক সচকিত কৰি দিলে। পিংকিয়ে জয়ন্ত আৰু যুতিকাৰ বাবে চাহ আনিবলৈ গ'ল। চাহ খোৱাৰ পিছত যুতিকাই দুষ্টালিৰ হাঁহি মাৰি, ইমান ভাল চাহ খাই আজি কোনোবা নগলিলেই বক্ষা বুলি ক'লে। পিংকিয়ে বুজিও দুষ্টামিৰ ভাও ধৰি কি ক'লা বুলি ক'লে। যুতিকাই খি-খিলি সেয়াই বুলি কৈ ছুটে পলাই গ'ল।

জয়ন্ত হঁত যোৱাৰ পিছৰে পৰা পিংকিৰ মনত জয়ন্তৰ কথাই আহি থাকে। পিংকিয়ে জয়ন্তৰ কথা বহু কিবা— কিবি ভাৱি বিছনাত পৰিল। অনেক চেষ্টা কৰিও পিংকি শুবলৈ নোৱাৰিলে। গোটেই নিশা উজাগৰে থাকি পিছদিনা তাই পুৱাতে যুতিকাৰ ঘৰলৈ গ'ল আৰু যুতিকাক সকলো কথা ক'লে। পিংকিয়ে এই প্ৰেমৰ পৰিণতি কি হয় সেইটো কব নোৱাৰে। এনেদৰে দিনবোৰ বাগৰি গৈ থাকিল। পিংকি হঁতৰ পৰীক্ষাৰ ৰেজাল্টো দিলে। পিংকিয়ে 75% নম্বৰ পাই হাইস্কুলৰ চূড়ান্ত পৰীক্ষাত পাছ কৰিলে। যথা সময়ত পিংকিক দেউতাকে বি. এন কলেজত এডমিচন কৰি দিলে। পিংকি উচ্চতৰ মাধ্যমিকৰ প্ৰথম বিভাগৰ ছাত্ৰী আৰু জয়ন্ত, আৰু যুতিকা দ্বিতীয় মহলাৰ ছাত্ৰ। পিংকিয়ে কলেজলৈ যোৱা আৰম্ভ কৰিলে আৰু তাইৰ প্ৰেমৰো ভাৱধাৰা মনলৈ আহি পৰিল। লাহে লাহে পিংকিয়ে জয়ন্তৰ লগত সহজ হৈ পৰিল। পিংকিয়ে জয়ন্তক ভাল পায় আৰু জয়ন্তও পিংকিক ভাল পায়। দুয়ো দুয়োৰে ভাল পোৱাক গভীৰ জনালে। লাহে লাহে সিহঁতে এজনে আন একজনক নেদেখিলে থাকিব নোৱাৰে। হঠাত এদিন জয়ন্তই পিংকিৰ হাতৰ আঙুলিত আঙুঠি পিন্ধাই দিলে আৰু দুয়ো যুতিকাৰ আগত প্ৰতিজ্ঞা কৰিলে যে জয়ন্তই পিংকিক এৰি বিয়া নকৰায় আৰু পিংকিয়েও জয়ন্তৰ বাহিৰে আনক বিয়া নকৰায়।

যিমানে দিনবোৰ পাৰহৈ গ'ল সিমানে সিহঁতৰ কথা চাৰিও ফালে বিয়পি পৰিল। পিংকিৰ মাকে প্ৰথমতে তাক বুজালে কিন্তু পিংকিয়ে মাকৰ কথাবোৰ নুবুজিলে। পিংকি আৰু জয়ন্ত দুয়ো অভিভাৱক পৰিয়ালৰ। সেয়ে পিংকিয়ে জয়ন্তৰ লগত বিয়াত বহিবলৈ মাকক থাকিং কৈ জনালে। পিংকিৰ মাকে পিংকিৰ কাৰণে দৰা বিচাৰি আনিলে। যথা সময়ত পিংকিৰ বিয়া লাগিল। পিংকিৰ বিয়াৰ কথা শুনি জয়ন্তই সিহঁতৰ ঘৰলৈ আহিলে আৰু তাৰ মাকক সকলো কথা ক'লে। কিন্তু পিংকিৰ মাকে জয়ন্তক নানা গালি-ধমকি দি ঘৰৰ পৰা ওলাই যাবলৈ ক'লে। তাইৰ মাকৰ ব্যৱহাৰত জয়ন্তই বৰ দুখ পালে আৰু ঘৰৰ পৰা ওলাই গল। ধুম-ধামেৰে বিয়া হৈ গ'ল পিংকিৰ এজন পুলিচ অফিচাৰ অজিতৰ লগত। বিয়াৰ পিছত সিহঁত চৰকাৰী ঘৰলৈ গল। এনেকৈ দিন বোৰ গৈ থাকোতে পিংকি আৰু অজিতৰ মনৰ ভাৱ বেলেগ হৈ পৰিল। সিহঁতৰ মাজত নানা ধৰণৰ ঘটনা ঘটিবলৈ ধৰিলে। অজিতৰ স্বভাৱ বৰ বেয়া। মদ খোৱা অভ্যাস আগৰে পৰা আছিল। বিয়াৰ কেইদিন মান পিছৰে পৰা অজিতে মদ খাই বহু ৰাতিকৈ ঘৰলৈ আহে আৰু পিংকিৰ ওপৰত অত্যাচাৰ কৰে। কালক্ৰমত এদিন ৰাতি পিংকিয়ে ভাত খাই অজিতৰ কাৰণে ৰৈ আছে। এনেতে কেইজন মান পুলিচ আহি পিংকিক অজিত দুৰ্বৃত্ত দলৰ গুলি খাই মৰা বুলি ক'লে। আৰু পুলিচ কেইজনে পিংকিক লৈ আৰক্ষী চকীলৈ লৈ গ'ল। তাই শিলপৰা কপৌৰ দৰে অজিতৰ মৃত দেহটোৰ কাষে চাই থ'ল। অজিতৰ শেষ কৰ্ম কৰি পিংকিয়ে মাকৰ ঘৰলৈ গুচি আহিল।

ইফালে জয়ন্তই পিংকিৰ বিয়াৰ পিছত পঢ়া শাল দি নিজ ঘৰলৈ গুচি গ'ল। তাৰ পিছত সি এটা বেংকৰ চাকৰি পালে। জয়ন্তই বহুত দিন ধৰি পিংকিৰ খবৰ নাপালে। যুতিকাই জয়ন্তক পিংকিৰ সকলো কথা জনাই চিঠি দিলে। চিঠি পাই জয়ন্তই বৰ দুখ পালে আৰু যুতিকাহঁতৰ ঘৰলৈ আহিল। যুতিকাই

জয়ন্তক সকলো কথা ক'লে আৰু পিংকিক মাতি আনিলে। পিংকিয়ে [illegible] কান্দিলে। জয়ন্তও পিংকিৰ দুখত দুখিত হ'ল। পিছত ধৃতিকাই হেনো বুজি জয়ন্তৰ বিয়াৰ কথা ক'লে। জয়ন্তই উত্তৰত মাত্ৰো পিংকিয়ে যদি দিয়া হয় তেন্তে সি কৰাব। কাৰণ জয়ন্তই পিংকিৰ বাহিৰে আন কাকো বিয়া নকৰায়। সেয়ে পিংকিৰ উত্তৰলৈ আশা কৰি থাকিল। পিংকিয়ে জয়ন্তৰ কথাত সঁহাৰি জনালে। জয়ন্ত আৰু পিংকিৰ হোৱা ভালপোৱাৰ কথা জয়ন্তৰ মাকে [illegible] জানিলে। আৰু জয়ন্তৰ ছোৱালী ঠিক কৰিলে ধৃতিকাক। জয়ন্তৰ মাকে পিংকিহঁতৰ ঘৰলৈ আহি পিংকিক বুজাই বঢ়াই ক'লে আৰু জয়ন্তৰ বিয়াৰ নিমন্ত্ৰণ দিলে। লগতে যেনো তাই যোৱা পাব বুলিও ক'লে। জয়ন্তৰ মাকৰ কথা শুনি পিংকি প্ৰথমতে মৰ্মাহত হ'ল যদিও পিছ মুহূৰ্ত্তত জয়ন্তৰ বিয়াৰ মাৰ্কডিৰে যাবলৈ ওলাল। পিংকিয়ে বুজি নাপালে কিয় তাই জয়ন্তৰ বিয়ালৈ যাবলৈ মান্তি হৈছে।

"লেখকৰ কৰ্ত্তব্য হ'ল সত্যক অভিব্যক্ত কৰা, সত্যৰ প্ৰতি তেওঁৰ মনোভাৱ ইমান প্ৰবল হোৱা উচিত যাতে তেওঁৰ অভিজ্ঞতা সমূহ সৃষ্টি শক্তিৰ জৰিয়তে অধিকতৰ সত্য কাহিনী সংকেতিৰ সম্ভাৱনা কৰে।"

আৰ্নেষ্ট হেমিংৱে।

"সন্দেহ"

জ্যোতিষ বৰ্মণ
স্নাতক বিদায়ি বৰ্ষ।

আহাৰৰ এটি ভৰ দুপৰীয়া। ৰুক্ষঘটোৱে কম বৃষ্টি ধাৰণ কৰি আপোন গন্তব্য স্থানলৈ গতি কৰিছে। সূৰ্য্যৰ সেউজীয়া ধাঁতনীৰে ভৰি থকা বিশাল পথাৰখনি একেবাৰে প্ৰাণী বিহীন। পুৱাৰ নিয়ৰে তিতি থকা পথাৰ খনিয়ে একেবাৰে মৰুময় ৰূপ ধাৰণ কৰিছে। বিশাল ৰুক্ষঘটোৰ উচ্চ শিখৰ ধাঁতনীবোৰ একেবাৰে লেবেলি গৈছে। এনে পৰিবৰ্ত্তন ময় এই বিশাল ধৰা। দুপৰীয়াৰ আহাৰৰ আহুত এচাটি বতাহৰ অপেক্ষাত বাৰেন্দাত বহি পথাৰ খনিৰ সেই ক্লান্তিময় দৃশ্যটো উপভোগ কৰি কৰি আপোন মনে ছিগাৰেট একাল হুপি থকা অধ্যাপক জীৱন বৰুৱা হঠাৎ চকুখাই উঠে প্ৰদীপ চৌধুৰীৰ চিঞৰত।

তাতে থাকা, তাতে থাকা ভিতৰলৈ আহিব নালাগে, কথা শুনা নেকি? তথাপি ভিখাৰীজন আহিছে।

বাবু অলপ ভিক্ষা দিয়ক……!

এই দুপৰীয়া খনত লোক কোনে ভিক্ষা দিব? যা যা আমি এতিয়া জিৰণী লৈছো, আমনি নকৰিবি।

ওৰে কিনটো এটোপাল পানীও পেটলৈ যোৱা নাই বাবু, অলপ……। আৰু কিবা কব খুজিও মগনীয়াজন বৈ যাব লগা হয়। কাৰণ খন্তেক একো নাই হৈ চৌধুৰীয়ে চিঞৰী উঠে – ভাগ, কৈছো নহয় আতৰহ। এই দুপৰীয়া খনত চৌধুৰীয়ে নো কাৰ লগত চিঞৰ বাখৰ কৰিছে। মনতে কথাবাৰ ভাবি বৰুৱাই এবাৰ চৌধুৰীৰ ঘৰখনলৈ চায়।

তীব্ৰ বলকো আওকান কৰি এজন ক্ষীণ দেহাৰ মানুহ চৌধুৰীৰ পদূলী মুখত থিয় হৈ আছে শেঁতা পৰা মুখ এখনিলৈ। লাখুটি একালৰ ওপৰত ভৰদি থিয়হৈ আছে হয়তো চৌধুৰী মহাশয়ৰ পৰা কিবা এটি পোৱাৰ আশা ক'ৰ লৈ। আৰু চৌধুৰী। এবা চৌধুৰীৰ কাষত বহি থকা কনী কোন? চৌধুৰীৰ দৈণীয়েকে যোৱা কালিয়ে ঘৰলৈ যোৱা শুনিলো, আজিয়ে আহিলনে? এইজনী শান্তনা নহয়'নে? শান্তনা তেওঁৰে ছাত্ৰী স্নাতকৰ প্ৰথম বৰ্ষৰ। পিছে এই দুপৰীয়া খন তাই এয়ালৈ অহাৰ কি কাৰণ থাকিব পাৰে? অৱশ্যে চৌধুৰী অফিচৰ মানুহ যেতিয়া কথা বেলেগ। হয়তো শান্তনাৰ বহু কথা আছে চৌধুৰীৰ লগত পাতিবলগীয়া। অফিচৰ মানুহ বিলাকৰ লগত অলপ চা চিনাকী থাকিলে চাকৰি বাকৰিৰ ক্ষেত্ৰত সিহঁতে সহায় কৰিব

জয়ন্তক সকলো কথা ক'লে আৰু পিংকিক মাতি আনিলে। পিংকিয়ে জয়ন্তক দেখি হুক-হুকাই কান্দিলে। জয়ন্তও পিংকিৰ দুখত দুখিত হ'ল। পিছত দুতিকাই ছেগ বুজি জয়ন্তৰ বিয়াৰ কথা ক'লে। জয়ন্তই উত্তৰত মাথো পিংকিয়ে যদি বিয়া হয় তেন্তে সি কৰাব। কাৰণ জয়ন্তই পিংকিৰ বাহিৰে আন কাকো বিয়া নকৰায়। সেয়ে পিংকিৰ উত্তৰলৈ আশা কৰি থাকিল। পিংকিয়ে জয়ন্তৰ কথাত সহাৰি জনালে। জয়ন্ত আৰু পিংকিৰ হোৱা ভালপোৱাৰ কথা জয়ন্তৰ মাকে কেনেবাকৈ শুনিলে। আৰু জয়ন্তলৈ ছোৱালী ঠিক কৰিলে দুতিকাক। জয়ন্তৰ মাকে পিংকিহঁতৰ ঘৰলৈ আহি পিংকিক বুজাই বঢ়াই ক'লে আৰু জয়ন্তৰ বিয়াৰ নিমন্ত্ৰণ দিলে। নগলে যেনো তাই বেয়া পাব বুলিও ক'লে। জয়ন্তৰ মাকৰ কথা শুনি পিংকি প্ৰথমতে মৰ্মাহত হ'ল যদিও পিছ মুহূৰ্ততে জয়ন্তৰ বিয়ালৈ মাকহঁতৰে যাবলৈ ওলাল। পিংকিয়ে বুজি নাপালে কিয় তাই জয়ন্তৰ বিয়ালৈ যাবলৈ সাজু হৈছে। ●

"লেখকৰ কৰ্তব্য হ'ল সত্যক অভিব্যক্ত কৰা, সত্যৰ প্ৰতি তেওঁৰ আনুগত্য ইমান প্ৰবল হোৱা উচিত যাতে তেওঁৰ অভিজ্ঞতা অনুভূতি বাস্তৱ জগতৰ অধিকতৰ সত্য কাহিনী অংকোৰিত অৱতাৰণা কৰে।"

আৰ্নেষ্ট হেমিংৱে।

"সন্দেহ"

জ্যোতিষ বৰ্মণ
স্নাতক দ্বিতীয় বৰ্ষ।

আহাৰৰ এটি ভৰ দুপৰীয়া। সূৰ্যটোৱে ৰুদ্ৰ মূৰ্ত্তি ধাৰণ কৰি আপোন গন্তব্য স্থানলৈ গতি কৰিছে। সুদূৰৰ সেউজীয়া বাঁহনীৰে ভৰি থকা বিশাল পথাৰখনি একেবাৰে প্ৰাণী বিহীন। পুৱাৰ নিয়ৰে তিতি বৰা পথাৰ খনিয়ে একেবাৰে মৰুময় ৰূপ ধাৰণ কৰিছে। বিশাল সূৰ্যটোৰ উষ্ণ ৰশ্মিত বাঁহবোৰ একেবাৰে লেৰেলি পৰিছে। এৰা পৰিবৰ্তন ময় এই বিশাল ধৰা। দুপৰীয়াৰ আহাৰৰ অন্তত এজাটি বতাহৰ অপেক্ষাত বাৰেন্দাত বহি পথাৰ খনিৰ সেই ক্লান্তিময় দৃশ্যটো উপভোগ কৰি কৰি আপোন মনে ছিগাৰেট এডাল হুপি থকা অধ্যাপক জীৱন বৰুৱা হঠাৎ চকুখাই উঠে প্ৰদীপ চৌধুৰীৰ চিঞৰত।

তাতে থাকা, তাতে থাকা ভিতৰলৈ আহিব নালাগে, কথা শুনা নেকি? তথাপি ভিক্ষাৰীজন আহিছে

বাবু অলপ ভিক্ষা দিয়ক......!

এই দুপৰীয়া খনত তোক কোনে ভিক্ষা দিব? যা যা আমি এতিয়া জিৰণী লৈছো, আমনি নকৰিবি।

ওৰে দিনটো এটোপাল পানীও পেটলৈ যোৱা নাই বাবু, অলপ......। আৰু কিবা কৰ খুজিও মগনীয়াজন বৈ যাব লগা হয়। কাৰণ খন্তেক একো নাই বৈ চৌধুৰীয়ে চিঞৰী উঠে – ভাগ, কৈছো নহয় আউৰহ। এই দুপৰীয়া খনত চৌধুৰীয়ে নো কাৰ লগত চিঞৰ বাখৰ কৰিছে। মনতে কথাষাৰ ভাবি বৰুৱাই এবাৰ চৌধুৰীৰ ঘৰখনলৈ চাই।

তীব্ৰ ৰদকো আওকান কৰি এজন ক্ষীণ দেহাৰ মানুহ চৌধুৰীৰ পদূলী মুখত থিয় হৈ আছে শৈতা পৰা মুখ এখনিলৈ। লাখুটি এডালৰ ওপৰত ভৰদি থিয়হৈ আছে হয়তো চৌধুৰী মহাশয়ৰ পৰা কিবা এটি পোৱাৰ আশা ক'ন লৈ। আৰু চৌধুৰী। এৰা চৌধুৰীৰ কাষত বহি থকা জনী কোন? চৌধুৰীৰ ঘৈণীয়েকে যোৱা কালিহে ঘৰলৈ যোৱা শুনিলো, আজিয়ে আহিলনে? এইজনী শান্তনা নহয়'নে? শান্তনা তেওঁৰে ছাত্ৰী স্নাতকৰ প্ৰথম বৰ্ষৰ। পিছে এই দুপৰীয়া খন তাই এইালৈ অহাৰ কি কাৰণ থাকিব পাৰে? অৱশ্যে চৌধুৰী অফিচৰ মানুহ যেতিয়া কথা বেলেগ। হয়তো শান্তনাৰ বহু কথা আছে চৌধুৰীৰ লগত পাতিবলগীয়া। অফিচৰ মানুহ বিলাকৰ লগত অলপ চা চিনাকী থাকিলে চাকৰি বাকৰিৰ ক্ষেত্ৰত সিহঁতে সহায় কৰিব

পাৰে, বহু দিশত সুবিধা হয়। নিজকে দোষী দোষী ভাবত বকুৱাই আইন কালে মুখ হুবায়। মানুহজন তেতিয়াও থিয় হৈয়ে আছিল এবুকু আশাৰে হাত খন পাতি। মানুহজনটৈ বকুৱাৰ পুতৌ উপজে। এৰা যেচেৰা মানুহটোৱে সামান্য জীয়াই থকাৰ আশা কাণ ধৈ বহু জনৰ কৰ্কশ মাতকো আওকাণ কৰি সমাজ কিবা এটি পাবৰ আশাত বহুজনৰ ওচৰত হাত পাতি ফুৰিছে, হয়তো মানুহজনৰ পেটত এটিও একুৰা জুই জ্বলিছে। এটুকুৰা কটি নাইবা এগ্ৰাস ভাতৰ বাবে হাহাকাৰ কৰি ফুৰিছে। কিন্তু দিব কোনে? বহুজনে দিছে কিন্তু দানি ধমকীৰ বিনিময়ত এটি পইচা আৰু বহুজনে ধমকী বা কৰ্কশ মাত দিয়াৰ কোনো বিনিময় মূল্য নিদিয়ে। বকুৱাই কেৱাহিকৈ এবাৰ চৌধুৰীৰ ফালে লক্ষ্য কৰিলে। মানুহজনৰ অবাধ্য আচৰণত চৌধুৰীৰ খঙত ধৈ নিশ্চয় মুখৰ আগ পাইছে দেই। চৌধুৰীৰ খপজপকৈ উঠিছে বহু লোক একালি শিকলি দিব লাগিব বুলি। বুজিছানে শান্তনা এইবোৰে হল আমাৰ দেশৰ বোজা। এই বোৰৰ বাবে আমাৰ দেশখনে আজিও উন্নতি কৰিব পৰা নাই। ভিক্ষা দিয়া আৰু দুৰ্নীতিক আশ্ৰয় দিয়া একে কথা নহয় নে? খিচিকীয়া হাঁহিৰ সৈতে শান্তনাই মন্তব্য প্ৰকাশ কৰে।

তুমি ঠিকেই কৈছা শান্তনা, এই দুৰ্নীতি আঁতৰাবলৈ আমি শিক্ষিত ছাত্ৰ সমাজ সজাগ হোৱা উচিত।

আইনৰ জৰিয়তে ভিক্ষা বৃত্তি গ্ৰহণ কৰা বিলাকক মাৰি শেষ কৰি দিলে নিশ্চয় দেশখন উন্নতিৰ শিখৰত উপনীত হব পাৰিবলৈ হেঁতেন। মানুহজনটৈ তাচ্ছিল্যৰ দৃষ্টি নিক্ষেপ কৰি দুয়ো খিল খিলাই হাঁহে। হাঁহিৰ কোবত শান্তনাই চৌধুৰীৰ গাতে ঢলি পৰে। লাহে লাহে মানুহজন চৌধুৰীৰ পদূলি মুখৰ পৰা আঁতৰ হয় এবুকু [illegible] চলুবে।

এৰা নিশকতিয়াক শাসন কৰা তেনেই সহজ। বকুৱাই শেষ হব ধৰা চিগাৰেটটোত পুনৰ হুপিয়ে জোপা এটি মাৰি বতিয়টো দলিয়াই দিয়ে।

ইতিমধ্যে মানুহজন আহি বকুৱাৰ পদূলি মুখত থিয় দি মাত দিয়ে বাবু, অলপ ভিক্ষা দিয়ক। চিগাৰেটৰ ধোঁৱা যোৰ লাহে লাহে এৰি দি বকুৱাই এবাৰ মানুহজনক ভালদৰে নিৰীক্ষণ কৰি মাত দিয়ে বদত থিয় দি আছা কিয়? আহাঁচোন বাৰেণ্ডাতে বহাহি।

আবেগ পুলকে হিক্কুৰিবলৈ মানুহজনে আৰাবৰ বকুৱাৰ কাষলৈ চাই আগবাঢ়ি গৈ টিকা খন ভালদৰে ঝকাৰি লৈ পকী বাৰেণ্ডাখনতে বহে।

ঘৰ ক'ত তোমাৰ? মানুহজনলৈ চাই মাত দিয়ে বকুৱাই।

সেইবোৰ আৰু নকব বাবু, বৰ্তমান মোৰ একোৱে নাই। অৱশ্যে অতীতৰ এদিনত ঠিলিগা নামৰ সৰু গাওঁ এখনত মোৰ সৰু ঘৰ এখন আছিল। দীঘল হুমুনিয়া এটি এৰি মানুহজনে উত্তৰ দিয়ে।

কাম বন কৰিব নোৱাৰানে?

অতীতৰ দিনবোৰ কাম বন কৰিয়ে কটাইছিলো।

বাবু। পিছে এতিয়া চাইছেনে মোৰ এই হাত-খন। শাসনৰ নামত সন্ত্ৰাসৰ সৃষ্টিকৰা আমাৰ শাসন কৰ্তা সকলে মোৰ এই হাত খন চিৰ দিনৰ বাবে খুনীয়া কৰি দিছে, সিহঁতৰ কঠোৰ শাস্তি আৰু লাঠিৰ প্ৰহাৰে দেহাটো কৰ্ম অক্ষম কৰি দিছে আৰু এতিয়া মই হৈ পৰিছো নিষ্কৰ্মা, দেশৰ বোজা। বকুৱাৰ কালে তেওঁৰ খুনীয়া হাতখন আগবঢ়াইদি কৈ যায় মানুহজনে।

অলপ ভালদৰে কবা নে? আগ্ৰহেৰে বকুৱাই প্ৰশ্ন কৰে। এইবোৰ বহুত কথা বাবু, এইবোৰ আজিৰ পৰা তেৰ বছৰ আগৰ ঘটি যোৱা মোৰ জীৱনৰ এটি অভিশপ্ত কথৰ কাহিনী। কান্ধত থকা মলিয়ন গামছা খনিৰে মুখখন এবাৰ ভালদৰে মুছিলে মানুহজনে কবলৈ আৰম্ভ কৰে। দেশৰ পৰা অন্যায় অত্যাচাৰ দূৰ কৰাৰ উদ্দেশ্যে উঠি আগচাম একতাৰ বাৰোনেৰে বান্ধ খাই আন্দোলন আৰম্ভ কৰে। সৃষ্টি হয় দেশত সন্ত্ৰাসবাদী কাৰ্য্যকলাপ, বোমা বিস্ফোৰণ লুণ্ঠন, অপহৰণ, হত্যাকাণ্ড। আমাৰ ওচৰৰ চহৰ কৰিমগঞ্জতো ইয়াৰ প্ৰভাৱ নপৰাকৈ নাথাকিল। হঠাৎ কৈ এদিনা শক্তিশালী বোমা এটা বিস্ফোৰণ হয় সেই সৰু চহৰ খনত। ৰেঞ্জাৰ ৰেঞ্জাৰে শান্ত নাগৰিকে প্ৰাণ হেৰুৱায়। আৰু সেই সন্দৰ্ভত পুলিচে আন কাকো বিচাৰি নাপাই মোকে সন্ত্ৰাসবাদী বুলি সন্দেহ কৰি এদিনাখন নিশা শোৱা পাটিৰ পৰা তুলি লৈ যায়। তাৰ পিছত আৰু কি কম বাবু, এৱা মোৰ অৱস্থাতো চাইছেই। অলপ জিৰণি লৈ মানুহ জনে আকৌ কবলৈ আৰম্ভ কৰে।

কিন্তু লাভ কি হল বাবু। উন্নতি আহিলনে দেশত শান্তি, নিৰীহ জনতাৰ মনৰ পৰা আতঙ্ক আঁতৰ হল নে? নাই হোৱা। মাথোন এই নিছলাৰ সুখৰ সংসাৰ খন ভাঙি টুকুৰা-টুকুৰ হল, দেহাটো কৰ্ম অক্ষম হ'ল আৰু কি জানে বাবু! মোৰ মৰমৰ লতিকাই আত্মহত্যা কৰিলে। মানুহজনৰ চকুৰেদি বাগৰি আহিব খোজা চকুলো দুধাৰি গামছা খনিৰে মুছি পেলাবলৈ চেষ্টা কৰিছিল।

ধ্যান মগ্ন হোৱাদি বহি থকা বকুৱাই চকখাই উঠি মাত দিয়ে— এৱা তুমি……। আৰু কিবা কব বিচাৰিও তেওঁ কৈ যাব লগা হয়। মানুহজনে কবলৈ আৰম্ভ কৰে। মই হাঁহিবলৈ চেষ্টা কৰিছো বাবু, আপুনি আচৰিত হৈছে। বেদনা সঁচি সঁচি মোৰ অন্তৰৰ মাজত আনন্দ আৰু বেদনাৰ পাৰ্থক্য নাইকিয়া হৈ পৰিছে। সেয়েহে মই দুখৰ সময়ত হাঁহো আৰু আনন্দৰ সময়ত কান্দো।

কিন্তু লতিকাই আত্মহত্যা কৰিলে কিয়? চিগাৰেট এটা জ্বলাই লৈ প্ৰশ্নকৰে বকুৱাই।

দিন দুপৰতে ৰেঞ্জাৰ জনতাৰ সন্মুখত কেইজনমান নৰপিশাচে যেতিয়া এজনী অবলা নাৰীক লৈ খেলা কৰে আৰু ৰাইজে যেতিয়া সেইদৃশ্য উপভোগ কৰে মাথোন। তেতিয়া সেই সতী জনীৰ কলঙ্কময় দেহাটো পবিত্ৰ কৰাৰ উপায় একমাত্ৰ আত্মহত্যাই নহয় নে? তাৰ মানে লতিকা তোমাৰ স্ত্ৰী।

হয় বাবু তাইয়ে আছিল মোৰ জীৱনৰ একমাত্ৰ সংগী। তাইৰ মাজতে মই বিচাৰি

পাইছিলো তেজাৰ শান্তি, তেজাৰ আশা আৰু কামনা। অলপ বৈ মানুহজনে আকৌ ক'বলৈ আৰম্ভ কৰে। উঃ বাবু, সেই পিশাচবোৰটোক নিজহাতে শেষ কৰিব পৰা হ'লে হয়তো মোৰ অশান্ত অন্তৰ খনিয়ে শান্তি পালেহেঁতেন। কিন্তু কি কৰিম বাবু মই যে নিৰুপায়, মই যে নিঃশক্তিয়া, মোৰ যে কোনো সতীৰ্থ নাই। কথাবোৰ কৈ কৈ মানুহজন ভাগৰি পৰিছিল, তেওঁৰ সেতেবা গামছা খনিৰে তেওঁৰ ক্লান্ত মুখখনি মুছিবলৈ আৰম্ভ কৰে। তেওঁৰ মুখত ভাহি উঠিছিল বিষাদৰ ছাঁ।

তেওঁৰ শুকান মুখৰ দুৰ্বল মাতবোৰে বকৰাৰ মনত সৃষ্টি কৰে তুমুল সংগ্ৰামৰ আৰু তেওঁৰ ঘৃণীয়া হাতখনে দাঙি ধৰিছে এখন স্বৈৰতন্ত্ৰবাদী ৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰতিচ্ছবি। কিন্তু এওঁ নিৰ্মূল কৰাৰ উপায় নাইনে? এচাম দুৰ্নীতি জীয়াই আমাক শেষ কৰাৰ প্ৰচেষ্টা মাথোন নহয় নে? এনেতো আমাৰ সমাজ ৰাষ্ট্ৰ সন্দেহৰ ওপৰতে সকলো বিচাৰ কৰা হয়, আইনৰ নামত কিমান অবিচাৰ......। দীঘল অথনীয়া এটি এৰি মনতে কথা বোৰ ভাবি বকৰাই চিগাৰেট এটা জ্বলাই লৈ সম্মুখৰ পথাৰখনলৈ একেথৰে চাই ৰয়। হয়তো তেওঁ উপায় বিচাৰিছে। আকাশত তেতিয়া উৰিছিল এজ পথা অজুলান ভাবৰ।

✣

✣

✣

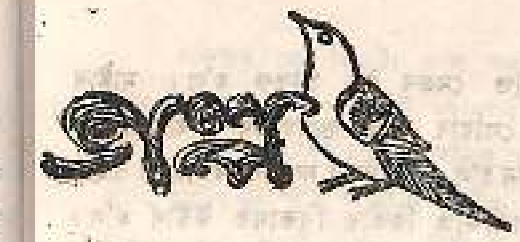

: ৰিক্ত হৃদয়ৰ হাহাকাৰ :

হিৰেন দাস
স্নাতক মহলা ১ম বৰ্ষ

ৰাতি পুৱাৰ আগমুহূৰ্ত। বেলি উঠা নাই যদিও পৃথিৱীৰ বুকুলৈ পোহৰ নামি আহিছে। পোহৰ নামি আহিছে ৰঞ্জিত আৰু স্বপ্নাৰ মনত। মিচিকি হাঁহি আনন্দ মনেৰে প্ৰাতঃ ভ্ৰমণ কৰি আছে। প্ৰাতঃ ভ্ৰমণ কৰি আছে চাপটগ্ৰাম কলেজৰ হোষ্টেলত থকা বহুত লৰাই।

ৰঞ্জিত দা, আপুনি মোক কিমান ভাল পায়। বহু সময়ৰ নীৰৱতা ভঙ্গ কৰি স্বপ্নাই ৰঞ্জিতৰ ফালে চাই বহু আশাৰে সুধিলে।

স্বপ্না, মই তোমাক কিমান ভাল পাওঁ তাক হয়তো কেইদিন মান পিছত তোমাৰ প্ৰতিত দেখুৱাই দিম। ৰঞ্জিতে স্বপ্নালৈ চাই উত্তৰ দিলে।

ৰঞ্জিত আৰু স্বপ্না উভয়ে উভয়াক ভাল পায় আজি বহুদিনৰ পৰা। ৰঞ্জিত যেতিয়া স্নাতক মহলা প্ৰথম বাৰ্ষিকৰ ছাত্ৰ, তেতিয়া স্বপ্না উচ্চতৰ মাধ্যমিক প্ৰথম বাৰ্ষিকত। ৰঞ্জিতে তেওঁৰ কলেজীয়া জীৱনৰ কোনো ছোৱালীৰ সংস্পৰ্শ লাভ কৰা নাছিল। সেয়ে সি প্ৰথম বাৰৰ বাবে অনুভৱ কৰিলে প্ৰেম। প্ৰেম বিহীন কলেজীয়া জীৱন ব্যৰ্থ। তাৰ চকু পৰিল উচ্চতৰ মাধ্যমিকৰ ছোৱালী স্বপ্নাৰ ওপৰত।

ৰঞ্জিতে এদিন তেওঁৰ মনৰ কথা ক'লে তেওঁৰ বান্ধৱী ৰত্নিক। সিয়ে প্ৰথম বাৰৰ বাবে লগ কৰি দিলে ৰঞ্জিত আৰু স্বপ্নাক। তাৰ পিছত দেখা হ'লেই বিনিময় হয় দৃষ্টিৰ, হাঁহিৰ। লাহে লাহে অন্তৰংগতা বাঢ়ি আহিল দুয়োৰে দুয়োৰে প্ৰতি।

ৰঞ্জিত দা, অহাকালি মোৰ বাৰ্থডে। প্লিজ এবাৰ যাব। স্বপ্নাই ক'লে।

অলপ পলম হ'ব চাগে— ৰঞ্জিতে ক'লে। অপেক্ষা কৰিম।

ৰঞ্জিত যেতিয়া স্বপ্না হঁতৰ ঘৰত গৈ পায় ৰাতি প্ৰায় ন মান বাজিছিল। স্বপ্নাৰ বন্ধু বান্ধৱী বোৰ ঘৰলৈ উভতি গৈছিল।

ৰঞ্জিতে কলিং বেলত টিপা মৰাত স্বপ্নাই দুৱাৰ খুলিছিল আৰু তাক ভিতৰলৈ মাতি নিছিল।

প্লিজ টেক। মিড ইজ এ নভেল। উপন্যাস পাগলী বান্ধৱীলৈ ৰঞ্জিতে আগবঢ়াইছিল এখন

উপন্যাস। তাইও হাঁহি গ্ৰহণ কৰিছিল।

ৰাতিৰ আহাৰ খাই আৰু তাইৰ মাক ৰঞ্জিতৰ লগত একেখন টেবুলতে খালে।

বহুত ৰাতি হ'ল। যাওঁ এতিয়া। ৰঞ্জিতে ক'লে। মাজে সময়ে আহিবা।

কিয় ?

ভাল লাগিব।

তোমাৰ ভাল লাগিলে আহিম বাৰু।

স্বপ্নাৰ মাকেও ৰঞ্জিতক বৰ ভাল পালে আৰু আহিবলৈ অনুৰোধ কৰিলে।

ৰঞ্জিত এতিয়া প্ৰায়ে স্বপ্নাহঁতৰ ঘৰলৈ আহে। সমাজনীতি, অৰ্থনীতি, ৰাজনীতি, সাহিত্য আদি আলোচনা কৰি ঘণ্টাৰ পিছত ঘণ্টা কটাই দিয়ে।

ৰঞ্জিত আৰু স্বপ্না হৈ পৰিছিল এক অভিন্ন হৃদয়। উভয়ে উভয়ক লৈ ৰচিছিল এক ৰঙীণ সপোন। সিহঁতক হুৱাকে একে লগে দেখা গৈছিল কলেজৰ ভিতৰত, চিনেমা থিয়েটাৰ হলত আৰু বিউটি পাৰ্লৰত। ৰঞ্জিতে প্ৰায়ে নতুন নতুন উপহাৰ দিছিল স্বপ্নাক। তাইয়ো হাঁহি হাঁহি গ্ৰহণ কৰিছিল।

কলেজৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে সিহঁতক লৈ আলোচনা কৰিবলৈ এৰি দিয়া নাছিল। সিহঁতে কোনো প্ৰতিবাদ কৰা নাছিল। স্বপ্না নহিবা ৰঞ্জিতে অশান্তি বোধ কৰিছিল এজনে আন এজনৰ অনুপস্থিতিত। কলেজত ভৰি দিয়েই স্বপ্নাৰ চকুহালে বিচাৰি ফুৰিছিল নীলা কিম্বা গুলাপীয়া চাৰ্টটোলৈ।

সময় কাৰো বাবে ৰৈ নাথাকে। ৰঞ্জিত ইংৰাজীত মেজৰ লৈ স্নাতক হ'ল। মাষ্টাৰ ডিগ্ৰী লোৱাৰ বাবে গুৱাহাটীৰ বিশ্ববিদ্যালয়ত এডমিশন হ'ল। ৰঞ্জিতৰ সহায়ত স্বপ্নাইয়ো এইচ. এচ. পৰীক্ষাত দ্বিতীয় বিভাগত উত্তীৰ্ণ হ'ল আৰু ৰঞ্জিতৰ উপদেশ মতেই শিক্ষা বিভাগত মেজৰ লৈ পঢ়িবলৈ ধৰিলে।

ৰঞ্জিত বিশ্ববিদ্যালয় লৈ যোৱাৰ দিনা স্বপ্নাই তেওঁক চকু পানীৰে বিদায় দিছিল। ৰঞ্জিতে সগৌৰৱে এনেকি চিঠি দিয়াৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দি বিদায় লৈছিল।

বিশ্ববিদ্যালয় খন প্ৰথমতে ৰঞ্জিতৰ আচহুৱা যেন লাগিল। বিশ্ববিদ্যালয়ৰ বহুত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মাজত তাৰ নিজকে উকা উকা যেন লাগিল। তাৰ মানস পটত ভাহি উঠে মাথোন এখন মুখ স্বপ্না। লগতে অতীত স্মৃতি।

ৰঞ্জিত দা, আপুনি মোক কিমান ভাল পায়। বিশ্ববিদ্যালয়ত কিছু দিন কটোৱাৰ পিছত সি আকৌ লাহে লাহে অসল স্বাভাৱিক হৈ আহিল। লগতে নিয়মিত ভাবে পঠাই থাকিল স্বপ্নাৰ দিয়া চিঠিবোৰৰ উত্তৰ।

ৰঞ্জিতে কৃতিত্বৰে প্ৰথম শ্ৰেণী পাই এম. এ. পাছ কৰিলে। ৰঞ্জিতৰ বৰ্তমান উজ্জ্বল-ভৱিষ্যতৰ লগতে আনন্দ লাগিল স্বপ্নাৰ অন্তৰত।

চাকৰিৰ কাৰণে ৰঞ্জিতে বিশেষ কষ্ট কৰিব লগা নহ'ল। সি গুৱাহাটীৰ প্ৰাগজ্যোতিষ কলেজত অধ্যাপক পদত নিযুক্তি পালে। ৰঞ্জিতৰ চাকৰি জীৱন আৰম্ভ হ'ল। এতিয়া স্বপ্নাক নিজৰ কৰি লব পাৰিলে তেওঁৰ আৰু আন চিন্তা নাথাকে।

ৰঞ্জিতৰ সেই দিনটো ভাল লগা নাছিল। ভাল লগা নাছিল গুৱাহাটী মহানগৰীৰ গাড়ী-মটৰৰ শব্দ। সেইদিনা সি সোনকালে কলেজৰ পৰা উভতিছিল তাৰ ভাড়া ঘৰটোলৈ। এনেতে পিয়ন জনে আহি এখন চিঠি তাৰ হাতত দিলেহি। চিঠিখন পায়েই তাৰ অন্তৰাত্মাই কিবা এটা আশংকাত কঁপি উঠিল। কঁপা কঁপা হাতেৰে চিঠিখন খুলি পঢ়িবলৈ ধৰিলে।

মৰমৰ ৰঞ্জিত দা,—

ক্ষমা কৰিব। মই আপোনাৰ ভাল পোৱাক ৰক্ষা কৰিব নোৱাৰিলো। দেউতাই অহা বুধবাৰে শক্তিনগৰৰ এজন ইঞ্জিনিয়াৰৰ লগত মোৰ বিয়া ঠিক কৰিলে। আপত্তি কৰাৰ সাহস মোৰ নাছিল। যদি পাৰে তেন্তে এবাৰ বিয়াত আহিবলৈ চেষ্টা কৰিব। ইতি—

তোমাৰ স্বপ্না

চিঠি পঢ়াৰ পিছত ৰঞ্জিতৰ সৰ্ব শৰীৰ কঁপি উঠিছিল। তেওঁ বিশ্বাস কৰিব পৰা নাছিল স্বপ্নাৰ চিঠি। গোটেই আকাশ খন ভাঙি যেন তাৰ মূৰৰ ওপৰত পৰিল। যেন কোনোবাই এইমাত্ৰ খবৰ দিলেহি যে স্বপ্নাৰ মৃত্যু হ'ল। তেন্তে স্বপ্নাই তেওঁক বিশ্বাস ঘাতকতা কৰিলে। গোটেই নাৰী জাতিটোৰ প্ৰতি তাৰ ঘৃণা জন্মিল। তেওঁ সঁচাকৈ স্বপ্নাক ভাল পাইছিল কিন্তু তাই তেওঁক প্ৰতাৰণা কৰি ধনী ইঞ্জিনিয়াৰৰ লগত বিয়াত বহিল। সি আৰু ঠিকে থাকিব নোৱাৰিলে। বিছনাত পৰি যোৱাৰ আগতে সি হাতত তুলি ললে জীৱনত খাই নোপোৱা এটা বিহৰৰ বটল। চক চকৈকৈ বটলটো শেষ কৰি সি বাগৰি পৰিল নিজৰ বিছনাত। দুৱাৰ খন ভিতৰ ফালে বন্ধ কৰা আছিল। বাহিৰৰ পৰা কোনেও তেওঁৰ বিক্ত হৃদয়ৰ হাহাকাৰ শুনা নাছিল।

বাহিৰত তেতিয়া নিয়তী চৰাই জনীয়ে বিকট শব্দে কান্দি আছিল।

'দেহৰ ওপৰত সকলোৱে যোৱা প্ৰাকৃতিক দুখাই সহিছো আৰু মাটিৰ ওপৰত যিটো যোৱা সহিছো প্ৰকৃতিক দুখ।'

'মহাকাব্য অকল খবে পঢ়িব পাৰে ভুবনজী বন্ধ-বান্ধৱীৰ সমষ্টি পঢ়িব পাৰে।'

জন ডাইৰ সাপোনৰ টুা— প্ৰভুৰ পৰা

প্ৰবন্ধ : ছাত্ৰ সন্থা আৰু যুৱ সমাজ :

শ্ৰীমৃণাল কান্তি বৰ্মণ
স্নাতক ২য় বাৰ্ষিক

ছাত্ৰ সন্থা সদাই দাবী কৰি আহিছে যে ই এটা অ-ৰাজনৈতিক সংগঠন। প্ৰকৃততেই ছাত্ৰ সন্থাই কোনো ৰাজনৈতিক দলৰ বহুতীয়া নাছিল। কিন্তু হয়তো সংগঠনটোক জীয়াই ৰখাৰ কাৰণে নিশ্চয় দলীয় ৰাজনীতিৰ পৰা আঁতৰত থাকিব পৰা নাছিল, যিহেতু আমাৰ দেশত সকলো কথাৰ লগত ৰাজনীতি জড়িত। ইয়াৰ পৰা আমি এটা কথাই উপলব্ধি কৰিব পাৰি— অ-ৰাজনীতি সংগঠন মানে কোনো নিৰ্দিষ্ট ৰাজনৈতিক দলৰ লগত সম্পৰ্ক নথকা আৰু ক্ষমতাৰ ৰাজনীতি তথা নিৰ্বাচনৰ পৰা আঁতৰত থকাটোকে বুজায়। মই ভাবো ছাত্ৰ সন্থাই এই অ-ৰাজনৈতিক চৰিত্ৰৰ বাবেই অসমৰ সৰ্বসাধাৰণ ৰাইজৰ অকুণ্ঠ আস্থা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। অসমৰ ৰাইজৰ বিভিন্ন সমস্যাৰ সমাধান বিচাৰি আৰু বিভিন্ন দাবী পূৰণৰ বাবে ছাত্ৰ সন্থাই গুৰুত্ব পূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰাৰ কথা অসমৰ ৰাইজে কেতিয়াও নুই কৰিব নোৱাৰে। এই বৃহৎ আৰু পবিত্ৰ সংগঠনটোৰ কৰ্মীয়ে ধন সম্পদ আৰু ক্ষমতা আহৰণ কৰাৰ প্ৰচেষ্টাৰ পৰা নিজকে আঁতৰাই ৰখাটোকেহে নিজৰ নিঃস্বাৰ্থ চৰিত্ৰ সোঁজাই ৰাখিব পাৰিব বুলি মোৰ দৃঢ় বিশ্বাস। অতএৱ তেনেকুৱা কৰ্মীয়ে নিজকে এই সংগঠনটোৰ পৰা দূৰত ৰখাই শ্ৰেয়ঃ। তেতিয়াহে সংগঠনৰ আদৰ্শতো ম্লান নোহোৱাকৈ থাকিব। চৰকাৰ আৰু চৰকাৰৰ কাৰ্যকলাপৰ ওপৰত চকু ৰাখি প্ৰয়োজন সাপেক্ষে প্ৰতিবাদ আৰু সংশোধনৰ দাবী জনাবলৈ হ'লে সদাই নি কোনো ৰাজনৈতিক দলৰ ছত্ৰ ছায়াৰ পৰা বাহিৰত থাকিব লাগিব। এই কথা ঠিক ছাত্ৰ সন্থাই শক্তি আহৰণ কৰিব লাগিব সৰ্বসাধাৰণ ৰাইজৰ সমৰ্থনৰ যোগেদিহে কোনো ৰাজনৈতিক দলৰ পৃষ্ঠপোষকতাত নহয়।

সেয়েহে কব বিচাৰো যে ছাত্ৰ সন্থাৰ কোনো নিৰ্দিষ্ট নীতি বা আদৰ্শ নাই। কিন্তু এইটোও ঠিক যে কোনো আদৰ্শ বা নীতি নোহোৱাকৈ সংগঠন টিকি থকাটো বিশ্বাস যোগ্য নহয়। কিন্তু সহঃ জীয়াই আছে কিদৰে বলত। নিশ্চয় অসম আৰু অসমৰ ৰাইজৰ স্বাৰ্থ ৰক্ষাৰ বাবে অহৰহ সংগ্ৰামেই ইয়াৰ মূল আদৰ্শ। ইয়াত কোনোৱাই জাতীয়তাবাদৰ গোন্ধ পালেও চিন্তাৰ কোনো কাৰণ নাই। কাৰণ এই সংগঠনটো হ'ল এটা সম্প্ৰদায়ৰ বা কোনো শ্ৰেণী বা জাতিৰ অন্তৰ্ভুক্ত নহয়। এই সংগঠনৰ কৰ্মী সকল বিভিন্ন জাতি, ধৰ্ম আৰু ভাষীক গোষ্ঠীৰ। এই কথাই নিশ্চয় ছাত্ৰ সন্থাক প্ৰগতিশীল চৰিত্ৰ প্ৰদান কৰিছে। ছাত্ৰ সন্থাই বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন issue লৈ বৃহৎ আন্দোলন গঢ়ি তুলি অসম তথা অসমীয়াৰ সমস্যাৰ প্ৰতি সকলোৰে দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰি আহিছে।

যিকোনো আন্দোলন যিমানেই সৰ্বাত্মক নহওক লাগে ইয়াৰ পৰিকল্পনা সমাজৰ সকলো মানুহৰ বাবে গ্ৰহণযোগ্য নহ'বও পাৰে। তথাপি ছাত্ৰ সন্থাৰ নেতৃত্বত অসমত তেল শোধানাগাৰ, শিক্ষাৰ মাধ্যম, বিদেশী সমস্যাৰ সমাধানৰ দাবী তুলি যি বৃহৎ আন্দোলন হ'ল সেইবোৰৰ যথাৰ্থতা নুই কৰিব কেতিয়াও নোৱাৰি।

অসমত আহৰণ কৰা খাৰুৱা তেল অসমতে শোধন কৰিবলৈ শোধনাগাৰৰ দাবী কৰি, অসমত শিক্ষাৰ মাধ্যম অসমীয়া হব লাগে বুলি দাবী কৰি, অসমত বিদেশী সমস্যা সমাধানৰ দাবী তুলি আন্দোলন কৰাৰ আঁৰত কিবা যুক্তি আছে। অসমৰ কি পৰিস্থিতিত "শোধনাগাৰ আৰু শিক্ষাৰ মাধ্যম" আন্দোলন কৰিব লগা হৈছিল সেই কথা এতিয়া প্ৰয়োজন নিশ্চয় নাই। আজিও বহুতে "বিদেশী সমস্যা" টো এটা "issue" হ'ব নোৱাৰে বুলি মত প্ৰকাশ কৰে। কিন্তু মই ভাবো, এটা কথা অসমৰ সৰ্বজনে স্বীকাৰ কৰিব লাগিব যে অসমত বিদেশী আছে, বিদেশীৰ অনুপ্ৰবেশ ঘটিয়েই লাগিছে। গতিকে এই সমস্যাৰ চিৰকাললৈ সমাধান হোৱা অতি প্ৰয়োজন। ন'হলে অসমৰ মানুহৰ যে খুঁটো লগা অৱস্থা হব সি ধুৰূপ। কিন্তু এই কথাও সত্য যে কোনো এটা issue লৈ আন্দোলন কৰি থকাই কোনো সংগঠনৰ আদৰ্শ বা নীতি হব নোৱাৰে। সমাজ খনক সুন্দৰ সৰল কৰা আমাৰ যুৱ-সমাজৰ লক্ষ্য আৰু দায়িত্ব। ইয়াৰ বাবে সমাজৰ বাবে সমাজৰ পৰা সকলো কু-সংস্কাৰ দূৰ কৰি এখন শোষণ আৰু দুৰ্নীতি মুক্ত সমাজ গঢ়াৰ আদৰ্শ ছাত্ৰ সন্থাৰ সন্মুখত থাকিব লাগিব।

অন্যথাই সৰ্বসাধাৰণ ৰাইজৰ বাবে ৰাজনৈতিক স্বাধীনতা অৰ্থহীন। নতুনৰ সৃষ্টিৰ প্ৰচেষ্টা অথলে যাব যদিহে যুৱক সমাজে নিৰ্ভীকচিত্তে শৃংখলাবদ্ধভাৱে আৰু নিঃস্বাৰ্থ ভাবে সকলো বিভেদ অন্যায় অবিচাৰ লাঞ্চনা-প্ৰবঞ্চনাৰ বিৰুদ্ধে সংগ্ৰাম কৰি নাযায়।

আজি অসম এক বিপৰ্যয়ৰ মাজত। বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ মাজত সন্দেহ, অবিশ্বাস আৰু সংঘাতে দেখা দিছে। এই পৰিস্থিতিত ছাত্ৰ সন্থাৰ কৰ্তব্য হ'ল সকলো, তৈয়াম সকলো জাতি উপজাতিৰ ভাষা সংস্কৃতি, অৰ্থনৈতিক শ্ৰীবৃদ্ধিত সহযোগ কৰি বৃহত্তৰ অসমীয়া জাতিৰ পৰিচয় অক্ষুণ্ণ ৰাখিবলৈ পথ মুকল কৰাৰ কাৰণে কাৰ্যপন্থা হাতত লোৱা। বিভিন্ন জনগোষ্ঠীয়ে গঢ়ি তোলা সংগঠন বোৰক প্ৰতিদ্বন্দ্বী বুলি ভবা উচিত নহয়। অনিশ্চয়তা আৰু অস্থিৰতাৰ

কৰালগ্ৰাসত পৰিছে সেইবোৰ সংগঠনৰ জন্ম হৈছে। অসমৰ সকলো জাতি উপজাতিক একেখন পতাকাৰ তলত থিয় কৰোৱাৰ সংকল্প আজি সদৌ অসম ছাত্ৰ সন্থাই লব লাগিব। সহনশীলতা আৰু ত্যাগৰ মনোবৃত্তিৰে কাম কৰি গ'লে ই অসম্ভৱ কেতিয়াও হব নোৱাৰে ছাত্ৰ সন্থাই ষাঠিৰ দশকৰ পৰা কৈ আহিছে যে "অসম আৰু অসমীয়া জাতিক "ৰক্ষা" কৰাৰ নামত অসমত গৰম তেজৰ বৈ বৈ যাব পাৰে হিটলাৰৰ নাজী দলৰ দৰে এদল desperados উদ্ভৱ হোৱাৰ বাবে অসমত এক পৰিস্থিতিৰ সৃষ্টি হব ধৰিছে।" সেই কেতিয়াই অনুভৱ কৰা হৈছিল অসমৰ পৰিস্থিতি এতিয়া বাস্তৱত ৰূপায়িত হব ধৰিছে। অতএৱ সমাজত যুৱ সমাজ বিভ্ৰান্ত হোৱা স্বাভাৱিক। কলুষিত সমাজ ব্যৱস্থাই যুৱ সমাজক সন্ত্ৰাসবাদ বিদ্ৰোহৰ মাজলৈ ঠেলি দিছে। সদৌ অসম ছাত্ৰ সন্থাই এতিয়া যদি যুৱ সমাজক সঠিক পথ দেখুৱাব নোৱাৰে, তেনেহলে অসম অনতি পলমে আন্তৰ্জাতিক ৰাজনীতিৰ ষড়যন্ত্ৰৰ বলি হৈ পৰিব।

আজি অনিশ্চয়তা, অস্থিৰতা, নিৰাপত্তাহীনতাৰ আশংকাগ্ৰস্ত হৈ যুৱ সমাজ আদৰ্শভ্ৰষ্ট হৈছে। কঠোৰ বাস্তৱৰ সন্মুখীন হ'বলৈ ৰকালত উজানি বাতি লোৱাৰ পৰিবৰ্তে নিচাযুক্ত দ্ৰব্য সেৱন কৰি নানান অপৰাধ মূলক কাৰ্যকলাপত লিপ্ত হৈ পলায়নপন্থী মনোবৃত্তি লৈছে। আনৰ ধন সম্পত্তি চুৰি ডকাইতি লুকা-ভকা দি আনি নিজৰ জীৱন অন্ধকাৰময় কৰাৰ বাহিৰে কোনো ধনী বা সুখী হ'ব নোৱাৰে। শ্ৰমৰ মৰ্যাদাৰ কেতিয়াও অন্ত হব নোৱাৰে। যুৱ সমাজ সকলোৰে আশাৰ স্থল। সমাজ সদায় পৰিবৰ্তনশীল। যুৱ সমাজে বিশ্বাস ৰাখিব লাগিব যে তেওঁলোকে অহংকাৰশূন্য নিঃস্বাৰ্থ ভাৱে সংগ্ৰাম কৰিলে পৰিবৰ্তন অনিবাৰ্য। এই সংগ্ৰামৰ বাবে তৰুণ শক্তিৰ শুভ অভ্যুদয় ঘটাব লাগিব ছাত্ৰ সন্থাই। সুস্থ সবল কৰ্মৰ প্ৰতিষ্ঠাত সহযোগ কৰিবলৈ হৈ আছে শিক্ষিত অশিক্ষিত দৰিদ্ৰ শ্ৰমিক কৃষক সকলো দুৰ্দশাগ্ৰস্ত নিষ্পেষিত জনগণ।

আজি দেশৰ সকলো স্তৰৰ মানুহে ইমান স্বাৰ্থপৰ হৈ পৰিছে যে দুৰ্নীতি আৰু অপকৰ্মৰ দ্বাৰা ধন সম্পদ আহৰণৰ বাহিৰে তেওঁলোকৰ যেন আন একো কৰিব লগীয়া নাই। নিজৰ লৰা-ছোৱালী আৰু ঘৰ ধনৰ বাহিৰে সমাজৰ কথা তেওঁলোকৰ মগজুত গুৰুত্বহীন। কিন্তু এই শ্ৰেণীৰ মানুহ নিশাকৈ মোৰ পোনপটীয়া প্ৰশ্ন অসৎ পিতৃ মাতৃয়ে লালন পালন কৰা সন্তান সন্ততিসকলৰ আৰু দুৰ্নীতি গ্ৰস্ত ৰাজনৈতিক চৰকাৰী বিষয়াৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত প্ৰত্যেক যুৱকসকলৰ বিকৃত আচৰণ উশৃংখলতাৰ বাবে আমি কাক দোষী বুলি ভাবিম? সততা আৰু নৈতিকতাৰ বাহিৰত থকা যুৱকে নিজৰ পিতৃ মাতৃক বিৰোধিতা কৰিব পাৰিব সেইজন যুৱকহে আদৰ্শ যুৱক। দেশৰ আজি ৰাজনৈতিক পৰিস্থিতি ভয়াবহ ৰূপ লৈছে। দেশখন ডোখৰ ডোখৰ হৈ যোৱাৰ পথত। কিন্তু আটাইতকৈ ভয়ংকৰ কথা হৈছে এই পৰিস্থিতি সৃষ্টি কৰিবৰ বাবে বাস্তৱসন্মত ৰাজনৈতিক বিশ্লেষক হোৱা চৰকাৰৰ চূড়ান্ত ভাৱে অসমৰ্থতা। নৈতিকতাহীন চৰকাৰে সদায় adhoc ভিত্তিত সকলো সমস্যাৰ সন্মুখীন হব বিচাৰে। স্বাৰ্থপৰ মানুহৰ যেতিয়া ৰাজনৈতিক ক্ষমতা প্ৰাপ্ত হয়, সেই মানুহৰ ধ্বংসস্তূপৰ ওপৰত হ'লেও নিজে টিকি থকাৰ মানসিকতা হয় আৰু সমস্যা সমাধানৰ বাবে কোনো ৰাজনৈতিক সংকল্প নোলোৱা হয়। সেইবাবে এই পৰিস্থিতিৰ পৰিবৰ্তন আশা কৰাটো বৰ্তমান পৰ্বতত কাছ কণী বিচৰাৰ দৰে। এনে অৱস্থাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত যুৱ সমাজে দেশৰ ৰাজনৈতিক সমস্যাৰ সম্যক অধ্যয়ন কৰি সঠিক ৰাজনৈতিক নেতৃত্ব দিবৰ বাবে নিজকে প্ৰস্তুত কৰিব লাগিব।

বৰ্তমান দেশত একোণে প্ৰাচুৰ্যৰ ব্যভিচাৰ আনফালে দাৰিদ্ৰৰ হাঁহাকাৰত এক বিস্ফোৰক পৰিস্থিতিৰ সৃষ্টি হৈছে। সমাজৰ অগ্ৰজসকলৰ দায়িত্বহীনতাৰ বাবে আজি এচাম যুৱক বিপথে আদৰ্শভ্ৰষ্ট হৈছে, সেইদৰে আন এচাম যুৱক কঠোৰ প্ৰতিশোধ পৰায়ণ হোৱাৰ উপক্ৰম হৈছে। আজি অসমত আদৰ্শবান পিতৃ-মাতৃ, ডাক্তৰ, ইঞ্জিনিয়াৰ, বিষয়া কৰ্মচাৰী, ৰাজনীতিবিদ, চিন্তাবিদ, সমাজ কৰ্মীৰ অভাৱ। দেশখনত কোনো অনুশাসন নাইকীয়া হৈছে। কোনো আইন কানুন, নিয়ম-নীতি নোহোৱাৰ নিচিনা হৈছে। এই অৰাজক পৰিস্থিতিত যদি এচাম যুৱকে উন্মত্ত হৈ দুৰ্নীতি গ্ৰস্ত ৰাজনীতি বিষয়াৰ "ৰাজত্বৰ" বিচাৰ আৰম্ভ কৰে তেনেহলে আমি কোনেও আচৰিত নহ'ম। সেই বাবে আজি দেশৰ সচেতন, কল্যাণকামী তৰুণ শক্তি সংগঠিত হৈ শৃংখলা বদ্ধ হোৱাৰ সময় হ'ল নিজৰ আৰু উত্তৰ পুৰুষৰ বাবে। পৰিবৰ্তনৰ দাবী কৰোঁতে ক্ষমতাবান দুৰ্নীতিগ্ৰস্ত ৰাজনৈতিক বিষয়া চক্ৰই প্ৰথমে "গুলী", "কলা-আইন" প্ৰয়োগ কৰিব, তাৰ পিছতে নানান ছলনাময় প্ৰলোভন দি পৰিবৰ্তন কামী তৰুণ শক্তিক খানখান কৰিবলৈ বিচাৰিব। এই সকলোবোৰৰ বিপৰীতে যুৱ সমাজে নিজৰ লক্ষ্য আৰু বিশ্বাসত অটল থাকিলে পৰিবৰ্তন যে আহিবই ই ধ্ৰুৱ।

সমাজৰ অংশ হিচাপে ছাত্ৰসকলৰ সমাজৰ প্ৰতি দায়িত্ব থকাৰ দৰে আছে, সেই দৰে শৈক্ষিক দিশটোৰ প্ৰতিও ছাত্ৰসকল সদা সচেতন হৈ থকা প্ৰয়োজন। শৈক্ষিক ও বৌদ্ধিক উৎকৰ্ষ সাধন হ'লেহে আত্মচেতনা জাগ্ৰত হ'ব আৰু সঠিক পথ নিৰ্ণয় কৰাত সক্ষম আৰু সজাগ হোৱা সম্ভৱ হ'ব।

অন্তৰৰ পুষ্ট মন আৰু সজ চৰিত্ৰই যে মানুহক শক্তিশালী কৰি তোলে। আনহাতে "লেখা পঢ়া কৰে যি ঘোঁৰা-গাড়ীত উঠে সি" কথাষাৰ থিয়কৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে মনোযোগ কৰি লৈছে সেইসকল দৰাচলতে সমাজৰ বিপদজনক অংশ স্বৰূপ। কাৰণ সেইসকলৰ গাড়ী ঘোঁৰাৰ গাঁতকত সহযোজন পঙ্গু হ'ব। ফলত সমাজখন আৰু অন্ধকাৰৰ পথত আগুৱাই যে যাব। অন্য দিশে যি সকল মেধা সম্পন্ন ছাত্ৰই সামাজিক দায়বদ্ধতাৰ কথা পাহৰি গৈছে আৰু সৰ্বসাধাৰণৰ দুখ দুৰ্দশাৰ প্ৰতি আত্মকেন্দ্ৰিক হৈছে সেইসকলো মোৰ মতে ক্ষমাৰ যোগ্য হব নোৱাৰে। কাৰণ সেই সকলেও ভৱিষ্যতে আজিৰ লজ্জাজনক সামাজিক অৱস্থাৰ অংশীদাৰ

হৈ একেই নাচোনকে নাচিবলৈ প্ৰস্তুত।

মোৰ আশা আৰু কৰুণাময়ৰ ওচৰত বিনম্ৰ প্ৰাৰ্থনা এয়ে যে, এখন সুন্দৰ সবল, অন্যায় অবিচাৰ, শোষণ নিষ্পেষণ বিহীন সমাজ সকলোৰে মানস পটত উদিত হওঁক। সুবৰ্ণ শেহত সেইৰ বিচাৰি এক বিৰামহীন সংগ্ৰাম কৰাৰ অঙ্গীকাৰ কৰক এয়ে মোৰ পূৰ্ণ শক্তিৰে অনুৰোধ।

"আজি কৰা নৰ্থ ৰক্ত
হৰ যদি তোক জীৱন পাত
সেয়ে সাৰ ছুই হই দেশৰ মাটিত
ওপজাৰ বীৰ অসমত

....

জীয়াৰ ৰক্তত জ্বলী হ'ল" —অম্বিকাগিৰী

কবিতা

এটি গভীৰ আশা

মিচ্. অম্বিকা বৰ্মণ
স্নাতক ২য় বৰ্ষ

খুলীয়া গোলাপ ফুল জোপা,
সুন্দৰী গোন্ধেৰে ভৰা।
দেখিলো লোকৰ বাৰীত,
ছিঙি থবলৈ মন যায়, মোৰে ফুলৰ থবাহীত।
থমকি ব'লো ফুলটোকে একেথৰে চাই,
বহু সময় প'ল পাৰহৈ গম নাপাই।
তথাপি মনটো উচপ খুচপ কৰে,
অকল ফুলটোৰ কাৰণে।
কেতিয়াবা মনতে উদয় হয়,
ছিঙিলে কিজানি সি বিনাশ পায়।
কান্দিব মোৰাবি মন,
কৰিলো এটি হৃদয়ত পণ।
নিস্তব্ধ ভাবে গলো তাৰ কাষলৈ,
হৃদয়ত গাঁথা ফুল পাহ পালেঁ।
উজুটি খাই পৰিলো নোপাওঁতেই আশা,
থাকি গ'ল মনত এটি গভীৰ আশা।

:জীৱন মৰণ পণ:

হিৰেন দাস
স্নাতক মহলা ১ম বৰ্ষ

জীৱন মৰণ পণ কৰি
হয়তো এদিন নাৱত উঠিছিলো।
পৌৰুষ মন মেলি দিছিলো
আমি জয় কৰা নাছিলো
যদিও সাতুঁৰিব নাজানিছিলো।
হৃদয় নামৰ এক ফুলাচুৰ
বুকে জীৱনৰ কাৰণে
আমি আকাৰ বিচাৰি ফুৰিছিলো।
পাৰৰ কথা প্ৰায় পাহৰি আছিলোঁ।
সৌতৰ বিপৰীতে আমি
নাও নৈ নৈছিলো,
নদীৰ বুকু স্পৰ্শ কৰি
নদীক নাচিছিলোঁ।
আৰু যৌৱনৰ প্ৰথম মাদকতাই
আমাক বিচিয়াই আছিল।
বেলিটো লুকাই পৰিছিল
পানীৰ তলত,
যেতিয়া আমি আলিংগন কৰিছিলো।
আকাশৰ বুকুলৈকো মুখ তুলি
চোৱা নাছিলো
আকাশে দিছিল আমাক
অবাধ স্বাধীনতা।

"কবিতা"

শ্ৰীৰতন ময় দাস
স্নাতক ২য় বৰ্ষ

মোৰ মন যায় কবি হৈ
কবিতা লিখিবলৈ
তেওঁৰ আশা মনত জাগি উঠে
কাৰ কাৰণে?
মোৰ কবিতা অন্ধকাৰ পৃথিৱীক
পোহৰাই দিয়া সূৰ্য্যটোৰ কাৰণে।
পৃথিৱী শান্তিনিত ভৰি দিয়া
'আদাম' আৰু ইভ'ৰ কাৰণে।
হিংসাময় সমাজজীৱনক পেটৰ ক্ষুধা
নিবাৰণ কৰা কঠোৰ সংগ্ৰামীৰ কাৰণে।
নীল আকাশত পখিলাৰ সময়ত
উৰি ফুৰা চৰাইবোৰৰ কাৰণে।
যাক বাতি বাক আলিঙ্গিছি –
বিভিয়াই মৰা মানুহটোৰ কাৰণে।
গ্ৰীক আৰু ট্ৰয়ান যুদ্ধৰ কাৰণে
বিশ্বসুন্দৰী হেলেন'ৰ কাৰণে।
শিক্ষাৰাবদ্ধ হৈ থকা সৌ
মইনা চৰাইটোৰ কাৰণে।
দুখিনীয়া জীৱনত অভিনয়ৰ অন্তত
জৰিৰ লগা ভৰটোৰ কাৰণে।

মোৰ মন যায়

শ্ৰীৰতন ময় দাস
স্নাতক ২য় বৰ্ষ

মোৰ মন যায় বিপ্লৱী হ'বলৈ,
দুৰ্নীতিয়ে গ্ৰাস কৰা অসমী আইক ৰক্ষা কৰিবলৈ।
মোৰ মন যায় চেক্সপিয়েৰ হ'বলৈ
ডাৰ্ক লেডীক হেকৰাই ছনেটবোৰ লিখিবলৈ।
মোৰ মন যায় ডাণ্টে হ'বলৈ,
বিয়েট্ৰিচক হেকৰাই 'ডিভাইন কমেডি' লিখিবলৈ।
মোৰ মন যায় মাধৱদেৱ হ'বলৈ
শংকৰদেৱক গুৰু ভজি অসমত বৈষ্ণৱ ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিবলৈ।
মোৰ মন যায় পিয়লী ফুকন হ'বলৈ
মণিৰামৰ সৌহাত হৈ স্বদেশ উদ্ধাৰত আত্মাহুতি দিবলৈ।
মোৰ মন যায় স্বামী বিবেকানন্দ হ'বলৈ
ৰামকৃষ্ণৰ শিষ্য হৈ বিশ্বৰ জনসভাত ভাষণ দিবলৈ।
মোৰ মন যায় জ্যোতিপ্ৰসাদ হ'বলৈ
শিল্পীৰ আদৰ্শৰে জগত গঢ়িবলৈ।

তোমাকলৈ

শ্ৰীপ্ৰবীণ কুমাৰ দাস
স্নাতক ২য় বৰ্ষ

সন্ধ্যানিকৈ তোমাকলৈ
মনৰ কথা মোৰ
লিখি আছোঁ……
বহুত দিন লিখিলোঁ
তথাপিও দেখোঁ শেষ হোৱা নাই।
পূৰ্ণিমাৰ উজল জোনটো দেখিলেই
মনটো হৈ পৰে বিষাদ গ্ৰস্ত,
চকু দুটা হৈ পৰে চল্‌চলীয়া।
সন্ধ্যানিকৈ তোমাক লৈ
তোমাক লৈ
তোমাক লৈ লিখি আছোঁ
মনৰ বেদনা মোৰ।

'আজুৰি আজুৰি চিঙি আন গোলাপ পাহী'

শ্ৰীগৌতম কুমাৰ বৰ্ম্মণ
স্নাতক মহলা ১ম বাৰ্ষিক
অসমীয়া অনাৰ্চ

বকুলী ঐ,
শুকান বসুন্ধৰাৰ বুকুতে কিমান থাকি
যদিহে নাই তোৰ — অন্তঃ প্ৰাণী নিৰ্ঝৰী
তোৰ মনটো আৰু
জনাবিৰ কৰি হাতে
আজুৰি আজুৰি চিঙি আন গোলাপ পাহী।
মকভূমিৰ সেউজীয়া — বং সানি ল,
সানি ল — তোৰ হাঁহিত
সানি ল — তোৰ চকুত
সেয়েহে, বকুলী ঐ;
আৰুনো কিমান — দিন থাকিবি
আমিও আছোঁ
এয়াতো বিজ্ঞান — অসম্ভৱ বাখ্যা নহয়
কণ্টাকীৰ্ণ গোলাপ পাহী — কুইকো হোৱালী নহয়
গোলাপ ফুল — সুস্থ ফুলাবলৈ
কাৰনো হাবিয়াস নাই?
আকাশৰ নীলা ফুলৰ সুগন্ধি
তোকানো নেলাগিছে কিয়
সেয়েহে, বকুলী ঐ,
আজুৰি আজুৰি চিঙি আন গোলাপ পাহী।

: যৌৱন প্ৰেম আৰু ভ্ৰম :

শ্ৰীঅসিত ৰঞ্জন পাল
স্নাতক মহলা ৩য় বাৰ্ষিক

যৌৱন যেতিয়া আহে
উতলা ফাগুনৰ দৰে
পলোৱাই কাঢ়ি নিয়ে মন……।
অন্তৰ দোপাত
বিপুৰ মাদকতাত
উতলা হৈ যায় প্ৰাণ……॥

যৌৱন যেতিয়া আহে
প্ৰেমে ভুমুকি মাৰে
হাঁহি দেখো প্ৰেমিকাৰ মুখত……।
বিশ্ব হয় হাঁহিটিত
বিশ্ব ৰূপ নিৰেখি
মিছা কৰ্ম পাহৰিয়ে যাও……॥

যৌৱন যেতিয়া আহে
আশাৰ সপোনৰ দৰে
দিনবোৰ পাৰ হৈ যায়।
ইয়াতেই সাজিব খোজো
কল্পনাৰ বালি ঘৰ
কল্পনা যে কল্পনাহে ৰয়……।

সঁচা এই যৌৱন
অনিত্য আৰু ক্ষয়
হয় বিপুল বসন্তিৰ গান।
দিনবোৰ শেষ হলে
মৰহা গোলাপৰ দৰে
নাথাকে মকৰন্দ কেৱে দৰ আৰু মান॥

সূৰ্য, মই উভতিছো

শ্ৰীঅৰ্চনা চৌধুৰী
স্নাতক মহলা ২য় বৰ্ষ

সেউজ সেউজ, সেউজী পুৰী
এয়া বাড়িপুৰা।
মোৰ কাষতে বৈ আছে পুৰা।
শীতৰ পুৱতি আৰু মই
এজাৰ গছজোপাত
আপচুলে শিটিখনেৰে ভৰ দিছে।
এইহে হুকিশাল পথাৰখন
লগতে খলা-বমা হঁহনি—
যেন কোনোৱা প্ৰিয়াৰ কল্লোলিত বুকু।
চকু দিলে চাট্‌ মাৰি ধৰা
তাইৰ বুকুৰ উম আছে, কিন্তু হেৰাই গৈছে
অপৰীৰী-অমৰ মনটি!
ইমান পৰে মোৰ ভনি আগবাঢ়িছে…
অ' এয়োটোন এখন ফলক?
ইংৰাজীতে লিখা আছে "ইয়াত মুক্তা পোৱা যায়।"
আৰু লগতে
"ইয়াত পাব যিকোনো ধৰণৰ হকাকাণ্ডৰ ষৰযন্ত্ৰ,
উচিত মূল্যত সেউজীৰ হাতৰ খাৰুবোৰৰ বিনিময়ত
মনবৰৰ কলিজা, প্ৰিয়াজিৰৰ লেখীয়া অবৈধ
মাতৃৰ সন্তানৰ হাড়-মূৰ; ইত্যাদি ধৰণৰ অন্যান্য
আধুনিক সুবিধা।"
তথাপি এইবন কলকহে, ইয়াবো আছে
আৱাবণিলা: লোপৰ বেলচাবাৰীৰ হাতে
আধাৰিত।
চকুদুটা বহলকৈ মেলি দিলোঁ!
যেন ধনপুৰ টিলাটোৱে সন্তৰ্পণতাৰে চাহটুপিৰ
যোগা চলাইছে।
বাৰু, সৌমণ্ডিৰটোলৈ যাওঁ দেই।

এখন প্ৰেমৰ চিঠি তোমালৈ

শ্ৰীমৃণাল কান্তি বৰ্মণ
স্নাতক ২য় বৰ্ষ

তুমি মোৰ শইচৰ পথাৰৰ যাদুকৰী হেপাহ
পুষ্প পখুলিৰ স্বতঃস্ফূৰ্ত প্ৰাৰ্থনা
তোমাতেই আৱদ্ধ মোৰ আমোঘ অহংকাৰ
তোমাৰ প্ৰেমত টিপ বগ্‌ মোৰ সহজ ভবিষ্যত
তেনেকৈয়ে অন্তৰংগে তোমাৰ কেবাহি চাৱনি
সেই কাৰণেই নেকি
মোৰ হৃদয়ৰ ভিতৰে বাহিৰে
আমোল মোল তোমাৰ হৃদয় অনাবৃত
সেই যে সিদিনাই মই তোমাৰ প্ৰেমত পৰিছিলো
এতিয়াও হাত মেলিলেই আঙুলিবোৰ ডুব যায় জোনাকত
এতিয়াও ব'লাগি বয় মোৰ শপথত শৈশৱৰ অবাক আনন্দত
কেতিয়াবা কৰবাত হঠাতে মই
যেতিয়া তোমাৰ প্ৰশংসাত
উদ্ভাসিত হওঁ
সকলোৱে কয় তোমাৰ বাহু বন্ধনত একাকাৰ
মই এজন মাতাল প্ৰেমিক
আচলতে কি জানা!
মোৰ কোনো নিজা ভাষা নাই
মই গান গাওঁ তোমাৰে ভাষাৰেই অসল উচ্ছ্বাসৰ গান
তুমিতো জানাই
তোমাৰ ওঁঠত ওঁঠ থৈলেই মোৰ ওঁঠত
থুপ্‌ থুপ্‌ সোণ হালধি হাঁহি উঠাল জোনাক
তোমাৰ ওঁঠৰ অমৃত সন্ধান কৰোঁ মই
এবাৰলৈ তোমাৰ ওঁঠযুৰি মোক দিয়া
মই লৈ যাওঁ
দেশৰ পৰা দেশান্তৰ
নীৰৱে
নিঃশব্দে।

প্ৰতিশ্ৰুতি আৰু দুখন হৃদয়

শ্ৰীজগদীশ চন্দ্ৰ ৰায়
স্নাতক মহলা ৩য় বাৰ্ষিক

প্ৰতিশ্ৰুতি আছিল
দুখন হৃদয়ৰ মাজত,
যি হৃদয় আছিল
বৈ থকা এখন নদীৰ ইপাৰৰ আৰু সিপাৰৰ।
যি [illegible] মাজেৰে, আমাৰ দুয়োৰে মনবোৰ
মুহূৰ্তৰ বাবে হ'লেও মিলা কৰি লব পাৰিলোহেঁতেন!
কিন্তু হায়! আজি তাৰ প্ৰত্যাখ্যান!
কিয় এই প্ৰত্যাখ্যান?
তুমিয়েইতো জুবিন হাটিচেন দুহঁৰ 'টেকৰেলৰ প্ৰণয়ী' নাটকৰ
ইন্দ্ৰাবেলৰ দৰে বলকিছা
আছিলো তোমাৰে আছো এতিয়াও
তোমাৰ অবিহনে পাবলই ঠাই,
ছুটিছে ই মোৰ ব্যাকুল প্ৰাণ।
তুমিয়েইতো মোক লৈ এদিন কবিতা ৰচিছিলা,
গুণ্‌গুননি সুৰেৰে তুমি এদিন গীত ৰচিছিলা!
এয়াইনে তোমাৰ ব্যক্তিত্ব?
এয়াইনে তোমাৰ কৃতিত্ব?
মৃত্যুমুখী মানুহ! তোমাৰ বাবেই একমাত্ৰ তোমাৰ
বাবেই উচৰ্গ কৰিলো মোৰ সাঁচতীয়া সম্পত্তি!
তোমাৰ বাবেই তিব্বতৰ পৰা তিব্বতলৈ
আমেৰিকাৰ পৰা মস্কো হৈ আমেৰিকালৈ
শুভেচ্ছা মূলক যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিলোঁ।
শেষ তাৰ আছেনে, নে শেষহীন যাত্ৰা
সেয়া তুমিয়েই জানা।
অৱশেষত ইয়াৰ উপহাৰ স্বৰূপে মোক দিছা
মাথোঁন প্ৰত্যাখ্যান! প্ৰত্যাখ্যান!

তোমাৰ আশাত

নুৰ হোছেন
স্নাতক ২য় বাৰ্ষিক

মই তোমাৰ আশাত
বৈ আছোঁ
সুহৃদ নিপাৰত বহি;
মাতিব লাগিছোঁ
অহিবা নে কাষত
হে কৰুণাময়!
অচিনাকি আজি মই
ৰঙীন বাটত
লক্ষ্যহীন মোৰ যাত্ৰা
ভিখাৰী মই।
মই সঙ্গীহীন আজি
বিশাল বিশ্বত
নীল গগনৰ তলত,
ঘুৰিব লাগিছোঁ
হৰালে মোৰ
সাথী জীৱনৰ?
মই সাগৰৰ সোঁতত
ভাহিব লাগিছোঁ
জল সমুদ্ৰৰ মাজত,
বেকৰাই পেলাইছোঁ
এটি জীৱন
দেখিছা নে তাক
সেয়ে
মোৰ প্ৰাণ
মোৰ জীৱন।

মোৰ বুকুৰ কলিজাত ওপজা গোলাপৰ কলি

শ্ৰীকমল কুমাৰ দাস
উচ্চতৰ মাধ্যমিক ২য় বৰ্ষ

মোৰ বুকুৰ কলিজাত
ওপজা
গোলাপৰ কলিটি
পাৰিবানে তুমি প্ৰস্ফুটিত কৰিবলৈ
পাৰিবানে নে?
গুলাব গুলৰ
নাহৰ অথবা
শৱনৰ ফুল
আহিবলৈ বৈ পুৱৰ মোৰ মন নিজৰা
পাৰিবানে শুনাব
কেতেকীৰ হিয়াভৰা মাত
যে মোৰ আবাহা দেৱী
হিয়া মোৰ দুহাতত
আকাশ ভৰাই
মোৰ—
সৰু বিকচ কলিজাৰ পৌহত
উঠক ফাটেকী ফুটেক
গোলাপৰ
এটি কনমানি কলি।

বিমুগ্ধ আলাপ

মিচ শান্তি প্ৰিয়া দাস
স্নাতক মহলা ২য় বৰ্ষ

হঠাতে পিনিনা মোৰ কথাবোৰ
অবিতা কবিতা হ'ল
পচোৰাৰ বতৰা পাই;
ফুলী ফুলী কবি নকুলা কলিত
কি অপৰূপ সৌন্দৰ্য
মই যে কাহানিও দেখা নাই।
কলীয়া কুলিটিৰ মাত
ইমান মিঠা মিঠা
মই কাহানিও শুনা নাই,
নিজৰৰ ৰূপালী কলিকাবোৰ ইমান শুৱনি
মই যে কেতিয়াও দেখা নাই
চিকি মিকি কৈ জ্বলি থকা
অপৰূপ তৰাবোৰ
ইমান যে ভাল লগা!
জিৰি জিৰি কৈ বৈ যোৱা
নিজৰাৰ মাত
ইমান যে লহলাস,
জুতিনীৰ পানী
ইমান যে সোৱাদ ভৰা
মই কাহানিও দেখা নাই।
বাটৰ সেউজীয়া
কিমান জীয়া জীয়া
জীৱন আবেগে ভৰা,
পুৰাৰ মলয়াই
আনি দিছে আজ
জীৱন যৌৱনৰ মেলা।
মই যি ফালেই চাওঁ সিফালেই দেখোঁ
শুৱনি পৃথিৱী
ইমান নতুন লগা
প্ৰাণ প্ৰাচুৰ্যৰে,
জীয়াই থকাৰ
নতুন আশাৰ মেলা।

আহিবানে ?

শ্ৰীমতি মুনমুন ব্যানাৰ্জী
উঃ মাঃ ২য় বৰ্ষ

সময় তুমি আহিবানে ?
আহিবানে তুমি সুখ হৈ
গোটেই জীৱন দুখ জৰ্জৰিত
মোৰ দুখ মোচন কৰিবলৈ
আহিলা কেৱল তুমি দুচকুৰ নীৰ হৈ
মোৰ হাহাকাৰ ব্যথা হৃদয়ৰ
পাতল কৰিলা নিজৰ হৈ
সময় তুমি নাহিবানে ?
নাহিবানে তুমি প্ৰেম হৈ
এই নিঠুৰ পৃথিৱীৰ বুকুত
মোৰেই দিছিলা অকলশৰীয়াক
আকোৱালী লবলৈ !
আহিবানে তুমি ভাল পাবলৈ ?
নাহিলা কিয় তুমি ??
জীৱন যুদ্ধৰ ৰক্ষা কবচ হৈ
দুৰ্গম যাত্ৰাপথৰ সহচৰ হৈ
আহিলা কেৱল তুমি
মোৰ ইষ্টদেৱতা হৈ
দেখুৱাই দিলা মোক
এই পথ ধাৰত বিচাৰিবলৈ
দুখ বেজাৰ বেদনা মোক
মই জানো নিশ্চয়
আহিব লাগিব এদিন তুমি
ও মোৰ আপোন অতিশয়
দিছিলা প্ৰেম সঁচিয়া হব
মই মুদিম চকু
তোমাৰ কোলাতে শুই।

শৰৎ

মিচ অঞ্জু শৰ্মা
উঃ মাঃ প্ৰথম বৰ্ষ

শৰতৰ আগমনত বাৰিষালুকাল
শীত যে আহিব হ'ল;
চৌদিশে বতাহ বলিল
গোছতে আমোলমোল।
ভৰণি শুকাই পুৰাণ শুকুযে
উভিয়াই সোণ গুৰি;
আবেলিৰ বত আকাশ বগাই
যায় পশ্চিম বুলি।
ঢেকুৰা ঢেকুৰ শুকুলা ডাৱৰ
সুৰে উলাহত উৰি;
দপালীজোনে বিলাই পোহৰ
অসীম দীগন্ত জুৰি !
শুভ্ৰ শেৱালিৰ সুগন্ধি সুৰভি
বতাহত সুৰে জাহি
বিলৰ পানীত নীলা পদুমৰ
দুলিছে লাজুক হাঁহি।
তৰাফুলা ৰাতি জিঘাৰ চুৰবি
নিয়ৰৰ মুকুতা সৰি;
সেউজীবজন সানি পৰিত্ৰীয়ে
নিয়ে যৌৱনত ভৰি।
আৱৰন কৈলাই সঁচিয়া পৰত
যায় পক্ষী আকপাতি;
সুৰদি গুৱনা মন পমি যোৱা
আমিয়া সুৰ মাতি।
উলাহে-মালহে কোনাকীয়ে দুৰে
সুসৰ আন্ধাৰ ৰাতি;
অতি আনন্দৰে বিমল জ্যোতিৰে
অলায় পোহৰৰ বাতি।
ৰমকে-জমকে শৰৎ পদুলিয়
সাজ মনে বং সানি;
আহে প্ৰেলৰী বছৰে বছৰে
যেনিবাতে শান্তি-বাণী।

॥ কৌতুক ॥

সুৰজিত কুমাৰ পাল
উঃ মাঃ ২য় বৰ্ষ

১। ডক্টৰ : হেৰা, আপোনাৰ লৰাক বাচাব হলে আপোনাৰ লৰাৰ এটা ঠেং কাটি পেলাব লাগিব। নহলে তাক বাচোঁৱা নাযায় তাক মই সেহে কৰিম।

ৰোগী জনৰ দেউতা : হং কৰি হেৰা ডক্টৰ আপুনি অদ্ভুত মানুহ দেখোন। দুদিনা আগতে কলে মই তাৰ দুই ভৰিৰ কাৰণে জোতা কিকিনিলেহেতেন।

২। শিক্ষক : (ছাত্ৰসকলক কৈ আছে।) আজি মই ঘৰৰ পৰা স্কুললৈ আহোতে বাটত দেখিলো এজন মানুহ তেওঁৰ এটা পাখক দিটি আছে মই কলো হেৰা, গাৰটোক কিয় পিটাই আছে।

ৰাজু তুমি কোৱাচোন, মোৰ অন্তৰত কেনে ধৰণৰ মৰম উপস্থিত হৈছিল,।

ছাত্ৰ : (উত্তৰ দি আছে) ছাৰ, আতৃ প্ৰেমৰ ভাব উপস্থিত হৈছিল।

৩। নতুনকৈ বিয়া কৰোৱা গিৰিয়েক এজন তেওঁৰ পত্নীক সুধিলে তুমি ভাত ৰান্ধিব জানানে ?

পত্নী : ঔ। মায়ে বিয়াৰ আগদিনা শিকাইছিল নহয়।

৪। শিক্ষক : ৰাজু তুমি কোৱাচোন, আমি কেনেকৈ ভাৰতৰ আৰ্থিক অৱস্থাৰ উন্নতি কৰিব পাৰো।

ৰাজু : ছাৰ, মন্ত্ৰি সকলৰ ভাষণৰ প্ৰতি কৰ বহুৱাই।

৫। এজন মানুহে তিৰোতা এজনিক কৈ আছে। হেৰি, ই কেনেকৈ সম্ভৱ। আপুনি কৈছে আপোনাৰ তিনি বছৰিয়া ছোৱালী এজনী আছে, ছবছৰীয়া ল'ৰা এটা আছে, ইফালে আকৌ আপোনাৰ স্বামী ঢুকুৱা যোৱা আঠ বছৰ হ'ল

তিৰোতা : মই জীয়াই আছো নহয়।

৬। ছাত্ৰ এজন : ছাৰ, যিজনে চুৰি কৰে সি চোৰ। যিয়ে দান কৰে সি দানি, কিন্তু যিয়ে চুৰ কৰি দান কৰে তাক কি কয় ?

ছাৰ : যদি সি চুৰ কৰি চুৰি কৰা বস্তু যিনি নিজৰ কাৰণে নাৰাখি সকলো দান কৰে তেনেহলে সি মহৎ লোক।

৭। চকুৰ ডাক্তৰ : এয়া চাওক, মই কিমান টা আঙুলি ধৰি আছো ?

ৰোগী : ছয়টা

ডাক্তৰ : আপোনাৰ বেছি বেয়া কোনটো—চকুনে পাটীগণিত ?

৮। মা : চাৰে মোক আজি ইমান মাৰিলে।

: তুমি চাগে ক্লাচত গণ্ডগোল কৰি আছিলা ?

: ক'তনো গণ্ডগোল কৰিলো। মই দেখোন

শুন্নেই আছিলোঁ।

৯। পোনাকন : দেউতা, দেউতা, বিশ্বাস আৰু সত্যৰ মাজত পাৰ্থক্য কি?

দেউতাক : তই যে আমাৰ ল'ৰা সি হ'ল সত্য; কিন্তু তই যে মোৰেই ল'ৰা সি হ'ল এই বিশ্বাস।

১০। তপন : বুজিছ, মই পাকিস্তানৰ বিৰুদ্ধে যি যুদ্ধ কৰিছিলোঁ, সেইদৰে দেউতাই দ্বিতীয় বিশ্ব যুদ্ধত জাপানৰ বিৰুদ্ধে যুদ্ধ কৰিছিল কেৱল সেয়াই নহয়। মোৰ ককাদেউতাই প্ৰথম বিশ্ব যুদ্ধত আৰু মোৰ আজো ককাই চিপাহী বিদ্ৰোহত ইংৰাজৰ বিৰুদ্ধে যুদ্ধ কৰিছিল।

স্বপন : তইতে কাৰো লগত মিলি থাকিব নোৱাৰ কিয়?

১১। শিক্ষক : সীতাক হৰণ কৰি ৰাৱণে নিজৰ ইচ্ছা পূৰণ কৰিছিল এই বাক্য টো তুমি ইংৰাজী লৈ অনুবাদ কৰাচোন।

ছাত্ৰ : ডিজাইৰিং চিতা ৰাৱন মাপিটিড হিজ ঔন উইচেচ।

১২। : জোৱাঁয়েকে শহুৰেকৰ ঘৰলৈ গৰু গাড়ী লৈ অহা দেখি শহুৰেকে সুধিলে— : গৰু, গাড়ীত আহিলা নেকি?

ইয়াকে শুনি জোৱাঁয়েকৰ পেটেপেটে হাঁহি উঠিল। ৰাতি ভাত পানী খাই উঠি তেওঁ শহুৰেকৰ কাণে বিড়ি এটা দি ক'লে : বান্দৰ, বিড়ি এটা খাওক।

১৩। আৱিষ্কাৰক : মই এনে এটা বস্তু আৱিষ্কাৰ কৰিছোঁ, যাৰ সহায়ত মানুহে দেৱাল ভেদিও সিফালৰ বস্তু চাব পৰা হ'ব।

আগন্তুক : আপুনি বস্তুটোৰ নাম কি দিছে?

আৱিষ্কাৰক : খিৰিকী।

আগন্তুক : আপোনাৰ হোটেলত কেনো উৎকৃষ্ট আৰু সহ বস্তু আছে?

হোটেল মালিক : নকৰ আৰু সস্তা হোটেল পাই তৰ ইয়াতকৈ আছে। ●

"জ্ঞানীলোকৰ কেতিয়াবা কিবা ক্ষতি হ'লেও অনুষ্ঠক বিলাই হাত সাৱটি বহি নাথাকে, বৰং আনন্দকৈ বিপুল সৎসাহ আৰু উদাৰমনে সেই ক্ষতি পূৰণৰ অৰ্থেহে চিন্তা কৰে।"

চেক্সপিয়াৰ

।। কৌতুক ।।

শ্ৰীলক্ষণ কলিতা
স্নাতক প্ৰথম বৰ্ষ

মাক : (পুতেকক উদ্দেশি) শুই থাক। ৰাতি বহুদেৰী হ'ল। নহ'লে ভূত আহিব।

পুতেক : মোক বাতিপুৱা টকি কিনিবলৈ ৫ টকা দিবা কিন্তু নহ'লে মই সেইটোক ভূতৰ নামটো কৈ দিম।

হিৰেন : গাড়ী চলাবলৈ শিকাৰ পিছত মই প্ৰথম ক'লৈ গৈছিলো তুমি জানানে?

মীনা : হঁ। হস্পিটাললৈ।

শিক্ষকে ব্যাকৰণৰ পাঠ বুজাই এজন ছাত্ৰলৈ চাই সুধিলে,—

শিক্ষক : "ঐ, তই কচোন, এতিয়া বৰষুণ দিছে।" এইটো কি কালৰ বাক্য?

ছাত্ৰ : বাৰিষা কালৰ ছাৰ।

ৰাস্তাৰ কাষৰ ঘৰ এটাৰ সন্মুখত সৰু ল'ৰা এটাই কলিং বেল এটা বজাবলৈ জঁপিয়াই থকা দেখি ওচৰেদি পাৰ হৈ যোৱা মানুহ এজন থমকি ৰ'ল। কলে কি হ'ল ভাইটি, চুকি পোৱা নাই? ৰ'বা মই দাবি দিছোঁ।

মানুহজনে সবাটোক দাবি দিলে। সি বেলটো বজালে। মানুহজনে তাক সমাই দি ক'লে কোৱা এতিয়া কি কৰি দিব লাগিব?

লৰাটোৱে দৌৰ মাৰি আঁতৰি গৈ ক'লে একো কৰিব নালাগে। এতিয়া মোৰ দৰে দৌৰি পলাওক। নহ'লে বুঢ়াৰ লাঠিৰ কোব খাব লাগিব। ●

থিয় হৈ থকা বাওঁফালৰ পৰা : এচ, দত্ত (কাৰ্যালয় কৰ্মচাৰী), এচ, বৰ্মন (কাৰ্যালয় কৰ্মচাৰী) এচ, বেপাৰী (কাৰ্যালয় কৰ্মচাৰী) এন, ইছলাম (প্ৰবক্তা) এ, কে, অধিকাৰী (প্ৰবক্তা) জি, সাহা (প্ৰবক্তা) এচ, দাস (প্ৰবক্তা) আৰ, কে, আচাৰ্য্য (প্ৰবক্তা) এচ, ভৌমিক (প্ৰবক্তা) ডি, চক্ৰবৰ্তী (প্ৰবক্তা) টি, সাহা (প্ৰবক্তা) এম, এইচ, চৌধুৰী (প্ৰবক্তা) আই, সৰকাৰ (প্ৰবক্তা) এচ, চন্দ (কাৰ্যালয় কৰ্মচাৰী) এন, দত্ত (কাৰ্যালয় কৰ্মচাৰী) ডি, বন্দ্যোপাধ্যায় (প্ৰবক্তা)।

বহি থকা বাওঁফালৰ পৰা : এ, সেনগুপ্ত (প্ৰবক্তা) ইউ, মণ্ডল (প্ৰবক্তা) পি, গুহ (আগন্তুক) (প্ৰবক্তা) এম, সৰকাৰ (প্ৰবক্তা) এচ, কে, পালচৌধুৰী (প্ৰবক্তা) এচ, পি, মুখাৰ্জী (উপাধ্যক্ষ) ডি, সৰকাৰ (অধ্যক্ষ) ডি, কলিতা (প্ৰবক্তা) এচ, দাস (প্ৰবক্তা) এচ, সাহা (প্ৰবক্তা) এন, বসু (প্ৰবক্তা)

বাণিজ্য বিভাগৰ অধ্যাপক আৰু কৰ্মচাৰীবৃন্দ ১৯৮৩-৮৪

স্নেহ ও ভালবাসা

শ্রীদুলাল সরকার
T.D.C. Part II

অজয়ের জন্ম হয় কলকাতা হতে প্রায় পঞ্চাশ মাইল দূরে ২৪ পরগণার এক পল্লী গ্রামে। পাশের গ্রামের সনাতন হাইস্কুল থেকে অজয় মাধ্যমিক পরীক্ষা পাস করে। উচ্চ শিক্ষার জন্য তখন আসেপাশে কোন কলেজ ছিলনা। বড় ভাই বীরেন্দ্র সেন অজয়কে বলল "আমি তোকে একখানা চিঠি লিখে দিচ্ছি। তুই বিধাননগর মাসির কাছে যা। সেখানে যে কোন এক ভাল কলেজে ভর্ত্তি করে দিতে বলবি। যেমন করে হোক মাসে মাসে তোর পড়ার খরচ আমি পাঠিয়ে দেব।"

দাদার আদেশে অজয় কলিকাতা চলে গেল। মাসির সাহায্যে বিদ্যাসাগর কলেজে ভর্তি হল। অজয় ছিল বেশ তীক্ষ্ণবুদ্ধি সম্পন্ন ছাত্র। মানুষের সাথে মেশার দক্ষতা ছিল সত্যই প্রশংসনীয় কিছুদিনের মধ্যে সেখানে বেশ কিছু বন্ধু বান্ধবও বানিয়ে নিল। দেখতে দেখতে দুটি বছর কেটে গেল। অজয় ফার্ষ্ট ডিভিশনে আই, এ, পাশ করল। ঠিক এমন সময় তার জীবনে নেমে এল ঘোর অন্ধকার। প্রায় দুমাস হয়ে গেল দাদার নিকট হতে টাকা পয়সা কিছুই পেলনা। এমন কি কোন চিঠিও নয়। কোন উপায় না পেয়ে তার প্রিয় বন্ধু অজিতকে সব ঘটনা খুলে বলল। অজিত কোটিপতি পিতার পুত্র। সে বলল "চল আমরা একটা বিজনেস্ আরম্ভ করি। পুঁজি আমার পরিশ্রম তোর শেয়ার ফিফ্‌টি ফিফ্‌টি। রাজি আছিস ত বল, তাহলে দু-চার দিনের মধ্যে কাজ আরম্ভ করবো।"

অজয় কিছু সময় চুপ করে থেকে একটি দীর্ঘ নিশ্বাস ছেড়ে বলল "আমার পড়াশুনা বন্ধ হয়ে যাবে যে অজিত।"

"আরে বাবা তা হোক না বন্ধ, পড়া শুনা করে কে কত বড়লোক হয়েছে ?" অজয় রাজী হলে দু-চার দিনের মধ্যে কাজ আরম্ভ করে দিল। প্রায় পনেরো বছর পরের কথা। সে পল্লীগ্রামের অজয় আর অজয় রইল না। সে এখন অজয়বাবু। অজয় হল বিশাল তিন তলা বাড়ীর মালিক। বাড়ীতে তার পাঁচ জন চাকর বাকর আছে। গেটের সম্মুখে উর্দী পরা একজন দারওয়ান লাঠি হাতে দাঁড়িয়ে থাকে। কলকাতায় সে তখন অজয়বাবু নামে পরিচিত। বাড়ীতে আধুনিক বিজ্ঞানের আবিষ্কৃত সকল রকমের আরামদায়ক বস্তুগুলি আছে। বিবাহও করেছে এক বড়লোকের মেয়েকে।

ছেলেও একটি হয়েছে। নাম তার বিট্টু। অজয় বিজনেস্ নিয়ে এত ব্যস্ত হয়ে পড়েছিল যে টাকা সঞ্চয় করা হয়ে পড়ল তার জীবনের মুখ্য উদ্দেশ্য। কলিকাতার সভ্যতার সঙ্গে সে সম্পূর্ণ রূপে মিশে গেল।

একদিন দুপুর বেলায় খেতে বসল; কিন্তু খেতে পারল না। জ্বরে গা পুড়ে যাচ্ছিল। বিছানায় গিয়ে শুয়ে পড়ল। সন্ধ্যার সময় যখন ঘুম ভাঙল দেখল জ্বরের পরিমাণ আরও বেড়ে গেছে। এই জ্বরে আক্রান্ত হয়ে প্রায় চারদিন বিছানায় পড়ে রইল। দারওয়ান বাহাদুরকে দিয়ে কয়েকবার ঔষধ এনে খেয়েছিল কিন্তু জ্বর কমলনা। চারদিন প্রায় অজয় উপবাসে রইল। রাঁধুনি টেবিলের উপর দিনে দুবেলা ভাত দিয়ে যেত। পরের দিন সকাল বেলায় সেগুলো আবার ফেরৎ নিয়ে যেত। বাড়ীতে শান্তিতে নিদ্রা যাবার উপায় নেই। কারণ, বাড়ী ভর্তি লোক। আবার পাশের ঘরে টেপরেকর্ডে হিন্দী গানের আওয়াজ। উপর তলায় তাস খেলার চিৎকার অজয়ের পীড়িত শরীরকে আরও অসুস্থ করে তুলল। অজয়ের শালী এবং শালকরা এসেছে। দূর সম্পর্কের এক মাসিও এসেছে তার মেয়েকে নিয়ে। আর পাড়ার লোকজ আছেই। অজয়ের স্ত্রী তাদের নিয়ে ভীষণ ব্যস্ত। "হ্যাঁ, তবে অজয়ের কাছে একবার এসেছিল এবং কপালে হাত দিয়ে বলেছিল। "তোমার দেখি ভীষণ জ্বর। ঔষধ খেয়েছ?" অজয় মাথা নাড়লে তার স্ত্রী বলল। তবে কোন চিন্তা নেই। জ্বর কমে যাবে।" এই বলে গেলও গেল আর তার দেখা পাওয়া গেল না।

এতদিনে অজয় শহুরে লোকদের চিনতে পেরেছে চার দিন হয়ে গেল বিছানায় শুয়ে আছি। কিন্তু কেউ এসে একবার জিজ্ঞাসা পর্যন্ত করলনা। অথচ আমারই সব। আমিই কষ্ট করে এই বিষয় সম্পত্তি করেছি। কিন্তু কারো থেকে কোনদিন একটু সহানুভূতি পাইনি। এখানকার লোকেরা কেবল হাসতে পারে কিন্তু কাঁদাতে পারে না।" এইভাবে অসুস্থ দেহের অবশায় মনে বহু কথা জাগতে লাগল। ঘুমোবার চেষ্টা করেছিল কিন্তু ঘুমোতে পারল না। রাত প্রায় একটা বাজে। বাইরে টিপির টিপির বর্ষা। মেঘলা চাঁদের আলো খোলা জানলা দিয়ে প্রবেশ করে অজয়ের মনে এসে পড়ল। যে পল্লী গ্রামের কথা দীর্ঘ পনের বছরের মধ্যে মনে পড়ে নাই সেই পল্লী গ্রামের কথা মনে পড়তেই তার চোখ দিয়ে জল গড়াতে আরম্ভ করল। আস্তে আস্তে ভেসে উঠতে লাগল ব্যথিত দিনগুলির করুণ কাহিনী। বাবা যে কবে মারা গেছে তা অজয়ের মনে নেই। কিন্তু মা যখন মারা যায় তখন তার বয়স ছিল সাত বছর। অজয়ের দাদা যখন শোকে দুঃখে চিৎকার করে ধুলায় গড়াগড়ি যাচ্ছিল। তখন অজয় তার এক আত্মীয়ের সঙ্গে খেলা করছিল। মা যে মরে গেছে এবং তিনি যে আর কোন দিনও ফিরে আসবে না, এটুকু বোঝার মত জ্ঞান তার তখনও হয়নি। তখন তার দাদা তাকে বুকে জড়িয়ে কেঁদে কেঁদে বলে "ভাই তোকে আমি কি ভাবে মানুষ করব?" তখন তার চোখ থেকে দুফোটা জল গড়িয়ে পড়েছিল।

এই ঘটনার প্রায় দুই বছর পর একদিন রাতে অজয়ের ভীষণ জ্বর হয়। জ্বরে সারা রাত ভুল বকতে ছিল। অজয়ের দাদা তাকে সারা রাত বুকের উপর শুইয়ে রেখেছিল। সূর্য ওঠার পূর্বে অজয়কে কাঁধে উঠিয়ে চার মাইল পথ অতিক্রম করে গোঁসাইগঞ্জের ডাক্তার অলোকবাবুর নিকট নিয়ে গিয়ে কেঁদে কেঁদে বলেছিল "ডাক্তারবাবু কাল রাত থেকে অজয়ের ভীষণ জ্বর। সারা রাত আমি একে বুকে চেপে ধরে রেখেছিলাম। সারা দিন ক্ষেত খামারে কাজ করতে হয়। ওর ভালোমত দেখাশুনা করতে পারি না। মা থাকলে বোধ হয় ওর এত জ্বর হত না।

আর একদিনের ঘটনা মোড়ল বাবু একদিন বাড়ীতে এসে বলেছিল "বীরেন্দ্র তোর ভাইকে আমাকে দে। বাড়ীতে ত কোন কাজ করে না। সারা দিন টৈ টৈ করে ঘুরে বেড়ায়। যদি ও আমার বাড়ী থেকে আমার গরুগুলি চরায় তাহলে মাসে মাসে মোটা টাকাও তুই পাবি। তোর বোঝাও কমবে। কথা শেষ না হতেই বীরেন্দ্র সিংহের ন্যায় গর্জন করে বলেছিল "বেড়িয়ে যান বলছি। বেড়িয়ে যান আমার বাড়ী থেকে।" আর যা তা বলে মোড়লবাবুকে বাড়ী থেকে বের করে দিয়েছিল। এবং পরে কপালে হাত দিয়ে হুহু করে কেঁদেছিল।

আশ্বিন মাসের এক জ্যোৎস্না রাতে অজয়ের দাদা তাকে সঙ্গে নিয়ে সোনাডাঙ্গার বিলে গিয়েছিল আশুধান কাটার জন্য। কিন্তু সারা রাত মুষল ধারা বর্ষা। এদিকে অজয়ের পেটে ব্যাথা। ডুমুর গাছের নিচে অজয়কে কোলে করে প্লাষ্টিকের কাগজ মাথায় দিয়ে সারা রাত কাটিয়ে ছিল।

এই ধরণের আরও অনেক ছোট খাট ঘটনা অজয়ের মনে পড়তে লাগল। অবশেষে তার স্মৃতি পেটে ভেসে উঠল পল্লীগ্রাম ছেড়ে কোলকতায় আসার দিনটি। তার দাদা তাকে বুকে জড়িয়ে কেঁদে বলে ছিল "ভাই, মা যাবার পর থেকে তোকে একলা ফেলে কোথাও থাকি নি। এখন তুই আমাকে ছেড়ে এত দূরে কিভাবে থাকবি? তোর দেখাশুনা কে করবে? ভাই তুই যে ভাল মত ভাত বেখে খেতেও পারিস না।" আরও বহু উপদেশ অজয়কে দিয়ে ছিল. এই চিন্তা করতে করতে তার দু চোখ দিয়ে অশ্রু গড়িয়ে মাথার দুপাশের বালিশ ভিজে গেল। হঠাৎ মুরগীর ডাকে তার স্মৃতি পটের পর্দা কেটে গেল।

কোন বস্তুর অভাবই সেই বস্তুর প্রকৃত মূল্য নির্ণয় করতে সাহায্য করে। যে কোন জিনিষই হোক না কেন তার প্রাচুর্য উপভোক্তার চাহিদা কমিয়ে ফেলে। ঠিক সেই রূপ অজয়ের দাদা যখন তার উপর স্নেহের বারি ধারা অকাতরে বর্ষণ করেছিল তখন অজয় তার যথার্থ স্বাদ উপভোগ করতে পারিনি। কিন্তু সেই স্নেহামৃতের অভাবে যখন তার হৃদয় শুকে দগ্ধ হয়ে গেল তখন সে পিপাসার্ত পথিকের ন্যায় ছুটে যেতে চাইল দাদার নিকটে। টাকা পয়সা বিষয় সম্পত্তির চেয়ে যে স্নেহ, মায়া মমতা

বেশী মূল্যবান ও আরও বেশী প্রয়োজনীয় তা সে বিশেষভাবে উপলব্ধি করতে পারল নিষ্ঠুর মানুষের ভিড়ে পড়ে। দীর্ঘ দিন সে অর্থের পিছু ছুটতে ছুটতে সে হতাশ হয়ে গিয়েছিল।

কোন মতে বিছানা থেকে উঠে আলনা থেকে কয়েক জোড়া শার্ট-প্যান্ট বাক্সের মধ্যে ভরল। এমন সময় ছেলে পিন্টু এসে বলল, "ড্যাডি তোমাকে কতদিন বলেছি আমাকে একটা ক্যামেরা কিনে দিতে, এখনও দিলে না। আমাকে যেমন করে হোক আমাকে ক্যামেরা কিনে দিতেই হবে। "আজ থেকে তোদেরই সব যা ইচ্ছা তাই কিনবি। এখন যা তোর মাকে একটু ডেকে দে" এই বলে একটি দীর্ঘ নিশ্বাস নিয়ে পুনরায় নিজের কাজে ব্যস্ত হয়ে পড়ল।

অজয়ের স্ত্রী কক্ষে প্রবেশ করলে অজয় বলল, জয়শ্রী, আজ আমি আমার পল্লী গ্রামে চলে যাচ্ছি, সঙ্গে যে ব্যাঙ্কের চেকটা আছে সেটাই নিচ্ছি। বাড়ী ঘর চাকর বাকর সব কিছুই তোমার। এখন থেকে জিনিসের দেখা-শুনা তুমিই করবে। হয়ত আমি আর এখানে কখনও ফিরে আসব না। এই বলে বাড়ী থেকে বেড়িয়ে গেল।

শিয়ালদা গিয়ে দশটার ট্রেন ধরল। ট্রেন চলতেই ঘুমিয়ে পড়ল। অজয়ের যখন ঘুম ভাঙল দেখল সূর্যের কিরণ পল্লী গ্রামের আল পার আর খেজুর গাছের পাতার ফাঁকা দিয়ে তার মলিন বদন খানি স্পর্শ করে যাচ্ছে। স্টেশন থেকে রাধাপুরে এসে পৌঁছল। একটি রিক্সা ভাড়া করে পল্লী গ্রামের সেই ছোট্ট কুটিরে এসে পৌছাল। সারা দিনের ক্লান্ত সূর্য প্রান্তরের এক কোণে লুকিয়ে গেল। সন্ধ্যার আঁধার পুকুর পারের বাঁশ বনকে আরও কালো করে ফেলেছিল। অজয়ের দাদা বারান্দায় চৌকি পেতে বসেছিল। সামনে এসে দাঁড়ালে অজয়ের দাদা তার মুখের পানে অবাক হয়ে তাকিয়ে রইল। "দাদা আমি অজয়" এই বলে অজয় বীরেন্দ্রর চরণ দুটি স্পর্শ করল। "অজয়! আমার ছোট ভাই অজয়" এই বলে গলা জড়িয়ে হাউ হাউ করে কাঁদতে লাগল।

চোখের জল মুছে অজয় বলল 'দাদা' তুমি আর আমায় কোথাও পাঠাবে না। আমি সব ছেড়ে তোমার নিকট চলে এসেছি। যতদিন বাঁচব তোমার কাছে তোমার সেবা করব।" এই বলে চিৎকার করে কাঁদতে শুরু করল।

বীরেন্দ্র অজয়ের হাতে হাত রেখে জিজ্ঞাসা করল" তুই কি আমাকে ক্ষমা করেছিস?

অজয় পুনরায় চোখের জল মুছে বলল "কেন দাদা?" "এতদিন যাবৎ যে তোর একটা খবর নিতে পারি নি।"

"কথা তো আমার তাওয়া দরকার। আমি বাবের মত দাদাকে ভুলে গিয়ে নরকে গিয়ে ভোগবিলাসে মত্ত হয়ে পড়েছিলাম।"

"জানিস ভাই, তোর বৌদির একদিন ভীষণ জ্বর হল। তবে দুদিন অজ্ঞান হয়ে পড়ে রইল। তোকে পাঠাবার জন্য যে টাকা জোগাড় করে ছিলাম তা অবশেষে তোর বৌদির চিকিৎসার জন্য খরচ হয়ে গেল। কিন্তু বড় দেরী করে ফেলেছিলাম। তোর বৌদিকে আমি আর বাঁচাতে পারলাম না। সামনে তোর পরীক্ষা ছিল তাই খবর পাঠাইনি। ভাবলাম যেমন করে হোক কয়েক দিন পর কিছু টাকা তোর নিকট পাঠিয়ে দিব। এক মাস দু মাস তিন মাস এবং অবশেষে যখন টাকা জোগাড় করতে পারলাম না তখন পাগলের ন্যায় হয়ে গেলাম। ভাবলাম টাকার অভাবে তুই হয়ত পড়াশুনা ছেড়ে কোথাও চলে গেছিস। এই চিন্তা আমার ভিতরটাকে ক্ষয় করে ফেলল। আমার টি বি হয়ে গেল। জমি জমা বিক্রি করে রোগের হাত হতে রক্ষা পেলাম। কিন্তু তোর চিন্তা হতে রক্ষা পেলাম না।" এই বলে আবার কাঁদতে শুরু করল।

দুই ভাই পুনরায় আবার গলা জড়িয়ে কাঁদতে শুরু করল। অজয় নিজেকে সামলে বলল চুপ কর দাদা আর চোখের জল ফেল না। আমি এসে গেছি। এখন সব ঠিক হয়ে যাবে। ●

—ঃ বুদ্ধির জয় ঃ—

মিচ পুণিয়া সেন
স্নাতক প্রথম বর্ষ

প্রাচীন কালে এক দরিদ্র ব্রাহ্মণ ছিল। সে খুবই অলস প্রকৃতির ছিল। সেইজন্য ব্রাহ্মণী রাগ করিয়া বৃদ্ধ ব্রাহ্মণকে বাড়ী হইতে তাড়াইয়া দিল। ব্রাহ্মণ মনের দুঃখে বাড়ী হইতে বাহির হইয়া গেল। তার পড়নে ছিল একশত একটি তালি দেওয়া একটি পাঞ্জাবি এবং একটি ধুতি। ব্রাহ্মণ উপায় না পাইয়া ঘুরিতে ঘুরিতে এক রাজবাড়ীতে উপস্থিত হইল। সে রাজাকে বলিল, রাজা মহাশয়! আপনি যদি দয়া করে আমাকে একটি কাজ দিতেন খুবই উপকার হইত। রাজা বলিল, আপনি কি কাজ করিতে পারিবেন বলুন। বৃদ্ধ বলিল, আমিতো কোনো কঠিন কাজ করিতে পারিব না তবে আমি বিপদের সময় সৎ বুদ্ধি দিয়ে বাঁচাইতে পারি এই আমার কাজ। রাজা বলিল আচ্ছা তাহাই হইবে কিন্তু আপনি আমাকে ছাড়া কাউকে বুদ্ধি দিয়ে বাঁচান তবে আপনাকে চাকরী ছেড়ে যেতে হবে। ব্রাহ্মণ তাহাতে দৃঢ় প্রতিজ্ঞ হইল। এমন সময় এক সদাগর রাজার কাছে আবেদন জানাইল যে তিনি বারো বৎসরের জন্য বাণিজ্যে যাইতেছেন তাঁহার বাড়ী পাহারা দেওয়ার জন্য দুইজন প্রহরীর প্রয়োজন। রাজা বলিল আচ্ছা

আজই আমি পাঠিয়ে দিব এই কথা শুনিবার-মাত্র সদাগর তৈরী হয়ে বাণিজ্যের উদ্দেশ্যে যাত্রা করিল। সদাগরের স্ত্রী খুবই সুন্দরী ছিল তার জন্য সদাগর খুবই চিন্তিত ছিল এবং তার জন্য প্রহরী রেখে গিয়েছেন। সদাগর বারো বৎসর বাণিজ্য করে নৌকা ভর্তি করে জিনিষ পত্র নিয়ে উপস্থিত হলেন সদাগর প্রহরীদের ব্যবহারে সন্তুষ্ট হয়ে প্রহরীদের বলিলেন তোমরা তোমাদের কাজের বিনিময়ে কি চাও। প্রহরী দুইজন বলিলেন আপনি ইচ্ছা করে যা দেবেন তাই নিব। সদাগর বলিল আচ্ছা তোমরা দুইজন সকাল বেলায় আমার বাড়ীতে আসিবে এবং আমার ঘরের যা কিছু জিনিষ প্রথমে স্পর্শ করিবে সেই জিনিষটি তোমাদের দিব। প্রহরী দুইজনের মনের ভাব ছিল সদাগরের স্ত্রীকে স্পর্শ করা। কিন্তু কেউ কারো মনের খবর জানিত না। ফিরে যখন সদাগরের স্ত্রী সদাগরকে জিজ্ঞেস করিল তুমি প্রহরী দুইজনকে কি দিবে। তখন সদাগর তাহার স্ত্রীকে সমস্ত কিছু ভাঙ্গিয়া বলিল, তখন সদাগরের স্ত্রী বলিল তুমি এ কি কাজ করিলে। তাহারা দুইজন যদি আমাকে স্পর্শ করে তখন তুমি কি করিবে। সদাগর চিন্তা করে এতো সত্যি কথা। তখন সদাগর নিরুপায় হইয়া সেই বৃদ্ধ ব্রাহ্মণের কাছে উপস্থিত হইল এবং সমস্ত কিছু ভাঙ্গিয়া বলিল। কিন্তু ব্রাহ্মণ কিছুতেই স্বীকার করে না। তখন সদাগর ব্রাহ্মণকে কাকুতি মিনতী করে বলিল আপনি যদি আমাকে এই বুদ্ধি না দেন তবে আমার মান সম্মান থাকিবে না। তখন ব্রাহ্মণ নিরুপায় হইয়া সদাগরকে বলিল, তুমি আজ রাত্রির মধ্যে একটি বড় মাটির স্তুপ তৈরী করে তাহার উপর তোমার স্ত্রীকে বসিয়ে রেখে, সামনে একটি মই রেখে দিবে। পরের দিন প্রাতে যখন তোমার স্ত্রীকে স্পর্শ করিতে যাইবে তখন প্রথমে মই স্পর্শ করিতে হইবে। তখন তাহারা মইটি নিয়া রাজসভায় উপস্থিত হইবে। তখন সদাগর তাহাই করিল এবং প্রহরীরা যখন সদাগরের স্ত্রীকে স্পর্শ করিতে গেল তখন তাহারা মই স্পর্শ করিয়া উপরে উঠিতে গেলে সদাগর বলিল তোমাদের কি কথা ছিল, তখন প্রহরীরা লজ্জা পেয়ে দুইজনে মই ঘাড়ে করিয়া রাজসভায় উপস্থিত হইল। সকলে দেখিয়া অবাক হইয়া কারণ জিজ্ঞাসা করিলে প্রহরীগণ সবকিছু বলিল। তখন রাজা বলিল এই বুদ্ধি সদাগরের নয় নিশ্চয় সেই ব্রাহ্মণের। তখন রাজা ব্রাহ্মণকে ডাকিল এবং জিজ্ঞাসা করিল ব্রাহ্মণ তোমাকে মিথ্যা কথা বলে নাই তাই সে সব সত্য কথা বলে দিল। তখন রাজা ব্রাহ্মণকে চাকরি হইতে বাতিল করে দিল। ব্রাহ্মণ কাঁদিতে কাঁদিতে রাস্তা দিয়া যাইতেছিল, এমন সময় এক রাখালরাজা গরু চরাইতেছিল। ব্রাহ্মণের এই অবস্থা দেখিয়া রাখালরাজা কারণ জিজ্ঞাসা করিলে ব্রাহ্মণ সবকিছু খুলিয়া বলিল। তখন রাখালরাজা বলিল আপনার সবকিছু রাজা ফিরিয়ে দিয়েছে? ব্রাহ্মণ বলিল হাঁ সবকিছুই ফিরিয়ে দিয়েছে। তখন রাখালরাজা বলিল আপনি যখন চাকরিতে ভর্তি হয়েছিলেন তখন আপনার বয়স কত ছিল, ব্রাহ্মণ উত্তর করিল ৬৫ বৎসর। তখন রাখালরাজা বলিল এখন আপনার বয়স ৭০ বৎসর, তবে আপনি রাজাকে গিয়ে বলুন যে আপনার বয়স ৫টি বৎসর ঘুরিয়ে দিতে। তখন ব্রাহ্মণ মনে মনে চিন্তা করিল কথাটি সত্যি বলেছে রাখালরাজা তখন ব্রাহ্মণ সেই রাখালের কথামত রাজদরবারে উপস্থিত হইল। তখন রাজা জিজ্ঞেস করিল কি ব্যাপার আপনি আবার এসেছেন। তখন ব্রাহ্মণ বলিল আপনি তো আমার সবকিছু ফিরিয়ে দিয়েছেন। কিন্তু আমার বয়সটিতো আপনি ঘুরিয়ে দেন নাই। আমার বয়সটি আমাকে ঘুরিয়ে দিন। তখন রাজা সংকটে পড়িল এবং জিজ্ঞেসা করিল এই বুদ্ধিটি আপনাকে কে দিয়াছে। তাহাকে আমার কাছে উপস্থিত করিয়ে দিন। রাজার কথামত ব্রাহ্মণ রাখাল রাজাকে রাজদরবারে যাওয়ার কথা বললে, রাখালরাজা একটি লেজ কাটা গরু নিয়ে রাজসভায় উপস্থিত হইলেন। রাখালরাজাকে দেখিবার মাত্র রাজা রাখাল-রাজাকে বলিল তোমাকে আমি দুইটি প্রশ্ন করিব, যদি উত্তর দিতে পার তবে তোমাকে আমি পুরস্কার দিব এবং যদি উত্তর দিতে না পার তবে তোমাকে শাস্তি দিব। রাখালরাজা তাতে রাজী হইল। রাজা বলিল, আমার প্রথম প্রশ্ন হইল, আকাশে কতগুলি তারা আছে? রাখালরাজা বলিল আমার এই গরুটির শরীরে যতগুলি লোম আছে আকাশেও ততগুলি তারা আছে, বিশ্বাস না হয় গুনিয়া দেখুন। রাজা আর কিছু বলিতে পারিল না। কারণ আকাশের তারা গোনা সম্ভব নয়, রাজার দ্বিতীয় প্রশ্ন হইল, পৃথিবীর মধ্যস্থল কোনটি? তখন রাখালরাজা গরুর সঙ্গে গরু তাড়ানোর জন্যে যে লাঠিটি নিয়াছিল, সেই লাঠিটি রাজার সম্মুখে পুতিয়া রাখিয়া বলিল, এইটি পৃথিবীর মধ্যস্থল। বিশ্বাস না হয় মাপিয়া দেখুন। এই কথাটিতেও রাজা কিছু বলিতে পারিল না। কারণ পৃথিবীর মধ্যস্থল মাপিয়া বাহির করা অসম্ভব। রাজা রাখালরাজার উত্তরে মুগ্ধ হইয়া তাহাকে পুরস্কার প্রদান করিল এবং তাহাকে ও সেই বৃদ্ধ ব্রাহ্মণকে চির জীবনের জন্য রাজদরবারে রাখিয়া দিল। বুদ্ধির বলে রাখালরাজা ও ব্রাহ্মণ জয়ী হইয়া উঠিল।

সত্যিকারের প্রেমের অত্যুজ্জ্বল দৃষ্টান্ত

গায়ত্রী দাস
স্নাতক মহলা ২য় বর্ষ

দার্জিলিং এ এক সম্ভ্রান্ত ব্যক্তির পরিবারের মেয়ে প্রিয়া। ওরা চার বোন দুই ভাই, প্রিয়ার ছোট আর এক বোন ছিল কিন্তু প্রিয়াই বাড়ীর সকলের প্রিয় এবং আদরের ছিল। প্রিয়া দেখতে খুব সুন্দর, নম্র, ভদ্র ও সভ্য প্রকৃতির মেয়ে ছিল। ওর কথাবার্তায় ছিল খুবই মিষ্টভাব। এবং চেহারার লাবণ্য ছিল খুব আকর্ষণীয়। প্রিয়ার দাদারা ওকে খুব শাসন করত এবং ওর ছোট বোন সব সময় খুব ওকে চোখে রাখত। প্রিয়ার মনে কোন দিনও জাগেনি যে ওর দাদার কথা অমান্য করে প্রেমিককে খুশি করে।

একদিন প্রিয়া স্কুল থেকে ফেরার পথে দেখল একটি ছেলে ওর পিছনে ঘুরছে, হঠাৎ তার মনে হলো যে সে রোজই তার প্রতিচ্ছবি দেখছে এবং বাড়ী এসে দাদাদের বলে দিল। তখনই প্রিয়াকে পড়াশুনা থেকে বঞ্চিত করে ওর মার সাথে মেজদিদির বাড়ী পাঠিয়ে দিল। কিন্তু ওখানে যাওয়ার পর মুহূর্তেই ওখানকার আর একটি ছেলে ওকে প্রেমের প্রস্তাব দিল। প্রিয়া সেটা প্রত্যাখ্যান করলো। এবং সেই ছেলেটি ওকে খুব ভালবেসেছিল। কিন্তু ওর প্রত্যাখ্যান ছেলেটি সহ্য করতে না পেরে নিজের জীবনকে সিগারেট, মদ্যপানে সব সময় ডুবিয়ে রাখতে চাইল। এভাবে সেই ছেলেটির জীবন বর্বাদ হয়ে গেল প্রিয়ার সামনে।

বাড়ী ফিরে আসার পর প্রিয়ার শরীর খুব খারাপ হয় এবং এর থেকে ওর চোখের যন্ত্রণা হয়। তখন ওর মা বললো যে ফ্রিজে চোখের ঔষধ আছে এবং সেখান থেকে লাগাতে। কিন্তু প্রিয়া ভুল বশতঃ অন্য ঔষধ লাগিয়ে চোখটিকে আরো খারাপ করে দিল। এবং ডাক্তার বললো যে ভবিষ্যতে হয়ত অন্ধ হয়ে যেতে পারে। তারপর প্রিয়ার বাড়ীতে আর ভাল লাগত না। তখন ওকে ওর মামাবাড়ীতে পাঠিয়ে দেওয়া হয়। কিন্তু আশ্চর্য সেখানেও একটি ছেলে ওকে ভালবাসে এবং সেই ছেলেটি ওর মামার বাড়ীতে প্রায়ই আসত। প্রিয়ার সাথে মেলামেশা করতে করতে একদিন বলল, "প্রিয়া আমি তোমায় ভালবাসি। তুমি কি আমায় ভালবাস না?" এর উত্তরে প্রিয়া হাসতে হাসতে বলল "হ্যাঁ, আমি ও তোমাকে ভালবাসি।" একথা শুনে সে আনন্দে আত্মহারা হয়ে গেল। কিন্তু পরদিনই আবার প্রিয়াকে Seriously ভাবে জিজ্ঞেস করল, "প্রিয়া তুমি কি আমায় সত্যিই ভালবাস? বলছ না কেন কিছু?" তখন প্রিয়া বলল যে সেদিনতো আমি তোমার সাথে ঠাট্টা করেছিলাম। তুমি কি সেটা Seriously ভেবে নিয়েছ। আমি কিন্তু তোমায় ভালবাসি না। আমার সাথে তোমার কোনদিন মিলন হতে পারে, একথা আমি কোনদিনই ভাবতে পারি না। ছেলেটি একথা শুনা মাত্র পাগলের মতো ছুটতে থাকে এবং চোখে সবকিছু অন্ধ দেখতে আরম্ভ করলো। ছেলেটি ভাবল এখন তার মৃত্যুই একমাত্র কাম্য। এবং ছেলেটি তখনই নিজে আত্মহত্যা করে মারা গেল। একথা শুনা মাত্র প্রিয়া খুব ভয় পেয়ে গেল এবং ভাবল কেন সে বার বার একই পরিস্থিতির সম্মুখীন হচ্ছে।

তারপর প্রিয়া বাড়ী আসার পর ওর বান্ধব মিতার কাছে বললো যে, ওর আর কোনদিন কোন জায়গায় যাবে না। প্রিয়ার সেই বিষয় নিয়ে ওর নিজের খুব অশান্তি অন্ত-র্দ্বন্দ্বে বিরহের যন্ত্রণায় ওকে সবসময় ধ্বংস করতে লাগল। কিন্তু সেই সময়ই ওর বান্ধবী মিতা একটি চিঠি নিয়ে এলো প্রিয়ার কাছে এবং বলল যে, মিলন নামে একটি ছেলে দিয়েছে। প্রিয়া সেই চিঠিটি হাত দিয়েও ধরলো না এবং ফিরিয়ে দিলো। এর কিছুদিন পর আবারও মিলন একটি চিঠি লিখে ওর বাড়ীতে পাঠালো। সেটাতে লেখা ছিল, "প্রিয়া আমি তোমায় ভালবাসি। তোমাকে আমি কোনদিনই ভুলতে পারব না। মানবদেহে হৃদপিণ্ড ছাড়া যেমন কোন মূল্য নেই, সূর্য্য ছাড়া যেমন পৃথিবীটা অন্ধকার তেমনি তুমি ছাড়াও আমার জীবন মূল্যহীন, অকর্মণ্য। তুমি যদি আমার এই প্রস্তাব না রাখ তাহলে কাল সকালে জানালা দিয়ে দেখবে আমার মৃতদেহ কাঁধে করে নিয়ে যাচ্ছে।" প্রিয়া চিঠি পরে খুব ভয় পেয়ে গেল এবং ভাবল যে সেই তিনটি ছেলের মতো যদি মিলনেরও ঐ একই পরিস্থিতি হয়। তাই প্রিয়া আতংকে জর্জরিত হয়ে সেও একটি চিঠি লিখে পাঠালো। সেই চিঠিতে লেখা ছিল যে, মিলন আমি সাপের গর্তে বাস করি, সাপের গর্ত থেকে উদ্ধার করা তোমার কর্তব্য। তুমি যদি কোন দিন সাপের গর্ত থেকে উদ্ধার করতে পার, তাহলেই আমি তোমার হব।" এভাবে ওদের ভালবাসা চিঠির আদান প্রদানের মাধ্যমেই গভীরতর সম্পর্কে গড়ে উঠেছিলো। কিন্তু মিলন একদিন প্রিয়ার সাথে দেখা করতে বললো। প্রিয়া জানত যে, ওর প্রেম করা মানে সাগরের মধ্যজলে ডুবে যাওয়া। সাগরের মধ্যে গিয়ে যেমন একটা পাতার সন্ধানে মানুষ ব্যাকুল হয়ে উঠে, কিন্তু পাতা খুঁজে পাওয়াও সম্ভব না ওর পক্ষে। সাগরের নীচে যে মুক্তা থাকে সেই মুক্তার সাথেই ওর একদিন মিলিত হতে হবে।" সে একথা জেনেও ওর প্রেমিকের সাথে সাক্ষাৎ করার জন্য ওর প্রাণ ব্যাকুল হয়ে উঠল এবং শত বিপদ উপেক্ষা করে মিলনের সাথে দেখা করার জন্য মিতাদের বাড়ী গেল সেখানেই প্রিয়া মিলনের শেষ এবং প্রথম গল্প হলো। সেখানে প্রিয়া মিলনকে বলল, "আমাকে তোমার বিয়ে করে কি লাভ, আমি হয়ত একদিন অন্ধ হয়ে যেতে পারি।" একথা শুনা মাত্র মিলনের চোখ অশ্রুতে ভরে উঠল এবং বলল, "প্রিয়া, তুমি যদি কোনদিন অন্ধ হয়ে

হাও, তাহলে তুমি আমার চোখ দিয়ে দেখবে সব কিছু। আমি থাকতে তোমার কোনদিন কোন কিছুতেই কষ্ট পেতে দেব না। আমি তোমার হাত ধরে সারাজীবন পথ দেখিয়ে চলব।" গল্পের সবশেষে মিলন যখন প্রিয়াকে আংটি পড়িয়ে দিতেছিল। প্রিয়া ওর মুখের দিকেও চোখ তুলেও তাকালো না, কারণ প্রিয়া যে লজ্জাবতী গাছ থেকেও কোমল, লজ্জাবতী গাছ যেমন স্পর্শ করার পরে সংকুচিত হয়, প্রিয়াও তেমনি স্পর্শ করা মাত্র ওর লজ্জায় চোখ দুটিও নিম্নমুখী হয়ে বুজে যায়।"

এভাবে ওদের প্রেম যখন নিবিড় হয়ে এগিয়ে যাচ্ছিল তখনই হঠাৎ রিম্পা নামে একটি মেয়ে মিলন এবং প্রিয়ার ভালবাসার জীবনে বাধা স্বরূপ হয়ে দাঁড়াল। রিম্পা ছিল এক উকিলের একমাত্র কন্যা। সে খুব চালাক ও ধূর্ত ছিল। এদিকে মিতা, প্রিয়ার বোন নেহার সাথে রিম্পার ছিল খুবই অন্তরঙ্গ সম্পর্ক। মিলনকেও আবার রিম্পার ভাল লেগেছিল। সে একদিন মিতাকে জিজ্ঞাসা করলো প্রিয়া মিলনের কি সম্পর্ক। এর উত্তরে মিতা বলে যে "ও কিছু না" এদিকে মিলন ওর হাব ভাব বুঝে নিয়ে ওকে নাচাতে আরম্ভ করলো। এবং কিছু কিছু চিঠি পত্রও আদান প্রদান করলো। কিন্তু মিলন ওর দুই বন্ধুর কাছে বলে যে, আমি ত প্রিয়াকেই ভালবাসি, রিম্পার সাথে একটু enjoy করি।

এদিকে প্রিয়াও মিতাকে বলল যে রিম্পা মিলনের কি সম্পর্ক? এর উত্তরেও মিতা বলে যে, "ও কিছু না।" কিন্তু রিম্পা মিলনকে কাছে পাওয়ার জন্য ব্যাকুল হয়ে উঠল এবং এক ব্যবস্থা নিলো যে কি ভাবে মিলনকে ফাঁসিয়ে বিয়ে করা যায়। এবং হঠাৎ এক দিন ওর মাসিকে নিয়ে রাত্রিবেলা বাড়ি থেকে শিলিগুড়ি পলায়ন করলো। কিন্তু মধ্যরাস্তায় রিম্পার পিছনে কিছু গুণ্ডা সব মাল কেড়ে নিয়ে নিলো। তখন ওরা উপায়হীন হয়ে রাস্তার পাশে এক বুড়োর ঘরে আশ্রয় নিলো, ওর উদ্দেশ্য ছিল মিলনের কাছে হোটেলে যাওয়া। মিলন শিলিগুড়ি হোটেল থেকে ইঞ্জিনিয়ারিং পড়ে। এদিকে বাড়ী থেকে পলায়ন মাত্র ওর বাবা চতুর্দিকে পুলিশ জানিয়ে দিল। পুলিশ প্রিয়ার বাড়ীতে গেল এবং ভাবল যে রিম্পা যদি প্রিয়ার বোন নেহার কাছে যায়। পুলিশ যখন ওদের বাড়ীতে এসেছিল তখন প্রিয়া বেলকোনিতে দাঁড়িয়েছিল। বলল কি হয়েছে? তখন ওর বোন বলল যে রিম্পা ও মিলন পালিয়ে গেছে এবং এ কথা মাত্র বেলকোনির উপর থেকে সিঁড়িতে গড়িয়ে গড়িয়ে নীচে মূর্ছিত হয়ে পড়ল।

এদিকে পুলিশ রিম্পাকে গ্রেপ্তার করলো ও মিলনেরও জানা আছে যে, সে মিলন ও রূপ বিলাসের টাকা নিয়ে বাড়ী থেকে এসেছিল এবং তখনই মিলনকে পুলিশ বাড়ী এসে গ্রেপ্তার করে থানায় নিয়ে যায়। রিম্পা মিলনের সব চিঠিগুলো থানায় বাড়িয়ে দেখালো যে মিলন ওকে কতখানি ভালবাসে। কিন্তু

ও ভালবাসাতে এতটুকুও সত্য ছিল না শুধু ছলনা মাত্র। এদিকে দারোগা বলে যে, "তুমি যদি ওকে বিয়ে না কর তাহলে তোমার সাত বৎসর জেল হবে ও সাথে দুটো বন্ধুর। কারণ বন্ধুরাও ওকে রিম্পার ব্যাপারে সহায়তা করেছিল।" তখন মিলন উপায়হীন হয়ে রিম্পাকে বিয়ে করতে বাধ্য হয়।

একথা চতুর্দিকে ছড়িয়ে পড়ল, প্রিয়ার কর্ণেও এ কথা প্রবেশ করলো। প্রিয়ার মনে হলো যে ওর মাথায় যেন বজ্রপাত হলো। প্রিয়া মরুভূমিতে দাঁড়িয়ে জল খুঁজেছিল যা পাওয়া কোনদিন সম্ভব না, আসলে এটা মরিচিকার কথাই হয়। মনে হয়েছিল জলে কিছু প্রতিবিম্ব দেখা যাচ্ছে কিন্তু এগিয়ে গিয়ে কিছুই পেলো না শুধু তৃষ্ণা ছাড়া।

এদিকে প্রিয়ার মানসিক অশান্তি দিনের পর দিন বেড়েই যাচ্ছিল। ওর দেহ রোগ, শোক, জীর্ণ শীর্ণ হয়ে জর্জরিত হয়ে যাচ্ছিল। প্রিয়ার অশ্রুপূর্ণ আঁখি সব সময় লাল হয়ে থাকে। যতই দিন যেতে লাগলো ততই যেন ওর অসুখ দিনের পর দিন বেড়েই যেতে লাগল। এবং প্রিয়া দুই তিনবার আত্মহত্যা করতে গিয়েছিল। কিন্তু বিধাতাও তার দুঃখ না বুঝে তাকে মৃত্যুশয্যায় জড়িত রেখে বাঁচিয়ে রাখল। এদিকে ওর দাদারা বিয়ের সম্বন্ধ আনলে নানা অজুহাতে ফিরিয়ে দিত। একদিন প্রিয়া মিলনের স্ত্রীকে দেখতে গিয়ে মিলনের দেওয়া আংটিটাই রিম্পাকেই উপহার দিল। প্রিয়া এত সুখী পরিবারের মেয়ে হয়েও দুঃখী হয়ে গেল সারাজীবন। এ কথাটা কি সত্যি? না — কিন্তু, শুধু প্রেমের দিক দিয়ে। প্রিয়ার জীবনের মতো এই রকম ঘটনা হয়ত বা কারো জীবনে ঘটেনি। প্রিয়া এত দিনে কি হয়েছে বা কেমন আছে তা জানি না। শুধু এইটুকু জানি যে হাসপাতালে মৃত্যু শয্যায় শায়িত হয়ে মৃত্যুর সাথে লড়াই করছে। কিন্তু, একদিন মিলন প্রিয়াকে হাসপাতালে দেখতে আসলো এবং দেখা মাত্রই ওদের দুজনের চোখে অশ্রুতে ভরে গেল। মিলন কোন কিছু বলার মতো ভাষা খুঁজে পেলো না। কিন্তু প্রিয়া অতি কষ্টে নিজেকে সংবরণ করে মিলনকে জিজ্ঞাসা করলো, কেমন আছে! এর প্রত্যুত্তরে মিলন ওর ভালবাসার প্রতিদান হিসাবে দুইফোটা চোখের জল ওর চোখ থেকে গড়িয়ে পড়ল এবং এক দৃষ্টিতে তাকিয়ে রইলো ওর চক্ষুপানে। আমার জানতে ইচ্ছে করে প্রিয়া এখনও বেঁচে আছে কি না?

প্রেম চিরন্তন

মিচ্. রিঙ্কা বানার্জী
স্নাতক মহলার তৃতীয় বর্ষ

একটি দীর্ঘ নিঃশ্বাস ছেড়ে স্বাতীলেখা দেবী বইটা বন্ধ করে টেবিলের উপর রাখলেন। কি বই? বইটা ছিল রোমিও জুলিয়েটের বাংলা অনুবাদ। অন্যান্য দিনের মত আজও তিনি অফিস থেকে ফিরে কিছুটা ফ্রেশ হয়ে দোতালার বারান্দার রকিংচেয়ারে অর্ধশায়িত অবস্থায় এই বইটা পড়ছিলেন। মিস. শান্ত একটা ভাব তাঁর মুখে। সাদা শাড়ী, রঙিন চোখে চশমা, সামনের চুলে সামান্য পাকধরা। বুঝে কষ্ট হওয়ার আনন্দের সাথে যেমন জড়িত থাকে প্রিয়জনকে হারানোর বেদনা। ঠিক তেমনি জীবন সংগ্রামে জয়ী স্বাতীলেখা দেবীর মুখের উপরও ছিল কিছু হারানোর ছাপ। বিষন্ন চোখ দুটি যেন সবসময় জীবনকে কাছ থেকে দেখার প্রয়াসী। কি পাইনি কি পেয়েছি তারই হিসাব মেলানোর ব্যাকুলতা। আজও তিনি বিস্তীর্ণ আকাশের দিকে উদাস ভাবে চেয়ে আছেন। যেন আকাশের বুকে খোলা আছে তার জীবন খাতা। তাইতো আবার হিসাব মেলাতে বসলেন— আসলে রোজই বসেন তিনি মেলানোর জন্য কিন্তু মেলানো সম্ভব হয় না তাই রোজই একবার করে চেষ্টা করেন। ভাবতে ভাবতে হারিয়ে গেলেন সেই সুদূর অতীতের বুকে।

কলেজ ক্যান্টিন। চার পাঁচজন বান্ধবীর মাঝখানে বসে আছে স্বাতী। তাদের ঠাট্টা ইয়ার্কিতে সুন্দরী স্বাতীর গাল লাল হয়ে গেছে লজ্জায়। কখনও "কিছু জানো না বলছি" কখনো "থাকনা আমলি" এই সব বলে বান্ধবীদের অনর্গল বক্তৃতা বন্ধ করার ক্ষীণ প্রয়াস করছে মাত্র। আসলে ক্ষীণ স্বাভাবিক লাজুক এ ঠিক প্রয়াস নয়; এ তার প্রমোদ; তার আহ্লাদ। আকাশ তার লজ্জারাঙা চোখে, রক্তিম ঠোঁটের কোণের বাঁকা হাসিতে। চেয়ে ভুল কেউ পাবে। ভেবে গেলে সব হচ্ছে খালি একটাই কথা মনের অতীতের খনিতে উৎপল, তোরা আবার বল, আবার বল; মিতা, আমি শুধু শুনবো আমার মিতার 'তার' কথা। মিতাদের কথা। আমি থামতে বললে থামবি না। কেন যে তোদের থামতে বলছি নিজেই জানি না। স্বাতীর মনের কথা বুঝি বা বান্ধবীদের হৃদয়ঙ্গম হলো। তাইতো বিপুল উৎসাহে পুনরায় শুরু হলো তাদের বক্তৃতা :—

টু :— যতই বল স্বাতী তুই এবার মরলি ভাই।

স্বা :— মরেই যে বাঁচলাম। এমন মরণ কজনের কপালে জোটে।

মু :— কিন্তু স্বাতী শুরুতেই এই। শেষে না জানি কি হবে।

ধক্ করে উঠলো স্বাতীর বুকের ভেতরটা। তাই তো কি হবে শেষে। আজ এই এতো খুশী, মিলনের এই আনন্দপূর্ণ অবস্থায় স্বাতী ভবিষ্যৎ চিন্তায় শিউরে উঠল। 'কি হবে শেষে' কথাটা তার কানে বাজতে থাকলো। মিলন না বিচ্ছেদ!! বিচ্ছেদ? অসম্ভব বাঁচবে কি নিয়ে তবে। মিলন? কিন্তু কিভাবে?

কিরে আমাদের কাছে মন টেকে না বুঝি তবে যা না যেখানে মনটাকে পাঠিয়েছিস।" সুতপার কথায় সম্বিৎ ফিরে পায়। মনটাকে ফিরিয়ে আনে বর্তমানে। 'কি সব যাতা ভাবছি' স্বাতী মনে মনে ভাবে। তারপর বলে কিরে আর কিছু খাবি তোরা।

টু :— না ভাই, খাওয়া হয়েছে। এখন চল বাড়ী ফেরা যাক। প্রচুর আড্ডা মারা হলো। এভাবে কলেজ করলে আমাদের রেজাল্ট কলেজের মুখ উজ্জ্বল করবে।

মু :— আর আমাদের স্বাতীর কথা তো ছেড়েই দাও। ও তো এবার উচ্ছন্নে গেল।

মিতা, এবার স্বাতীর পক্ষে রবীন্দ্রনাথের পনেরো আনা প্রবন্ধের লাইন টানলো — "জীবন বৃথা গেল, যাইতে দাও। পনেরো আনা জীবনই বৃথা যাইবার জন্য।"

গুনগুন করে গান গাইতে গাইতে গেট দিয়ে ঢুকছে স্বাতী। মনটা আজ তার উড় উড়। চঞ্চল প্রজাপতির মতো কখনও ফুলে, কখন হাওয়ায় ঘুরে বেড়াচ্ছে। সব ভালো লাগছে তার। এই আকাশ, এই ফুল, এই হাওয়া, কই এসব আগে তো এমন সুন্দর ছিল না? কিন্তু কিছু তো পাল্টায়নি সবতো একই রকম আছে। তবে কি বদলালো। মন? মন তার আজ কত সুন্দর হয়ে উঠেছে তারই প্রতিচ্ছবি সে দেখতে পাচ্ছে বাইরের জগতে। অদ্ভুত পরিবর্তন! এতো শক্তি ভালোবাসার। প্রেম এসেছে তার জীবনে তাই তো আজ মানুষের বাল্য সখা প্রকৃতিকে জানাতে চায় তার মনের কথা। সিঁড়ির পাশে যে গোলাপ গাছটায় কতদিন হয়নি ফুল ফুটে আসছে আজ তাকে চোখ পড়ল স্বাতীর। কি ভেবে অল্প হেসে একটা ফুল ছিঁড়ে বিনুনিতে গুঁজতে গুঁজতে ঘরে ঢুকল। মা বললো এতো দেরী হলো যে স্বাতী। বান্ধবীদের সাথে খাওয়া-দাওয়া করে আড্ডা মেরে তবে এলাম বলে আপন মনে গান গাইতে গাইতে বই রেখে ড্রেসিং টেবিলের সামনে দাঁড়িয়ে দেখতে থাকে নিজেকে। একবার ভাবে গালে এই তিলটা না থাকলে বুঝি আরও সুন্দর দেখতো আমায়। আর

যাই হোক চোখ দুটো আমার খুব সুন্দর। চৌধুরী একটু কালো তবে চিন্তা কি লিপস্টিক দিলে তো বোঝা যাবে না। এইভাবে খানিকক্ষণ আয়নার সামনে দাঁড়িয়ে থেকে নিজের সমালোচনা নিজে করে তারপর গিয়ে বিছানায় শুয়ে পড়লো। মাকে বললো আমি আর খাব না। কলেজে খেয়েছি। খাবারে খেয়ে তার সময় নষ্ট করতে চাইছে না। তার কাজ আছে—অনেক কাজ। ভাবতে হবে তার প্রিয়তমকে। সাজাতে হবে তাকে আপন মনের অনুভূতিকে। প্রতিষ্ঠিত করতে হবে তার হৃদয় মন্দিরে তারপর পূজা করতে হবে তাকে। হৃদয়ের ভালবাসা, অনুরাগ, শ্রদ্ধা সব দিতে হবে পূজার অর্ঘ্য হিসাবে। কতদিন ধরে ভালোবাসতে সে অমরকে। কিন্তু তার ভালবাসা আজ সে পেলো। হাঁ আজ তাকে অমর ডেকে বলেছে যে সে তাকে ভালবাসে। আর কিছু চাইনি সে কোনোদিন আর কিছু চাইবারও নেই তার। সব পেয়েছে। তার জীবনে অমর এসেছে। জীবন এখন সুন্দর, উজ্জ্বল, বড্ড প্রিয়।

'মা খাবার বেড়েছি।' এক বৃদ্ধ চাকর এসে স্বাতীদেবীকে ডাক দিল। 'এ' বলে চমকে তাকালো। হঠাৎ মনে হলো সে অচেনা জগতে এসে গেছে। সুন্দর ফুল বাগান থেকে কাঁটা বেড়া খাটিয়ে। কেশ বাও বন্দী কারা পড়ে থাকো।

বাঃ – কিন্তু মা ....

মাঃ— বললাম না বাবা আমার ইচ্ছে নেই তুমি বরং খেয়ে নাও।

আর ইতস্তত করে বৃদ্ধ চলে গেলেন। এদিকে তিনি আবার আপন ভাবনায় নিমগ্ন হলেন। তবে এবারের চিন্তা কি পেয়েছি তার হিসাব নিকাশ নয়। কি হারালো জীবনে তাকেই একবার ভাবতে হবে। অনেক কিছু হারিয়েছে অনেক কিছু। অমরকে হারিয়েছে, তার সেই চোখ, সেই হাসি, সেই ভালোবাসার কথা কিছুই তো নেই তার। স্বাতীর চোখের পথ, জীবনের আস্বাদ, প্রকৃতির সৌন্দর্য কই কিছুই তো নেই, এখন তার জীবনে। শুধু আছে নিঃসঙ্গ জীবনের ভার আর আছে অতীতের কিছু স্মৃতি যা শুধু জীবনের নিঃসঙ্গ তাকে গভীরভাবে মনে করিয়ে দেয়। কেন হারালো স্বাতী তার অধিকারকে। কিভাবে হারালো মনে পড়ে সেই দিনটির কথা। সেদিন স্বাতী বিছানায় শোয়া। পাশে মা বসে আছে। মা বাবার একমাত্র কন্যা স্বাতী বড় আদরের। কিন্তু মা বাবার এই স্নেহ তো স্বাতীকে সম্পূর্ণরূপে সারিয়ে তুলতে পারছে না। এই অসুস্থতার জন্যই বোধ হয় তার মা চোখের জল মুছছেন। স্বাতী শুয়ে শুয়ে ভাবছে সেই দিনটির কথা। সেদিন অমর আর দেরী চাকরি পেয়ে শহরে চলে গেল। যাবার সময় বলে গেল— ভয় কি? চাকরি হয়েই গেল এখনও কোনো বাধা নেই, এক বছরের ভেতরেই ফিরে এসে ঘর বাঁধব।

কিন্তু ঠিক আর কখনও হল সেতো এলো না। প্রথম প্রথম দু একটা চিঠি আসতো। এখন তাও আসে না। কিন্তু স্বাতী তবুও আশায় বুক বেঁধে থাকে সে আসবে। প্রিয়জনকে অবিশ্বাস করা যে বড় কষ্ট। সেই কষ্টের হাত থেকে বাঁচবার জন্য নিজের বিশ্বাস টুকুকে আঁকড়ে ধরেছিল সে। কিন্তু সেদিন হঠাৎ রাস্তায় সুতপার সাথে দেখা হয়ে যায়। দেখা না হলেই বোধ হয় ভালো ছিল।

স্বাতীঃ— কিরে, কোথায় ছিলি। দেখাই পাই না, বাড়ীতে যাওয়াও ছেড়ে দিয়েছিস। তোরাও কি আমায় ভুলে গেলি নাকি?

সুঃ— নারে স্বাতী এখানে ছিলাম না।

স্বাঃ – ছিলিস না? কোথায় গেছিলি?

সুঃ— কলকাতা গেছি।

আশার আলোয় স্বাতীর মুখ উজ্জ্বল হয়ে ওঠে। ওর জিজ্ঞাসু চোখের দিকে তাকিয়ে সুতপা বুঝতে পারে ওর মনের ভাব। মুখ নামিয়ে বলে দেখা হয়েছিল।

স্বাতী খুব আনন্দে, প্রচুর অভিমান ভরা গলায় বলল আমার কথা কিছু বলল! কবে আসবে? কেমন দেখলি? শরীর ভালো আছে তো।

সুতপা এতোগুলো প্রশ্নবানে জর্জরিত হয়ে শুধু একটা কথাই বলতে পারলো—তুই ওকে ভুলে যা স্বাতী।

চমকে ওঠে স্বাতী। একমনে ওর মনে হয় তাই তো সুতপা আজ বড় গম্ভীর। সর্বনাশের সংকেত ওর চোখে মুখে। উত্তরের আর কিছু জিজ্ঞেস করতে পারল না শুধু ফ্যাল ফ্যাল করে চেয়ে থাকলো সুতপার মুখের দিকে।

সুতপা একবার ওর দিকে তাকিয়ে পড়ে মুখ নামিয়ে আস্তে আস্তে বলল:— ও বিয়ে করেছে স্বাতী। ও তোকে ভুলে গেছে। বলতে বলতে সুতপা কেঁদে ফেলে। স্বাতী পাথরের মতো দাঁড়িয়ে আছে। মুখ দিয়ে শুধু অস্পষ্ট স্বরে বলছে না, না এটা হতে পারে না। এটা কি করে সম্ভব? তোর ভুল হয়েছে সুতপা। অমর আমায় কথা দিয়েছে ও আসবে। বল না সুতপা ও আসবে বল না। বল না একবার মিথ্যে করে বলে দে এটা মিথ্যে কথা। বলতে বলতেই ঢলে পড়ে সুতপার কোলে।

সুতপা কোনো রকমে ওকে বাড়ীতে নিয়ে গিয়ে বিছানায় শুইয়ে দেয়। তার পর থেকেই বিছানায় শয্যাশায়ী। হঠাৎ মার ডাকে সম্বিৎ ফিরল স্বাতীর।

মাঃ— একটু দুধ খা মা। সকাল থেকে তো পেটে কিছুই যায় নি।

স্বাঃ— মা, দেখো বাইরের পৃথিবীটা কত কুৎসিৎ। দেখবার মতো আলো নেই, ফুল নেই অনুভব করবার মতো গন্ধ নেই, বাতাস নেই জীবনটা কত অপ্রিয়।

মাঃ— অমন করে বলিস না মা। আমরা তবে কি নিয়ে বাঁচবো। মা বাবার মুখের দিকে তাকিয়ে সুস্থ হ মা। তোর সামনে কত বড় জীবন পড়ে আছে। তোকে নিয়ে আমাদের কত আশা।

তারপর নিরাশায় হতাশায় জর্জরিত স্বাতী

মা বাবার আশা পুরণের তাগিদে জীবন পথে হাঁটতে শুরু করে। হাঁটতে হাঁটতে আজ এই প্রান্তে উপস্থিত হয়।

এবার চোখ নামালেন তিনি বিস্তীর্ণ আকাশের বুকে মেলা অসম্পূর্ণ জীবন কাহিনীর শেষ পাতাটি পড়লেন। হঠাৎ চোখ পড়লো তার রোমিও জুলিয়েট বই এর ওপর। ইষৎ বাঁকের হাসি ফুটল মুখে। শুধুই কি কাহিনী। এর সাথে কি বাস্তবের কোনো সম্পর্ক নেই? শুধু কি বাস্তবের মানুষের দুঃখ বেদনাকে আরও গভীর আরও কষ্টদায়ক করার জন্য প্রেম নামক একটা কাল্পনিক অনুভূতির কথা কাহিনীর মধ্যে দিয়ে কি প্রকাশ করা হয়। বাস্তবে কি প্রেমের কোন অস্তিত্বই নেই? এত গুলো প্রশ্নের উত্তর তিনি জানতেন না উত্তর জানলে প্রশ্নের উদয় হতো না। কিন্তু আবার ব্যাকুলতা মনকে অস্থির করে তোলে। কাটা ঘেরা বাগানে ফুলের সন্ধানে মন ব্যাকুল হয়ে উঠে।

হঠাৎ বংশী কাকার চিৎকারে চমকে ওঠে স্বাতীলেখা দেবী। কি হলো বংশী কাকা বলে উঠে দাঁড়াতেই দেখে হাঁপাতে হাঁপাতে বৃদ্ধ তার কাছে উপস্থিত। কাঁপা কাঁপা বিস্ময়ে, ভয়ে বিকৃত স্বরে বলল—

মা মরা উঠেছে।

স্বাঃ— মরা উঠেছে সেকি কোথায়?

বং:— ওই যে পাড়ের জিটিতে। একটা নয় দুটো।

স্বা:— দুটো?

বং:— হ্যাঁ গো একটা ছেলে, একটা মেয়ে। হাত বাঁধা অবস্থায়।

স্বা:— ওমা কি আশ্চর্য! চলতো দেখে আসি।

প্রচুর ভিড়। নানা মুনির নানা মত। ভিড় ঠেলে এগিয়ে গিয়ে দেখলেন একটা 26/27 বছরের ছেলের আর একটা 18/19 বছরের মেয়ের লাশ হাত বাঁধা অবস্থায় নির্জীব পাড়ে পড়ে আছে। ভিড়ের মাঝে স্বাতীলেখা জানতে পারলেন ছেলে মেয়েটি এ অঞ্চলেরই। ওরা দুজনকে বড় ভালোবাসে। কিন্তু সমাজ ওদের ভালোবাসাকে স্বীকৃতি না দেওয়ায় ওদের প্রাণ দিয়ে প্রমাণ দিতে হলো। দোষ সেই সমাজের। আসলে যুগের হাওয়ায় উচ্ছৃংখল চরিত্র, মূল্যবোধহীন ছেলেমেয়েদের ভিড়ে প্রকৃত প্রেমকে খোঁজা সম্ভব না। তাই খুব স্বাভাবিক ভাবেই 'Majority must be granted' এর মতো সমাজ মূল্যবান প্রেমকে মূল্যহীন বলে ধরে নেয়। অধিকাংশ প্রেমের ফলের দিকে চেয়ে দেখে। প্রেম মূল্যহীন হওয়াটা যেন স্বাভাবিক কারণ অধিকাংশই মূল্যহীন। তাই তো এত ভিড়ের মাঝখান থেকে তাদের মহিমা প্রতিপন্নের প্রমাণ দিতে হয়। দুঃখের বিষয় এই যে শুধুই প্রমাণ দিয়ে যায় বাকের অপেক্ষা করে না।

অবিচলিত শান্ত দৃষ্টিতে চাইলেন নিস্তব্ধ দুটির দিকে। তার প্রশ্নের উত্তর দিল এই মৃতদেহ দুটি। উত্তর পেলেন তিনি সমস্তকে বিমুক্ত করে কে বুঝবে ঠিক হলো সবাই পায় না তাই বলে মূল্যহীন সেই প্রকৃত প্রমাণ হয় না, উপরের কলঙ্ক যদি অনেকেই পায় নি কিন্তু তা উপরের অস্তিত্বহীনতাকে প্রতিষ্ঠিত করে না। সেই কারণেই শাশ্বত প্রেম, মহিমাময়, গভীরতাকে অবলোকন করলেও স্বাতীলেখা ভালো প্রতিষ্ঠা পায়নি। এটা প্রেমের অস্তিত্বহীনতা নয়, এটা শুধু তার ভাগ্য বিপর্যয়।

কুন্ঠ হৃদয়ের প্রেম

সুস্মিতা সাহা
স্নাতক ২য় বর্ষ

বসন্তের আগমনে যেমন
তরু হতে ঝরে যায় পাতা,
তেমনি হয়ত এই বসন্ত
নিয়ে যাবে মোর মনের
সকল খুশি কুড়ায়ে।
কারণ মনের কথা আমি
নাহি পারি কহিতে তাহাকে,
দূর হতে ভাবি আমি
কহিব তাহাকে সবকিছু খুলে।
কিন্তু আসিলে নিকটে তার
সুন্দর মুখখানি দেখে
যাই আমি সবকিছু ভুলে।
দেখিলে তাহাকে নাহি পারি
ফিরায়ে লইতে মোর
এই আঁখি দুটি।
চেয়ে থাকি তার পানে
মনে হয় তৃষ্ণার্ত আঁখি
যুগ যুগ ধরে।

স্বপনে শয়নে ভাসিতেছে
তারই ছবি,
মেলে এই ক্ষুদ্র দুটি নয়নে,
তুমিই কহগো মোরে সখী
কি করিব আমি?
এই ব্যাকুল হৃদয়কে
শান্ত করি কেমনে।
বাসিত হৃদয়ে লিখিলাম খুলে
যা ছিল অন্তরে,
তুমি যদি না কর
তবে কে করিবে
সহায় মোরে,
তুমি বিনা কে আছে
এ জগতে মোর।

স্বাক্ষরতা অভিযান

শ্রীশুকদেব কর্মকার
স্নাতক প্রথম বর্ষ

চলো আমরা স্বাক্ষর ভাই
নিরক্ষর দের পড়াই।
নিরক্ষরদের স্বাক্ষর করে তুলব
আমরা উন্নত সমাজ গড়ব ॥
নিরক্ষরদের মধ্যে অন্ধবিশ্বাস আছে
অন্ধবিশ্বাস তাড়ানোর জন্য
চলো স্বাক্ষর ভাই দেশে যাই কাজে ॥
স্বাক্ষরদের কর্তব্য নিরক্ষরদের
স্বাক্ষর দান করা
মাথা তুলে চেয়ে দেখ ভাই
মোদের দেশ নিরক্ষরে ভরা ॥
নিরক্ষরদের স্বাক্ষর করে তুলতে পারলে ভাই
এর সমান মহৎ কাজ
মোদের দেশে নাই।
স্বাক্ষর ভাইদের কাছে
আমার আবেদন আছে।
নিরক্ষরদের স্বাক্ষর করার জন্য
স্বাক্ষরতা অভিযানে চলো।
নিরক্ষরদের মধ্যে
দাও স্বাক্ষরতার আলো ॥

" ভুবন "

ফুলেশ্বরী পাল
স্নাতক মহলা প্রথম বর্ষ

ভুবন নামটা, কে দিয়েছে জানি না—
না! জানতে চাইও না।
ডাইনিদের খাবার, আগুনের ধুনো,
ডাকিনী, ধমক, — মাথাটি অতুল দাঁড়ানো।
শির টান, যার গঠনায় দৃঢ়।
ভুবন? ভুবন কি তোর নাম?
কে? কে দিয়েছে? মা?
না! —শত বজ্র ভেঙে পড়ুক,
নয়তো ভূমিকম্প!
ধাক্কায়, তোদের হাতগুলি সংযত হয়।
তাই নাম ভুবন ॥
ডাইনিদের ফেলে দেওয়া খাবার—
একদিন ওখানেই ছিল ভুবন ॥
একদা, দৃঢ় বজ্র মুষ্টি
ভেঙে গুঁড়িয়ে পৃথিবীকে ডাইনির বানালো
ভুবন ॥

'যার যেমন'

সুরজিত কুমার পাল
উচ্চতর মাধ্যমিক ২য় বর্ষ

জলের মাঝে মাছ যেমন
সুন্দর দেখায়।
বৃক্ষের মাঝে যেমন
ফুল ও ফল শোভা পায় ॥
আকাশেতে তারা যেমন,
দেখায় সুন্দর।
মাতৃ ক্রোড়ে শিশু যেমন,
লাগে মনোহর।
বনের মধ্যে সিংহ যেমন
অপরূপ মানায়।
বিদ্যালয়ে ছাত্র যেমন
মন্দিরেতে ভক্ত যেমন
মানায় মানায় ॥

ভাষা চাই আবেগ ভরা

শ্রীঅর্চনা চৌধুরী
স্নাতক শ্রেণী দ্বিতীয় বর্ষ

সত্যি দূরে চলে গিয়েছে নাকি?
এক দুরন্ত স্বপ্ন,
শুভ্র সূর্যোদয়
কোণকোণের ধারে বসে
আমি একা।
একাকীত্ব আমারই বিপ্লবের
সংকেত।
তাইত আকাশের উৎসাহ
আমায় শিথিল করে দিয়েছে।
মনটা বড্ড দুর্বল
আশা দেয়,
আশা করে। সত্যই যদি তুমি
থাকতে......। তোমায় পেতে চাই
কাছে। দুইকূল ভেসে ওঠে তরঙ্গময় কান্না।
আবেগের রাণী আমি, বনের পাখীর
মূল্য কোন দিনই বুঝিতে পারিনি।
আর কত দিন?
আমি বসে আছি কোণকোণের ধারে।

কপিল

শ্রীবিকাশ সাহা
স্নাতক ২য় বর্ষ

নও তুমি শুধু চণ্ডীগড়ের
দেব।
ভারতবর্ষের গর্ব তুমি
দিব কপিলদেব।
একদিনের ক্রিকেটে
করে দখল সর্বাধিক বল
নিজের নামের অলঙ্কারে করেছেন কীর্তিমান!
পরে তেতালীর কীর্তি আজ
জগতকে দেখিয়েছ আজ।
সর্বাধিক উইকেট দখলে রানার রেকর্ড ছেড়ে
বিশ্বকাপে উত্তোলিত করেন ভারতের উঁচু শিরকে
ময়দানের মহাবীর কপিলকে বুঝতে কি সত্যিই
ব্যর্থ!

স্বপ্ন

পার্থ চক্রবর্তী
স্নাতক ৩য় বর্ষ

রাতের ঘরের স্বপ্ন—
চারিদিকের অন্ধকারে জেগে ওঠে,
আমাকে নিয়ে চলে অনেক দূরে —
টুংটাং আওয়াজে জেগে উঠি মাঝে মাঝে
আপন মনেই ভাবি মশারা রক্তের নেশায়
মশারির চার পাশে আক্রান্ত—
একটা বাঁধা লাশের মত, শুয়ে রাতের বিছানায় আমি
আমার দিকে লোলুপ দৃষ্টিতে চেয়ে রয়েছে
রক্তপিপাসু মশার বাহিনী।
আমার কাঁধ কেদার ঝাঁকুনিতে
উড়ে যায় মশারি থেকে অন্ধকারে কি যেন বলে
গুন্ গুন্ করে— বুঝি না ওদের ভাষা।
ছোট্ট স্বপ্নের মাঝে অনন্ত সুখ কি লাভ করে —
নির্জন—নিঃশব্দ রাতে একা বিছানায় আমি?
দেখতে পাই অজস্র প্রশ্নের ভীড় নিয়ে
কতশত অশরীরী দল আমার পাশে,
তাদের কথা শুনে আমি
আঁতকে উঠি এক বিস্ময়ে!
চারিদিকে কন্টকাকৃত গাছ এক বিন্দু জলের আকাঙ্ক্ষায়
মাটিতে নুইয়ে পড়েছে, গরম বালিতে।
গাছেরা হয়ত জানে না; বৃষ্টি হয় না মরুভূমিতে—

চাৰিদিন থেকে প্ৰতিধ্বনিত হচ্ছে
এক ঝাঁক শকুনের চিৎকার
শকুনগুলি লোলুপ দৃষ্টিতে চেয়ে রয়েছে,
কিসের দিকে ? এক অসহায় দৃষ্টিতে
আর দূর থেকে এক দৃষ্টি
ধ্বংসের কামনায় স্থির গম্ভীর।
হঠাৎ স্বপ্ন ভেঙ্গে গেল ! ....
ভোরের পাখীর ডাকে।
চেয়ে দেখলাম ঘরের ভেতরকার অন্ধকার
কিছুটা হাল্কা হয়েছে।

মিচ্ কাবেৰী মণ্ডল
(বছৰৰ শ্ৰেষ্ঠ গায়িকা)

মিচ্ ৰঞ্জনা বৰ্ম্মণ
(বছৰৰ শ্ৰেষ্ঠ মহিলা খেলুৱৈ)

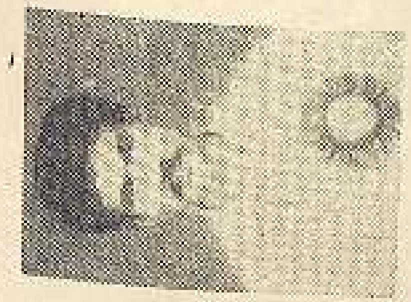

শ্ৰীৰামপ্ৰসাদ মণ্ডল
(বছৰৰ শ্ৰেষ্ঠ পুৰুষ খেলুৱৈ)

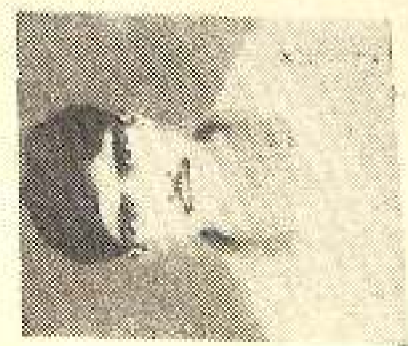

শ্ৰীৰতন দত্ত
(বছৰৰ শ্ৰেষ্ঠ সমাজ সেৱক
গুৰু খেল বিভাগ)

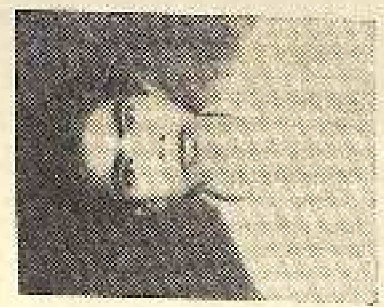

শ্ৰীসুৰজিৎ পাল
(বছৰৰ শ্ৰেষ্ঠ সমাজ সেৱক
তৰ্ক আৰু সাংস্কৃতিক বিভাগ)

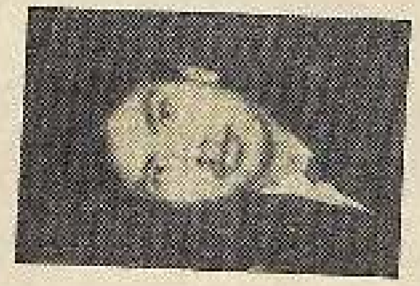

শ্ৰীমৌমিক দত্ত
(বছৰৰ শ্ৰেষ্ঠ তাৰ্কিক
আৰু লিখক)

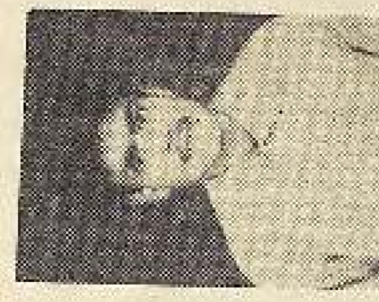

শ্ৰীৰাজেশ্বৰ ৰায়
(সম্পাদক লঘু খেল বিভাগ)

মিচ্ কাবেৰী মণ্ডল
(বছৰৰ শ্ৰেষ্ঠ গায়িকা)

মিচ্ ৰঞ্জনা বৰ্মণ
(বছৰৰ শ্ৰেষ্ঠ মহিলা খেলুৱৈ)

শ্ৰীৰামপ্ৰসাদ মণ্ডল
(বছৰৰ শ্ৰেষ্ঠ পুৰুষ খেলুৱৈ)

শ্ৰীৰতন দত্ত
(বছৰৰ শ্ৰেষ্ঠ সমাজ সেৱক
গুৰু খেল বিভাগ)

শ্ৰীসুৰজিৎ পাল
(বছৰৰ শ্ৰেষ্ঠ সমাজ সেৱক
তৰ্ক আৰু সাংস্কৃতিক বিভাগ)

শ্ৰীসৌমিক দত্ত
(বছৰৰ শ্ৰেষ্ঠ তাৰ্কিক
আৰু লিখক)

শ্ৰীৰাজেশ্বৰ ৰায়
(সম্পাদক লঘু খেল বিভাগ)

Romantic Comedy of Shakespeare

Saumik Dutta.
T. D. C. 3rd year

William Shakespeare, the greatest dramatist of the Renaissance is also the exponent of romantic comedy in English literature. It grew out of national tastes and traditions. The dramatist does not care for any rules of literary creation, but writes according to the dictates of his fancy. The three unities are carelessly thrown to the winds. They are all stories of love, beauty and romance finally bading to happy marriages through sincerity, devotion, sacrifice and steadfastness of the heroines. There is a free mingling of the comic and tragic, the serious and the gay, for Shakespeare instinctively realised that life is mingled yarn of joys and sorrows, it would be unnatural to seperate them. They are all essentially romantic in spirit as against the classical or satirical comedies of Ben Jonson, Congreve, Sheridan or Goldsmith. In the words of Charlton "Shakespearean comedy is not satiric, it is poetic. It is not conservative; it is creative. The way of it is that of imagination rather than that of pure reason. It is an artist's vision, not a critic's exposition." We find the comic genius of Shakespeare in full flowering in the comedies like 'The Merchant of Venice' 'As you Like It,' 'Much Ado About Nothing' and 'Twelfth Night'

In his romantic comedies Shakespeare creates a dream world which is far away from the sordid

realities of the practical world. The world of Shakespearean comedy, says Raleigh, is a "rainbow world of love in idleness." The action takes place in some distant, far off land, and on the wings of imagination he transports us to the forest of Arden, to the shores of Ilyria, or to an ancient forest in Greece. The intensities and realities of life Shimmer into smoke and film in that delicate atmosphere. In the dream-land of Shakespeare people have no work to do but that of love-making. 'A Midsummer Night's Dream' reaches the very height of romanse owing to the presence of the fairies, bright, beautiful, idealised beings of Shakespeare's poetic fancy.

Shakespeare's romantic comedies are a blending realism and imagination. The characterisation of the play is realistic. His personages are ordinary human beings, and incidents are such as are possible in common everyday life. The poet may soar high but his feet are always solidly fixed on the earth. There is a confrontation of romantic main plot with realistic sub-plot. In 'Twelfth Night' the Malvolio episode and the wise comment of the Fool remind us of the realities of life. In the idyllic 'As you Like It' there is the Jacques to remind us of the ingratitude of man which is more painful than winter wind or the frozen sky.

All the comedies are stories of love. The path of true love never does run smooth. Therefore, in the course of love in each case difficulties, hindrances, complications and problems come. There are misunderstandings, allegations, cross-wooings and transfer of affections. But in the course of time all complications are resolved, all knots are smoothened and misunderstandings cleared. The resolution of problems comes largely through the sincerity, devotion, loylty and steadfastness of the

heroines. In the end, happy marriages take place in an atmosphere of all-pervading joy, love and youthful gaiety.

The women characters are the most perfect characters in a Shakespearean comedy. The heroines are superbly beautiful, intelligent, witty, loving and sparkling young persons. It is they who take the initiative in love and other affairs. They carry around them a peculiarly enchanting atmosphere of love, gaiety, buoyancy, wit and humour. Their mighty personality overshadows that of the heroes. It is the heroines who direct and control all the developments in the plot and it is they who finally resolve all the complications. Shakespeare's Rosalind, Viola and Portia are the perfect examples of the women who possess all these qualities.

Shakespeare's romantic comedies are the perfect blending of both the tragic and comic elements. But in some of his comedies there is often an overdose of the tragic element which threaten the very comic frame work of the play. The case of 'Twelfth Night' and 'The Merchant of Venice' can be taken up in this context. In 'Twelfth Night' Malvolio suffers tragically which lends tragic intensity to the play. Similarly Antonio also suffers tragically because of the cruel plans of Shylock in 'The Merchant of Venice.' But the sufferings of Shylock is the most tragic event in the play. Shylock is the representative of an oppressed and persecuted race. He feels intensely for the plight of his race. His most, powerful speech 'Hath not a jew eyes ? ... ...' is highly emotional. It also reveals the wrongs done to the jews by the christians. His crime is that he planned against the life of Antonio but his plan could not be realised. His property is confiscated and he is converted into a christian. So his suffering is not in proportion to

his crime. That is why it is said 'Shylock is more sinned against than sinning.' Thus we can say that some of the comedies of Shakespeare are the comedies that hover on the brink of tragedy.

Shakespeare uses prose for comic parts. For example Touchstone in 'As you Like It' always uses prose. During the middle period of Shakespeare's dramatic career we find mostly prose in the comedies. For example 'Much Ado About Nothing' is known as a prose comedy. Shakespeare uses prose particularly as the language of the characters of humble position in his plays, such as servants, Sailors, Soldiers etc. Prose forms the medium of expression particularly in scenes of low life when it is also comic in tone and texture. In 'The Merchant of Venice' the conversation between Launcelot and his father is in prose but Bassanio answers them in verse.

Shakespeare introduces Fool or some clownish characters in almost all his romantic comedies. Bottom' and his companions, the musical Feste, Sir Andrew and Sir Toby, Touchstone, Dogberry and Verges, readily come to mind to all readers of Shakespeare. Besides contributing fun and humour to the play, they inter-link the main plot with the subplot, and provide a running commentary on character and action. Sometimes the Fool is not in reality a fool but wisest character in the play. Touchstone can be mentioned in this connection.

Music is the food of love. So it has a great role to play in the Shakespearean romantic comedies' Music and dance are its very life and soul. 'Twelfth Night' opens with music which strikes the keynote of the merry tale of love. In the end of the play of Shakespeare there is always music, dance and merry - making with Hymen, the God of love. Indeed Shakespeare is a prodigal in the

provision of light hearted mirth and revelry in his comedies.

Humour is the next ingredient of Shakespearean comedy. Cruel or harsh laughter is almost ruled out. The laughter of joy rings in the earlier and middle comedies, and a smile, beautiful in its wisdom and serenity, illuminates the comedies of the closing periods. If satire is present, it is only on rare occasions a satire of manners. On the whole, his humour is tolerent, sympathetic, genial and sparkling In this connection Dowden observes: 'The genial laughter of Shakespeare at human absurdity is free from even that amiable cynicism, which gives to the humour of Jane Austen a certain fiquant flavour; it is like the play of summer lightning, which hurts no living creature, but surprises, illuminates and charms." Shakespeare's humour is totally devoid of cynicism. His humour is many-sided.

Shakespearean comedy can not be easily defined or reduced to a formula. It is, as a critic has ably pointed out, a compound of samples. But one thing emerges, and there is no controversy about it, Shakespeare's comedies are woven out of various patterns – tragic, comic and satiric. But the satire never bites. Shakespeare satirizes neither the society nor the individual. He does not laugh at the characters; he laughs with them. Unlike his great contemporary, Ben Jonson, he was not harsh, biting and intolerent. Absolutely free from bitterness, irony and cynicism, Shakespeare has rich fund of sympathy and broad humanity, He had the tolerence to laugh out of court the absurdities of life.

Thus in conclusion we can say that Shakespeare opened up a new era in the field of English comedy. His comedies have all the characteristic features of a romantic comedy. The characterisation is realistic, the action takes

place in some remote places. The dramatist transports us on the wings of his imagination to the 'Forest of Anden,' 'The Shores of Illyria' or to 'a Venice' which is not the Venice of the practical world. His comedies have been loved and appriciated by the whole world. Their charm is fresh even today. Shakespeare's comedies are still read and staged because they have got an ennobling effect on us.

Reference books :—

1. Shakespearean comedy— H. B. Charlton.
2. Shakespearean Comedy— S. C. Sengupta.
3. British Drama – Allardyce Nicholl
4. Quintessence of Literary Essays— W. R. Goodman.
5. A Short History of English Literature – E. Legonis.
6. Shakespearean Comedy— Dr. Raghukul Tilak.
7. Advanced Literary Essays— Dr. Raghukul Tilak.

MARLOWE, AS A DRAMATIST.

Ratan moy Das
English (major)
TDC II yr.

Drama became the chief medium of entertainment during the Elizabethan period. Shakespeare made drama fit enough to express the complex thoughts and emotions of human beings. But he did not give the dramatic structure, the necessary refinement and artistic perfection. He got it ready-made from his predecessors *ie*, "University wits." The creation of the English national drama was the work of a number of dramatists to whom Shakespear's indebtedness is great. The initial stages of the glorification of drama was due to a new school that had arisen called the 'University wits' – a professional set of literary men, who were all university educated men. They were all actors as well as dramatists. They new well both the stage and the audience and their only care was to please the people and to give them what they wanted. The rarely invented their own way and made significant contributions to the development of the English national drama. The dramatists of this school were. John Lyly, Robert Greene, George Peele, Thomas Kyel and Christopher Marlowe.

The most important dramatist before Shakespeare is undoutedly Christopher Marlowe. Marlowe has been jostly called "the father of English drama." "The morning star of the English drama." Marlowe has also been called the first of the great Elizabethan and the last of the writers of Mira-

cles and Morality plays. He has left behind him three most powerful tragedies "Tamburlaine the Great" The Jew of Malta" and "The Tragical History of Doctor Faustus"

Marlowe made momentous contributions to English drama. He created genuine blank verse and firmly established it as the most appropriate medium of poetic drama. He founded Engish romantic tragedy. He wrote the first great English historical play. Marlowe raised the subject matter of English drama to a higher level. He dealt with heroic subjects that had a stirring effect on the imagination. His heroes were Tamburlaine a world conqueror, Faustus a scholar seeking supreme knowledge, Baraba's dreaming of fabulous wealth, Edward II with his mingling of nobility and ignobity reaching the heights and touching the depths of human nature. Thus Marlowe's subjects were the boundless spirit of adventure, towering passions of love and hate, the ideal of beauty the nobility and pettiness of human life.

Besides, Marlowe showed an admirable capacity for character portrayal. The character in his plays were not puppets manipulated by strings. Marlowe made his audience feel the fierce exaltation of the Conqueror, Tamburlaine, the vibrant passion and rapturous longings of Faustus and the fierce selfishness and cruenty of Barabas. Furthermore, Marlowe gave to English drama a unity which it had not passessed. It had been seeking in form. Those plays were a succession of scenes. Having no proper connecting links. But Marlowe wrote plays in which there was a regular devolopment of the plot of course he did not attain perfection, but he did register a considerable improvement on the previous work.

It is true that we have found that some of the passages in Marlowe's plays are famous for their poetic quality and these passages also contribute to the greatness of the plays. Marlowe also discovered the immense possiblities of blank verse. He discarded the shyming lines which had been employed by his predecessors, and he established blank verse as the most appropriate meduim for the writings of plays. Blank verse had certainly been used before him but he improved upon it and enriched it. Blank verse, prior to him consisted of lines, each ending with an accented monosyllable each line standing by itself. There was a monotony in this kind of blank verse. Marlowe varied the shytbmic pauses, altered the accents, made the metre sait, the subject instead of fitting the subject to the metre. In the words of his prologue to 'Tamburlaine' he bade farewell to the jigging veins of shyming mother wits and such conceits as elowange keeps in pay" It was because of what his successors especially Shakespeare were able to discover the infinite variety of his metre. He taught his successors to play upon its hundred stops, if he himself could not pay upon them.

Marlowe's achievement may than be summed up thus. He glorified the matter of the drama. This is seen in his choice of subjcets. He vitalised the manner and the matter of the drama. This is seen in his characterisation. He clarified and gave coherance to the drama. This is seen in his glorious verse.

Marlowe's three most powerful tragedies are "Tamburlaine the Great," "The Jew of Malta" and "The Tragical History of Doctor Faustus 1588, is a heroplay. It is a dramatised story of the life and death of a medieval scholar who sells away his soul to the Devil in return for a life of power and pleasure for twenty four years. Doctor Faustus has more superb passages of dramatic poetry than any other of Marl-

owe's plays. Doctor Faustus shows most effectively the extent of Marlowe's achievement in developing the immense possiblities of blank verse. Some of the passages in this play are famous for their poetic quality and these passages also contribute to the greatness of the play. Marlowe had the ability of condensation of poetry. Marlowe's verse glitters and it is a pure gold. Not only can he condense an entire lyric into a single verse but also he can condense the entire history of the classical culture in a single line of poetry :

"Was this the face that launched a thousand ships." And burnt the topless towers of Iluim ?" Sweet Helen, make me immortal with a kiss."

He can reveal an entire tragedy through a single glorious verse. "Cut is the branch that might have a grown full straight." He can also fill the eternity and infinity of horror in a single line of poetry :

And where hell is ?

There we must ever be"

The agony and the deep pain of a fragmenting mind he can offer us in words, half lines, broken piece of poetry break heart drop' blood and mingle with tears.

'But stay a while'

Let me be king till the night I will burn my books ; Ah Mephistophilis" The final monologue of faustus which consists of fifty lines shows most fully the extent of Marlowe's mastery of blank verse. Both "Tamburlaine the Great" and "The Jew of Malta" revole round one centrel personality who is consumed by the last for power, beauty or knowledge Marlowes tragedies are all one man tragedies in which the tragic hero dominates over the rest of the characters and dwarfs them by his towering personality. He made significant advance in the field of tragedy and modified the conception of tragedy popular

up to the time.

For the Middle Ages, tragedy was a thing of kings and princes, for Marlowe it is a matter of individual heroes. Marlowe's heroes are not kings and princes, but humble individuals, who however, have heroic qualities and so rise high and achieve wonders. Thus 'Tamburlaine' is a shepherd and 'Dr. Faustus' is a poor scholar of the University of wittenburgh. In a typical Marlovian tragedy a giant figure is portrayed and his consuming passion reaches beyond the ordinary aspirations until he meets his fate. The interest lies not in the metre fall, but in the struggle between the overweering soul, tipycal of the Renaissance in its instiable ambition and the limitations which it seeks to overcome. Thus Marlowe added to English tragedy the element of struggle which was absent in the tragedy of Middle Ages.

In the old conception, 'Tragedy depicted the fall of the hero under the domination of fate' It was Marlowe who introduced the element of struggle. In 'Doctor Fauustus' there is a constant struggle within the soul of Faustus himself represented by the Good Angel and the Bad Angel.

The medieval cenception of tragedy was a destinctly moral. One Drama had to show the heroes falling into adversity and thereby inculcate a moral lesson. There was no intrasive morality of this sort in Marlowes tragedies 'In all these ways Marlowe revolutionised the very old conception of tragedy and made it fit for the new need and urges of the Renaissance.

Marlowe was the first to percieve the capacities for noble art inherent in Romantic Drama and he adopted it high purposes by his practice. He saw that the romantic drama had a great future before it and he devoied his energies to its perfection. He found the drama crude and chaotic, he left it a great force in English literature. He gave the drama passion and poetry ; and poetry was his most precious gift. He was really the Columbus of the new literary world.

"Farewell Marlowe to the Heaven

And thousand welcomes to you

come again."

OVERCOMING THE BAR

Sri Monoranjan Das
T. D. C. 2nd year

Born with a golden spoon
Nurtured by tender love, gracious affection,
But to-day I am a juvenile, educated, adventurer,
But why, only the bar
And critical juncture ?

Dreams are foreshaken
Of being a big gap,
And sheerly the clamant of expectation
How shall I run ?
Alas ! I am undone !

No hope, no mirth, no hoppiness
Only despair, frustration and emptiness
What a creature !
What a hellish torture !
O omnipotent, where is the harbour ?

Still, optimist, I am man
The greatest creation
The philosopher stone,
It is not hell but the den
I now observe everything to be elysian.

Let me challenge
Against the obstruction
Let me fit
At the exploitation
I am to teach a slap-up lesson.

I am unparalleled.
My strength, vigour, vitality
Nobody can mar,
I must proceed
Overcoming the bar.

● ● ●

Counsel to Beloved at the moment of death.

Sri Bakul Chakraborty,
T.D.C. Part – I

Don't cry O sweet heart fearing my death
Wipe out tears from thy lovely face
Death is natural, we are bound for funeral
Take patience and make no quarrel.
If thouthink Love lives mere in body
I shall consider it to be very rudy
Love looks not with eyes, but with mind
Love is Supreme and eternal in kind
May Time crush our physicol charm
But lover's love is safe from its harm
Call to mind what science tells
Matter transforms and never decays
Then come close and give a kiss
Mine hour is come, I can't speak.

OUR TEACHING STAFF

PRINCIPAL :

1. Sri. D. Sarkar M. A. (Double)

DEPT. OF ENGLISH :

2. Sri S. K. Panigrahi.
3. „ R. K. Acharya.
4. „ I. Sarkar.

DEPT. OF ASSAMESE :

5. Sri. D. Kalita.
6. „ N. M. Roy.
7. „ A. K. Adhikary.
8. Miss. S. Das.

DEPT. OF POLITICAL SCIENCE :

9. Sri S. P. Mukherjee. (Vice-principal)
10. „ B. Roy.
11. „ D. Bordoloi
12. „ M. H. Choudhuri.

DEPT. OF BENGALI :

13. Dr. S. Sasmal.
14. Miss U. Mandal.
15. „ T. Saha.
16. „ K. Dutta.

DEPT. OF ECONOMICS :

17. Sri N. Roy.
18. „ M. Sarkar.
19. „ G. Saha.
20. Miss. S Bhowmick.
21. „ A. Sengupta.

DEPT. OF EDUCATION :

22. Mrs. P. Guha. (Agarwala)
23 Sri. S. Saha.

DEPT OF PHILOSOPHY

24. Sri A. K. Sengupta.
25. „ M. Das.

DEPT. OF HISTORY :

26. Sri D. Saharia.
27. „ N. I. Mandal.

LIBRARIAN :

28. Miss. R. Malakar.

Office Staff :

1. Sri. S. Chanda.
2. „ N. R. Dutta.
3. „ S. Dutta.
4. „ S. Barman.
5. „ B. Roy.
6. „ S. Bepari.